

Međunarodni sud za krivično
gonjenje osoba odgovornih za
teška kršenja međunarodnog
humanitarnog prava počinjena
na teritoriji bivše Jugoslavije
od 1991. godine

Predmet br. IT-95-5/18-T
Datum: 14. juni 2010.
Original: engleski

PRED PRETRESNIM VIJEĆEM

Rješava: sudija O-Gon Kwon, predsjedavajući
sudija Howard Morrison
sudija Melville Baird
sudija Flavia Lattanzi, rezervni sudija

Sekretar: g. John Hocking

Odluka od: 14. juna 2010.

TUŽILAC

protiv

RADOVANA KARADŽIĆA

JAVNO

**ODLUKA PO ČETVRTOM ZAHTJEVU TUŽILAŠTVA ZA FORMALNO PRIMANJE NA
ZNAJENJE ČINJENICA O KOJIMA JE VEĆ PRESUĐENO**

Tužilaštvo

g. Alan Tieger
gđa Hildegard Uertz-Retzlaff

Optuženi
g. Radovan Karadžić

Branilac u pripravnosti
g. Richard Harvey

OVO PRETRESNO VIJEĆE Međunarodnog suda za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine (u daljem tekstu: Međunarodni sud) rješava "Četvrti zahtjev tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno", podnijet 26. avgusta 2009. godine (u daljem tekstu: Zahtjev) i zahtjev optuženog "Zahtjev za preispitivanje odluka o formalnom primanju na znanje činjenica o kojima je već presuđeno", podnijet 4. marta 2010. godine (u daljem tekstu: Zahtjev za preispitivanje), i ovim donosi odluku po njima.

I. Proceduralni kontekst i argumentacija

1. Zahtjev predstavlja četvrti u nizu od pet zahtjeva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno koje je podnijelo tužilaštvo, kojem su, dakle, prethodili "Prvi zahtjev za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno", podnijet 27. oktobra 2008. godine (u daljem tekstu: Prvi zahtjev), "Drugi zahtjev za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno i *Corrigendum* Prvog zahtjeva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno", podnijet 17. marta 2009. godine (u daljem tekstu: Drugi zahtjev), i "Treći zahtjev tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno", podnijet 7. aprila 2009. godine (u daljem tekstu: Treći zahtjev). Tužilaštvo je zatim podnijelo "Peti zahtjev za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno" 15. decembra 2009. godine (u daljem tekstu: Peti zahtjev), s Dodatkom A koji je ponovo podnijet 2. februara 2010. godine, i *Corrigendumom* koji je podnijet 9. februara 2010. godine.¹ Vijeće je donijelo odluke po prva tri zahtjeva u vezi s činjenicama o kojima je presuđeno, kojima je formalno primilo na znanje 302 od 337 činjenica koje je tužilaštvo predložilo u svom Prvom zahtjevu,² 466 od 497 činjenica predloženih u Trećem zahtjevu³ i 744 od 1049 činjenica predloženih u Drugom zahtjevu.⁴

2. Tužilaštvo u Zahtjevu traži da Vijeće primjeni svoje ovlaštenje iz pravila 94(B) Pravilnika o postupku i dokazima Međunarodnog suda (u daljem tekstu: Pravilnik) i formalno primi na znanje činjenice navedene u Dodatku A. Dodatak je podijeljen u dva dijela. Prvi dio se odnosi na institucije bosanskih Srba i događaje u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: BiH) od 1990. do 1992. godine, drugi dio se odnosi na događaje vezane za zauzimanje opština Banja

¹ Podnesak s prenumeriranim Dodatkom Petom zahtjevu za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno, podnijet 2. februara 2010. godine; *Corrigendum* Petog zahtjeva tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno s Dodatkom A, podnijet 9. februara 2010. godine.

² Odluka po Prvom zahtjevu tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno, 5. juni 2009. godine (u daljem tekstu: Prva odluka o činjenicama o kojima je već presuđeno), par. 39.

³ Odluka po Trećem zahtjevu tužioca za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno, 9. juli 2009. godine (u daljem tekstu: Treća odluka o činjenicama o kojima je već presuđeno), par. 63.

Luka, Bijeljina, Bosanska Krupa, Bosanski Novi, Bosanski Petrovac, Bratunac, Brčko, Čajniče, Donji Vakuf, Foča, Hadžići, Ilidža, Ilijaš, Kalinovik, Ključ, Kotor Varoš, Novi Grad, Novo Sarajevo, Pale, Prijedor, Rogatica, Sanski Most, Sokolac, Višegrad, Vlasenica, Vogošća i Zvornik.⁵

3. Pretresno i Žalbeno vijeće u predmetu *Tužilac protiv Krajišnika* već su presudili po svim činjenicama navedenim u Zahtjevu.⁶ Tužilac ponovo navodi i uvrštava svoje argumente iz Prvog i Drugog zahtjeva, kao i iz "Replike tužilaštva na 'Odgovor na Prvi zahtjev tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno' i daljeg *Corrigenduma* Prvog zahtjeva tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno", od 6. aprila 2009. godine, u vezi sa zakonskim uslovima koji se moraju ispuniti prije formalnog primanja na znanje činjenica o kojima je već presuđeno.⁷ Ono takođe tvrdi da će činjenice o kojima je već presuđeno, navedene u Dodatku A Zahtjeva, ispunjavanju uslove iz relevantne prakse Međunarodnog suda i da će njihovo formalno primanje na znanje skratiti dužinu suđenja tako što će svesti postupak na pitanja od ključnog značaja za teze strana u postupku; tako će sudski postupak biti ekonomičniji, pri čemu će se očuvati pravo optuženog na pravično, javno i ekspeditivno suđenje.⁸

4. Konkretno, tužilaštvo tvrdi da su činjenice navedene u Dijelu I Dodatka A Zahtjeva relevantne za dokazivanje postojanja sveobuhvatnog udruženog zločinačkog poduhvata čiji je cilj bilo trajno uklanjanje bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata s područja na koje su bosanski Srbi polagali pravo (u daljem tekstu: sveobuhvatni UZP). U pogledu Dijela II Dodatka A, tužilaštvo tvrdi da su činjenice relevantne za dokazivanje tačaka 1 i 3-8 Treće izmijenjene i dopunjene optužnice (u daljem tekstu: Optužnica) i ilustruju obrazac ponašanja koji dokazuje provođenje sveobuhvatnog UZP.⁹

5. Vijeće podsjeća da je 22. jula 2009. godine izdalo nalog tužilaštvu da sastavi pismeni podnesak o tome kako se pravilo *73bis* (D) može koristiti za smanjenje obima suđenja i obezbjeđenje pravičnosti i ekspeditivnost suđenja.¹⁰ Tužilaštvo je podnijelo svoj podnesak 31. avgusta 2009. godine, u kojem je navelo više prijedloga, između ostalog i smanjenje broja

⁴ Odluka po Drugom zahtjevu tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno, 9. oktobar 2009. godine (u daljem tekstu: Druga odluka o činjenicama o kojima je već presuđeno), par. 54.

⁵ Zahtjev, par. 2.

⁶ V. predmet *Tužilac protiv Krajišnika*, predmet br. IT-00-39-T, Presuda, 27. septembar 2006. godine (u daljem tekstu: Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*); *Tužilac protiv Krajišnika*, predmet br. IT-00-39-A, Presuda, 17. mart 2009. godine (u daljem tekstu: Drugostepena presuda u predmetu *Krajišnik*).

⁷ Zahtjev, par. 4.

⁸ Zahtjev, par. 4.

⁹ Zahtjev, par. 2.

¹⁰ Nalog tužilaštvu na osnovu pravila *73bis*, 22. juli 2009. godine.

mjestâ zločinâ ili incidenata navedenih u Optužnici.¹¹ Nakon što se o tome raspravljalo na statusnoj konferenciji održanoj 8. septembra 2009. godine, tužilaštvo je podnijelo drugi pismeni podnesak 18. septembra 2009. godine,¹² a optuženi je dostavio pismeni odgovor 30. septembra 2009. godine.¹³ Na pretpretresnoj konferenciji od 6. oktobra 2009. godine, Vijeće je donijelo odluku o primjeni pravila 73bis, nakon koje je uslijedila pismena odluka od 8. oktobra 2009. godine.¹⁴ Na koji način je Odluka po pravilu 73bis utjecala na Zahtjev detaljnije se razmatra u daljem tekstu.

6. Dana 4. septembra 2009. godine, optuženi je podnio "Zahtjev za produženje roka za odgovor na Četvrti zahtjev za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno" (u daljem tekstu: Zahtjev za produženje roka), tvrdeći da sam obim Zahtjeva zahtijeva da na pripremu odgovora utroši četiri mjeseca pa je stoga tražio da se rok za dostavu odgovora produži do 11. januara 2010. godine.¹⁵ Vijeće je saslušalo strane u postupku u vezi sa Zahtjevom za produženje roka na statusnoj konferenciji održanoj 8. septembra 2009. godine. Tužilaštvo se, u principu, nije protivilo odgodi roka, ali tvrdilo je da je zatraženi vremenski rok predug.¹⁶ Optuženi je ponovio svoju tvrdnju da složenost predmeta zahtijeva dužu odgodu i naveo je da mu je zbog toga što u predmetu *Krajišnik* nije bilo efikasne pomoći branioca potrebno da detaljnije pregleda činjenice i više vremena za odgovor.¹⁷ U nalogu koji je donijet na sljedećoj statusnoj konferenciji, Vijeće je optuženom izdalo uputstvo da podnese svoj odgovor do 30. novembra 2009. godine.¹⁸

7. Dana 30. novembra 2009. godine, optuženi je podnio svoj "Odgovor na Četvrti zahtjev tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno" (u daljem tekstu: Odgovor) u kojem se protivi Zahtjevu i u kojem navodi argumente pokrenute u svojim odgovorima na Prvi zahtjev, Drugi zahtjev i Treći zahtjev.¹⁹ Optuženi tvrdi da treba takođe uzeti u obzir činjenicu da je Vijeće već formalno primilo na znanje gotovo 1600 činjenica o kojima je već presuđeno i da je tužilaštvo tražilo da Vijeće prihvati u dokaze više od 200 izjava i

¹¹ Podnesak tužilaštva na osnovu pravila 73bis (D), 31. avgust 2009. godine (u daljem tekstu: Prvi podnesak), Dodatak B.

¹² Drugi podnesak tužilaštva na osnovu pravila 73bis (D), 18. septembar 2009. godine (u daljem tekstu: Drugi podnesak), par. 2.

¹³ Odgovor na Drugi podnesak tužilaštva na osnovu pravila 73bis, 30. septembar 2009. godine.

¹⁴ Odluka o primjeni pravila 73bis, 8. oktobar 2009. godine (u daljem tekstu: Odluka u vezi s pravilom 73bis).

¹⁵ Zahtjev za produženje roka, par. 3-5.

¹⁶ Statusna konferencija, T. 439–440 (8. septembar 2009. godine).

¹⁷ Statusna konferencija, T. 440–441 (8. septembar 2009. godine).

¹⁸ Nalog poslije statusne konferencije, 9. septembar 2009. godine, str. 2.

¹⁹ Odgovor, par. 2. V. Odgovor na Prvi zahtjev tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno, 30. mart 2009. godine (u daljem tekstu: Odgovor na Prvi zahtjev); Odgovor na Drugi zahtjev tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno, 22. juli 2009. godine; Odgovor na

transkripata prijašnjih svjedočenja na osnovu pravila 92*bis* i 92*quarter*, pa će on "u trenutku kad počne suđenje toliko kasniti za tužilaštvom da će se suđenje nastaviti pod pretpostavkom da je kriv".²⁰ On takođe tvrdi da kumulativni efekat formalnog primanja na znanje činjenica o kojima je već presuđeno i prihvatanje pisanih dokaza krši pretpostavku o nevinosti i uskraćuje mu pravo na pravično suđenje.²¹

8. Optuženi dalje ističe "Izveštaj grupe eksperata za ocjenu efikasnosti i rada Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju i Međunarodnog krivičnog suda za Ruandu", koji je, kako on navodi, zadužio Savjet bezbjednosti kako bi se spriječili nepotrebni zastoji u radu tih međunarodnih sudova.²² On tvrdi da Izveštaj preporučuje "češće korišćenje formalnog primanja na znanje *na način koji pravično štiti prava optuženog* [...]",²³ i da korišćenje formalnog primanja na znanje od strane Vijeća nakon Izveštaja Savjeta bezbjednosti nije proporcionalno doprinosu sudskoj efikasnosti ni pravima optuženog.²⁴

9. Optuženi takođe tvrdi da je odbrana u predmetu *Krajišnik* bila neefikasna i nije imala dovoljno vremena za odgovarajuću pripremu, a istrage su joj bile oskudne ili ih nije sprovođila. Stoga činjeničnim zaključcima u Prvostepenoj presudi u predmetu *Krajišnik* "ne treba pridati nimalo značaja, a kamoli pretpostaviti da su istiniti".²⁵

10. Osim toga, on tvrdi da čak i ako se Vijeće slaže da općenito formalno primi na znanje činjenice o kojima je već presuđeno iz Prvostepene presude u predmetu *Krajišnik*, ono bi ipak trebalo da odbije da određene činjenice formalno primi na znanje na temelju toga što ne ispunjavaju pravne uslove sudske prakse Međunarodnog suda.²⁶ Najzad, optuženi traži da Vijeće primjeni svoje diskreciono ovlašćenje i ne primi formalno na znanje određene predložene činjenice jer su one u cijelosti ili dijelom zasnovane na dokumentarnim dokazima i koje su utvrđene na osnovu dokaznog materijala koji mu nije dostupan ili na osnovu dokaza koji nisu identifikovani ili valjano navedeni u Prvostepenoj presudi u predmetu *Krajišnik*.²⁷

Treći zahtjev tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno i Zahtjev da se eliminiše spisak svjedoka, 29. maj 2009. godine (u daljem tekstu: Odgovor na Treći zahtjev).

²⁰ Odgovor, par. 1.

²¹ Odgovor, par. 3.

²² Izveštaj grupe eksperata za ocjenu efikasnosti i rada Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju i Međunarodnog krivičnog suda za Ruandu, U.N. Doc. A/54/634, 11. novembar 1999. godine (u daljem tekstu: Izveštaj Savjeta bezbjednosti).

²³ Odgovor, par. 4, gdje se citira Izveštaj Savjeta bezbjednosti, par. 85 (naglasak u Odgovoru).

²⁴ Odgovor, par. 4.

²⁵ Odgovor, par. 5.

²⁶ Odgovor, par. 6–22, Dodatak A.

²⁷ Odgovor, par. 13.

11. U vrijeme dok je Vijeće razmatralo Zahtjev, optuženi je 4. marta 2010. godine podnio Zahtjev za preispitivanje u kojem je tražio da Vijeće preispita Prvu odluku o činjenicama o kojima je već presuđeno, Drugu odluku o činjenicama o kojima je već presuđeno i Treću odluku o činjenicama o kojima je već presuđeno, u svjetlu odluke Pretresnog vijeća u predmetu *Zdravko Tolimir* (u daljem tekstu predmet *Tolimir*), i da primijeni obrazloženje Pretresnog vijeća na procjenu činjenica u Zahtjevu i Petom Zahtjevu.²⁸ Tužilaštvo je odgovorilo na Zahtjev za preispitivanje 9. marta 2010. godine, tvrdeći djelom da je donošenje odluke o tome da li da se formalno prime na znanje činjenice o kojima je već presuđeno diskreciono ovlaštenje Vijeća, bez obzira na činjenicu da je moguće da je neko drugo pretresno vijeće svoje diskreciono ovlaštenje primijenilo tako što je odbilo da iste činjenice formalno primi na znanje.²⁹ Dana 11. marta 2010. godine, optuženi je podnio "Zahtjev za odobrenje radi ulaganja replike: Zahtjev za preispitivanje činjenica o kojima je već presuđeno" (u daljem tekstu: Zahtjev za ulaganje replike), koji je sadržavao bit replike. Vijeće ovim optuženom odobrava da replicira na Odgovor na zahtjev za preispitivanje, jer se u njemu pažljivo razmatra novo pitanje koje je tužilaštvo pokrenulo u Odgovoru na zahtjev za preispitivanje. U Zahtjevu za ulaganje replike, optuženi, između ostalog, tvrdi da je smisao formalnog primanja na znanje da pretresna vijeća na sličan način primjenjuju svoja ovlaštenja kako bi se obezbijedila konzistentnost u izricanju presuda. Stoga, budući da je Pretresno vijeće u predmetu *Tolimir* primijenilo isti pravni test ali izvelo drugačiji zaključak o istim činjenicama, Vijeće treba da primjeni svoje diskreciono ovlaštenje kako bi izbjeglo formalno primanje na znanje tih istih činjenica koje je na osnovu istog ovlaštenja odbacilo da primi na znanje.³⁰

12. Vijeće ovdje napominje da optuženi u Zahtjevu za preispitivanje razmatra činjenice o kojima ovo Vijeće još nije donijelo odluku. Međutim, s obzirom na činjenicu da Zahtjev za preispitivanje sadrži nove prigovore na osnovu odluke Pretresnog vijeća koja nije bila izdana u trenutku podnošenja Zahtjeva, Vijeće će uzeti u obzir samo one argumente optuženog koji se odnose na predložene činjenice iz ovog Zahtjeva koje se još razmatraju. Argumenti koje je optuženi naveo u vezi sa činjenicama koje je ovo Vijeće već formalno primilo na znanje³¹ razmatraće se u zasebnoj odluci koju će ovo Vijeće donijeti po Zahtjevu za preispitivanje.

²⁸ Zahtjev za preispitivanje, par. 4–10. Konkretno, argumenti optuženog odnose se na predložene činjenice koje (i) sadrže elemente "uvodnog dijela Statuta", koje su (ii) utemeljene na činjenicama o kojima su se strane sporazumjele za koje iz formulacije relevantne fusnote u originalnoj presudi još nije jasno zasnivaju li se više na sporazumu nego na drugim dokazima, i koje se (iii) odnose na bit teze tužilaštva.

²⁹ Odgovor tužilaštva na Zahtjev za preispitivanje činjenica o kojima je već presuđeno, 9. mart 2010. godine (u daljem tekstu: Odgovor na zahtjev za preispitivanje), par. 4.

³⁰ Zahtjev za odobrenje radi ulaganja replike, par. 5–6.

³¹ Konkretno, činjenice koje su prihvaćene za formalno primanje na znanje u Prvoj odluci o činjenicama o kojima je već presuđeno, Drugoj odluci o činjenicama o kojima je već presuđeno i Trećoj odluci o činjenicama o kojima je već presuđeno.

II. Mjerodavno pravo

13. Pravilo 94(B) Pravilnika predviđa sljedeće:

Na zahtjev jedne od strana ili *proprio motu* pretresno vijeće može, nakon što saslušava strane, odlučiti da formalno primi na znanje činjenice o kojima je presuđeno ili dokumentarne dokaze iz drugih postupaka pred Međunarodnim sudom koji se odnose na pitanja o kojima je riječ u tekućem suđenju.

14. Svrha pravila 94(B) jest da pretresnom vijeću da diskreciono pravo da formalno prima na znanje činjenice ili dokumentaciju iz drugih postupaka u cilju ekonomičnosti postupka i dosljednosti presuda Međunarodnog suda. Žalbeno vijeće je zauzelo stav da "[p]rilikom primjene pravila 94 Pravilnika, treba postići ravnotežu između pravosudne ekonomičnosti, odnosno unaprijediti pravosudnu ekonomičnost, i osnovnog prava optuženog na pravično suđenje".³² Žalbeno vijeće dalje smatra da: "[I]ako je moguće formalno primiti na znanje činjenice o kojima je presuđeno u vezi s postojanjem [...] krivičnih djela, *actus reus* i *mens rea* kojima se potkrepljuje odgovornost optuženog za dotična krivična djela moraju se dokazati drugim sredstvima a ne formalnim primanjem na znanje".³³

15. U pogledu učinka formalnog primanja na znanje, Žalbeno vijeće smatra da "formalnim primanjem na znanje neke činjenice o kojoj je već presuđeno, veće utvrđuje osnovanu pretpostavku o tačnosti te činjenice, koju stoga ne treba ponovo dokazivati na suđenju".³⁴ Međutim, Žalbeno vijeće je razjasnilo:

Formalno primanje na znanje [shodno pravilu 94(B)] ne pomjera konačni teret ubjeđivanja, koji ostaje na tužilaštvu. . . [J]edini efekat je skidanje sa tužilaštva prvobitnog tereta podnošenja dokaza o datoj tački; odbrana onda može tu tačku osporiti podnošenjem pouzdanih i uvjerljivih protivdokaza.³⁵

16. Pri korištenju diskrecionog ovlaštenja prema pravilu 94(B), Pretresno vijeće mora ocijeniti: (1) da li svaka činjenica o kojoj je već presuđeno zadovoljava razne uslove za formalno primanje na znanje utvrđene u praksi Međunarodnog suda, i (2) da li neku činjenicu, uprkos tome što ispunjava

³² *Tužilac protiv Nikolića*, predmet br. IT-02-60/1-A, Odluka po molbi žalioaca za formalno primanje na znanje činjenica, 1. april 2005. godine, par. 12.

³³ *Tužilac protiv D. Miloševića*, predmet br. IT-98-29/1-AR73.1, Odluka po interlokutornim žalbama na Odluku Pretresnog vijeća po zahtjevu tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je presuđeno i tužiočevom katalogu činjenica o kojima su se strane složile, 26. juni 2007. godine (u daljem tekstu: Odluka po žalbi u predmetu *D. Miloševića*), par. 16.

³⁴ *Tužilac protiv S. Miloševića*, predmet br. IT-02-54-AR73.5, Odluka po interlokutornoj žalbi optužbe na odluku Pretresnog vijeća po predlogu optužbe za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno od 10. aprila 2003., 28. oktobar 2003. godine, str. 4.

³⁵ *Tužilac protiv Karemera i drugih*, predmet br. ICTR-98-44-AR73(C), Odluka po interlokutornoj žalbi tužilaštva na odluku o formalnom primanju na znanje, 16. juni 2006. godine (u daljem tekstu: *Odluka po žalbi u predmetu Karemera*"), par. 42.

gorepomenute uslove, treba izuzeti na osnovu toga što njeno formalno primanje na znanje ne bi bilo u interesu pravde.³⁶ Uslovi pravila 94(B) utvrdila su druga vijeća³⁷ kako slijedi:

- (a) Činjenica mora biti relevantna za predmetni postupak;³⁸
- (b) Činjenica mora biti jasna, konkretna i utvrdiva;³⁹
- (c) Činjenica, onako kako ju je formulisala strana koja je podnijela zahtjev, ne smije se suštinski razlikovati od njene formulacije u izvornoj presudi;⁴⁰
- (d) Činjenica ne smije biti nejasna ili navoditi na pogrešan zaključak u kontekstu u koji je stavljena u zahtjevu strane;⁴¹ Pored toga, data činjenica ne smije biti formalno primljena na znanje "ako će postati nejasna ili navesti na pogrešan zaključak zato što jedna ili više drugih činjenica za koje se tvrdi da je o njima već presuđeno neće biti formalno primljena na znanje";⁴²
- (e) Strana koja traži formalno primanje na znanje date činjenice tu činjenicu mora dovoljno precizno navesti;⁴³
- (f) Činjenica ne smije sadržavati kvalifikacije ili zaključke koji su u suštini pravne prirode;⁴⁴

³⁶ V. predmet *Tužilac protiv Popovića i drugih*, predmet br. IT-05-88-T, Odluka po zahtjevu tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je presuđeno s Dodatkom, 26. septembar 2006. (u daljem tekstu: Odluka u predmetu *Popović*), par. 4.

³⁷ V. na primjer, predmet *Tužilac protiv Lukića i Lukića*, predmet br. IT-98-32/1-PT, Odluka po zahtjevu tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je presuđeno, 22. avgust 2008. godine, par. 20.

³⁸ *Tužilac protiv Niyitegeke*, MKSR-96-14-A, Obrazloženje za usmenu odluku donijetu 21. aprila 2004. godine po žaliočevom zahtjevu za prihvatanje dodatnih dokaza i za formalno primanje na znanje, 17. maj 2004. godine, par. 16.

³⁹ V. na primjer, predmet *Tužilac protiv Momčila Perišića*, IT-04-81-PT, Odluka po zahtjevu tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno u vezi sa Sarajevom, 26. jun 2008. (u daljem tekstu: Odluka u predmetu *Perišić*), par. 18; *Tužilac protiv Miće Stanišića*, predmet br. IT-04-79-PT, Odluka o formalnom primanju na znanje, 14. decembar 2007. godine (u daljem tekstu: Odluka u predmetu *Stanišić*), par. 37; *Tužilac protiv Prlića i drugih*, predmet br. IT-04-74-PT, Odluka po zahtjevu za primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno na osnovu pravila 94(B), 14. mart 2006. godine (u daljem tekstu: Odluka u predmetu *Prlić*), par. 12; *Tužilac protiv Hadžihasanovića i Kubure*, predmet br. IT-01-47-T, Odluka po zahtjevu branilaca optuženih Hadžihasanovića i Kubure od 20. januara 2005. u vezi s formalnim primanjem na znanje činjenica o kojima je presuđeno u drugim predmetima, 14. april 2005. godine (u daljem tekstu: Odluka u predmetu *Hadžihasanović*), str. 5; *Tužilac protiv Krajišnika*, predmet br. IT-00-39-T, Odluka po trećem i četvrtom zahtjevu tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno, 24. mart 2005. godine (u daljem tekstu: Odluka u predmetu *Krajišnik*), par. 14.

⁴⁰ Odluka u predmetu *Krajišnik*, par. 14.

⁴¹ Odluka po žalbi u predmetu *Karemera*, par. 55; Odluka u predmetu *Popović*, par. 8.

⁴² Odluka u predmetu *Popović*, par. 8.

⁴³ Predmet *Tužilac protiv Kupreškića i drugih*, predmet br. IT-95-16-A, Odluka po prijedlozima Drage Josipovića, Zorana Kupreškića i Vlatka Kupreškića da se prihvate dodatni dokazi u skladu s pravilom 115 i o formalnom primanju na znanje činjenica o kojima je već presuđeno u skladu s pravilom 94(B), 8. maj 2001. godine (u daljem tekstu: Odluka po žalbi u predmetu *Kupreškić*), par. 12; Odluka u predmetu *Popović*, par. 9.

⁴⁴ Odluka u predmetu *Popović*, par. 10; Odluka u predmetu *Krajišnik*, par. 15. V. takođe Odluka u predmetu *Hadžihasanović*, str. 5; *Tužilac protiv Mejakića i drugih*, predmet br. IT-02-65-PT, Odluka po zahtjevu optužbe za formalno primanje na znanje činjenica na osnovu pravila 94(B), 1. april 2004. godine (u daljem tekstu: Odluka u predmetu *Mejakić*), str. 4; *Tužilac protiv Blagojevića i Jokića*, predmet br. IT-02-60-T, Odluka po zahtjevu

- (g) Činjenica se ne smije zasnivati na sporazumu između strana u izvornom postupku;⁴⁵
- (h) Činjenica se ne smije odnositi na djela, ponašanje ili stanje svijesti optuženog;⁴⁶ i
- (i) Činjenica nipošto ne smije biti predmet neriješene žalbe ili preispitivanja ranije odluke.⁴⁷

Ako neka predložena činjenica o kojoj je već presuđeno ispunjava svih devet uslova, pretresno vijeće je može formalno primiti na znanje.⁴⁸ Međutim, ovlaštenje formalnog primanja na znanje prema pravilu 94(B) diskreciono je ovlaštenje i vijeće uvijek zadržava pravo da odbije formalno primanje na znanje, čak i ako neka konkretna činjenica o kojoj je već presuđeno ispunjava sve uslove, ako ocijeni da formalno primanje na znanje te činjenice ne bi bilo u interesu pravde.

III. Diskusija

A. Opšti argumenti

17. Vijeće napominje da optuženi ponovo navodi argumente koje je iznio u svojim odgovorima na Prvi zahtjev, Drugi zahtjev i Treći zahtjev.⁴⁹ Vijeće je u više navrata odbacilo njegov argument da je formalno primanje na znanje prijašnjih činjenica o kojima je već presuđeno nezakonito i da se kosi s međunarodnim pravom ili da ono krši njegova prava na pravično suđenje, na pretpostavku o nevinosti, na ispitivanje svjedoka koji svjedoče protiv njega ili ga neopravdano opterećuje u pogledu vremena i resursa koji su mu potrebni za pobijanje tih činjenica.⁵⁰ Budući da optuženi ne potkrepljuje nijedan svoj argument naveden u prijašnjim odgovorima i budući da je Vijeće razmotrilo svaki pojedini argument iz tih odgovora u svojoj Prvoj odluci o činjenicama o kojima je već presuđeno, svojoj Drugoj odluci o činjenicama o

optužbe za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno i dokumentarnih dokaza, 19. decembar 2003. godine, par. 16; Odluka u predmetu *Prlić*, par. 12, 19.

⁴⁵ Odluka u predmetu *Popović*, par. 11; Odluka u predmetu *Mejakić*, str. 4; *Tužilac protiv Krajišnika*, predmet br. IT-00-39-T, Odluka po zahtjevima optužbe za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je presuđeno, te za prihvatanje pismenih izjava svjedoka na osnovu pravila 92bis, 28. februar 2003. godine, par. 15.

⁴⁶ Odluka po žalbi u predmetu *Karemera*, par. 50.

⁴⁷ Odluka po žalbi u predmetu *Kupreškić*, par. 6.

⁴⁸ Odluka u predmetu *Prlić*, par. 12.

⁴⁹ Odgovor, par. 2.

⁵⁰ Odgovor na Prvi zahtjev tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno, zaveden 30. marta 2009. godine, par. 3–8; Odgovor, par. 3. Vijeće je odbacilo te argumente u Odluci po zahtjevu za obustavu sudskog postupka, donijetoj 8. aprila 2010. godine, par. 5; Drugoj odluci po činjenicama o kojima je već presuđeno, par. 17, 53; Trećoj odluci po činjenicama o kojima je već presuđeno, par. 13; i Prvoj odluci po činjenicama o kojima je već presuđeno, par. 11.

kojima je već presuđeno i svojoj Trećoj odluci po činjenicama o kojima je već presuđeno, Vijeće neće ovdje razmatrati iste te argumente.⁵¹

18. Vijeće dalje napominje da optuženi ponovo navodi isti argument da Vijeće treba da odbije da formalno primi na znanje određene predložene činjenice koje se "[...] (uglavnom) zasnivaju na dokumentarnim dokazima [...]".⁵² Vijeće ponovo podsjeća da je taj argument razmotrilo u Drugoj odluci po činjenicama o kojima je već presuđeno i u Trećoj odluci po činjenicama o kojima je već presuđeno.⁵³ Međutim, ono ponavlja da su činjenice predložene u Zahtjevu već utvrđene u Prvostepenoj presudi u predmetu *Krajišnik*, pa je stoga irelevantno, u smislu kriterija navedenih gore u tekstu u paragrafu 16, da li se Vijeće pri utvrđivanju činjenica sadržanih u navedenoj originalnoj presudi oslanjalo na dokumentarne dokaze ili na svjedočenja svjedoka.⁵⁴ Stoga, Vijeće odbacuje argument optuženog u vezi s tim predloženim činjenicama i razmatraće njihovo formalno primanje na znanje ako one ispunjavaju ostale uslove navedene u paragrafu 16 gore u tekstu.

19. Optuženi takođe tvrdi da činjeničnim zaključcima u predmetu *Krajišnik* ne treba pridavati nimalo značaja, a kamoli pretpostaviti da su istiniti, jer je odbrana u predmetu *Krajišnik* bila neefikasna i nije imala dovoljno vremena da se pripremi za suđenje.⁵⁵ Vijeće napominje da ni Pretresno vijeće ni Žalbena vijeće u predmetu *Krajišnik* nisu zaključili da je Krajišniku bilo uskraćeno odgovarajuće zastupanje ili da je prekršeno njegovo pravo na pravično suđenje koje mu pruža član 21 Statuta.⁵⁶ Budući da nije zaključeno da su prava optuženog u predmetu *Krajišnik* prekršena, ovo Vijeće nije u poziciji da ocjenjuje učinkovitost Krajišnikovog branioca niti je u poziciji da preispituje pitanja o kojima je Žalbena vijeće koje je zastupalo u tom predmetu već presudilo. Osim toga, ako optuženi želi da pobije bilo koju od

⁵¹ Prva odluka o činjenicama o kojima je već presuđeno, par. 11; Druga odluka po činjenicama o kojima je već presuđeno, par. 17, 53; Treća odluka po činjenicama o kojima je već presuđeno, par. 13.

⁵² To se odnosi na predložene činjenice 1897–1898, 1902, 1904, 1906, 1910, 1912, 1924, 1935, 1940, 1953, 1957, 1962, 1987, 1998, 2028, 2034, 2044, 2084–2085, 2097, 2100, 2111, 2124–2127, 2129, 2144–2146, 2152–2155, 2158, 2160–2165, 2174, 2177, 2179–2180, 2182, 2187, 2191, 2193, 2201, 2204, 2206–2207, 2211, 2213–2215, 2218, 2220–2222, 2226, 2243, 2283, 2299, 2301, 2303, 2305–2306, 2320, 2327, 2330, 2333, 2337–2338, 2340–2341, 2343–2344, 2346, 2363, 2366–2369, 2376, 2389, 2392, 2396, 2419, 2422, 2426, 2437, 2447–2450, 2454, 2457, 2459, 2461, 2466, 2467, 2475, 2484, 2487, 2491–2492, 2500, 2557, 2560, 2579, 2596–2597, 2600, 2668 i 2677; Odgovor, par. 7–8. V. Treća odluka po činjenicama o kojima je već presuđeno, par. 14–15.

⁵³ Treća odluka o činjenicama o kojima je već presuđeno, par. 14–15; Druga odluka o činjenicama o kojima je već presuđeno, par. 18.

⁵⁴ Treća odluka o činjenicama o kojima je već presuđeno, par. 14; Druga odluka o činjenicama o kojima je već presuđeno, par. 18.

⁵⁵ Odgovor, par. 5.

⁵⁶ V. Drugostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 38–120, 395–415.

činjenica navedenih u Zahtjevu, ima pravo da tokom suđenja ispita relevantne navode uvođenjem pouzdanih i vjerodostojnih protivdokaza.⁵⁷

20. Vijeće stoga smatra da nije primjereno da Zahtjev odbije u cijelosti pa će sada razmotriti činjenice pojedinačno u skladu s analizom iznijetom u paragrafu 16 gore u tekstu.

B. Dalji uslovi za formalno primanje na znanje na osnovu pravila 94(B)

21. Optuženi pobija određene predložene činjenice na temelju toga što ne ispunjavaju jedan ili više gorenavedenih uslova. Ne samo da ih je Vijeće sve razmotrilo, nego je razmotrilo i to da li svaka pojedina činjenica koju je predložilo tužilaštvo u cijelosti ispunjava gorenavedeni test.

[a] Činjenica mora biti relevantna za predmetni postupak

22. Optuženi općenito osporava Zahtjev po osnovi relevantnosti, tvrdeći da zbog toga što nema konkretnih navoda o tome kako se svaka pojedina činjenica uklapa u tezu tužilaštva on ne može pravično osporiti sve potencijalno irelevantne činjenice.⁵⁸ Vijeće je ranije u biti već razmotrilo isti argument u svojoj Prvoj odluci o činjenicama o kojima je već presuđeno,⁵⁹ i ovdje ponavlja da sama formulacija pravila 89(C) nalaže da "Vijeće *može* prihvatiti bilo koji relevantan dokaz za koji smatra da ima dokaznu vrijednost".⁶⁰ Vijeće nije mišljenja da to što za svaku činjenicu nije navedeno koji značaj ima za predmet u cijelosti na bilo koji način sprečava optuženog da ospori relevantnost tih činjenica. U tom pogledu Vijeće napominje da je, prije nego što je optuženi podnio svoj Odgovor, tužilaštvo podnijelo svoj Pretpretresni podnesak na osnovu pravila 65ter, kojim naglašava činjenični osnov svoje teze, a isto je uradio i u svojoj uvodnoj riječi.⁶¹ Stoga, Vijeće smatra da je optuženom pružen odgovarajući osnov za razumijevanje teze koju tužilaštvo iznosi protiv njega, kao i to da je on dovoljan da bi mogao da pobije činjenice sadržane u Zahtjevu.

23. Osim toga, optuženi tvrdi da je pristup Vijeća pri procjeni relevantnosti dokaza preopširan i da je "uslov relevantnosti, zbog činjenice da nije određen minimum, potencijalno besmislen".⁶² Stoga, optuženi tvrdi da nije dovoljno da neka činjenica bude "donekle relevantna" već da ona mora biti "od istaknutog ili bitnog značaja".⁶³ Vijeće odbacuje ovaj navod jer ga ne potkrepljuje sudska praksa Međunarodnog suda. Suprotno strožem pristupu koji predlaže

⁵⁷ Odluka po žalbi u predmetu *Karemera*, par. 42.

⁵⁸ Odgovor, par. 17–19.

⁵⁹ Prva odluka po činjenicama o kojima je već presuđeno, par. 13–14.

⁶⁰ Pravilo 89(C) Pravidnika (naglasak dodat); v. Prva odluka o činjenicama o kojima je već presuđeno, par. 14.

⁶¹ Uvodna riječ tužilaštva, T. 510–611 (27. oktobar 2009. godine), T. 612–673 (2. novembar 2009. godine).

⁶² Odgovor, par. 19.

⁶³ Odgovor, par. 19.

optuženi, Vijeće napominje da "pravilo 94 Pravilnika nije mehanizam koji se može primijeniti kako bi se izbjegao *uobičajeni* uslov relevantnosti i kako bi se spis opteretio činjenicama koje se drugačije ne bi prihvatile".⁶⁴ U fazi prihvatanja dokaza u ovom postupku, relevantnost je, u kontekstu pravila 89(C) "Žalbeno vijeće definisalo kao pitanje o tome 'da li se predloženi dokazi odnose na suštinsko pitanje'.⁶⁵ "Suštinska pitanja predmeta se nalaze u optužnici".⁶⁶ Stoga, Vijeće smatra da se, za svrhe pravila 94(B), predložene činjenice moraju jednostavno odnositi na pitanja pokrenuta u Optužnici jer nema uslova da moraju biti "od istaknutog ili bitnog značaja". Međutim, strana koja predlaže dokazni materijal za prihvatanje treba pokazati da on ima potrebne indicije relevantnosti.⁶⁷ U tom pogledu Vijeće se uvjerilo da su predložene činjenice u Dijelu I Dodatka A Zahtjeva vezane za politička događanja u periodu od 1990. do 1992. godine relevantne za dokazivanje sveobuhvatnog UZP kako se navodi u paragrafima 6 i 7 Optužnice. Vijeće se takođe uvjerilo da su činjenice vezane za razne opštine navedene u Dijelu II Dodatka A Zahtjeva relevantne za dokazivanje tačke 1 i tačaka 3–8 Optužnice te da mogu ilustrovati obrazac ponašanja koji sugeriše postojanje UZP kako se navodi u paragrafima 9-13 Optužnice. Vijeće stoga odbacuje ovaj argument optuženog. Međutim, nakon što je pregledalo predložene činjenice u Zahtjevu, Vijeće se nije uvjerilo da je svaka predložena činjenica zaista relevantna za postupak, a svoja obrazloženja u vezi s tim potanko opisuje dolje u tekstu.

24. Osim opštih prigovora na relevantnost, optuženi po tom osnovu konkretno osporava predložene činjenice 2008, 2032, 2124 i 2147.⁶⁸

25. U predloženoj činjenici 2008 se navodi datum kad je Skupština bosanskih Srba izabrala Branka Đerića za predsjednika Vlade.⁶⁹ Kao predsjednik Vlade bio je svakako dio rukovodstva bosanskih Srba i potencijalni učesnik sveobuhvatnog UZP, kako se navodi u paragrafu 12 Optužnice. Vijeće stoga odbacuje tvrdnju optuženog da predložena činjenica 2008 nije

⁶⁴ *Semanza protiv tužioca*, predmet br. ICTR-97-20-A, Presuda, 20. maj 2005. godine, par. 189 (naglasak dodat), gdje se navodi predmet *Momir Nikolić protiv tužioca*, predmet br. IT-02-60/1-A, Odluka po drugom zahtjevu odbrane za produženje roka za dostavljanje replika, 1. april 2005. godine, par. 17.

⁶⁵ *Tužilac protiv Prlića i drugih*, predmet br. IT-04-74-AR73.13, Odluka po objedinjenoj interlokutornoj žalbi Jadranka Prlića na naloge Pretresnog vijeća od 6. i 9. oktobra 2008. godine o prihvatanju dokaza, 12. januar 2009. godine (u daljem tekstu: Odluka po žalbi u predmetu *Prlić*), par. 17 (u kom se navodi predmet *Ferdinand Nahimana i drugi protiv tužioca*, predmet br. ICTR-99-52-A, Odluka po zahtjevima žalilaca Jeana-Boscoa Barayagwize i Ferdinanda Nahimane za odobrenje radi izvođenja dodatnih dokaza na osnovu pravila 115, 12. januar 2007. godine, par. 7, 13, 18–20).

⁶⁶ Odluka po žalbi u predmetu *Prlić*, par. 17 (u kom se navodi up. *Tužilac protiv Paulinea Nyiramasuhukoa i drugih*, predmet br. ICTR-98-42-AR73, Odluka po zahtjevu Paulinea Nyiramasuhukoa za preispitivanje, 27. septembar 2004. godine, par. 12: "U skladu s pravilom 89(C) Pretresno vijeće ima diskreciono pravo da prihvati bilo koji dokaz za kojim smatra da ima dokaznu vrijednost, ako je isti relevantan za dokazivanje drugih navoda koji se konkretno navode u Optužnici).

⁶⁷ Odluka po žalbi u predmetu *Prlić*, par. 17.

⁶⁸ Odgovor par. 20; v. pobijanje predložene činjenica 2032 u Dodatku A Odgovora.

⁶⁹ Predložena činjenica 2008 glasi: "Dana 24. marta 1992. godine skupština bosanskih Srba izabrala je Branka Đerića za predsjednika Vlade i on je istoga dana položio zakletvu."

relevantna za ovaj predmet i uzeće je u obzir za formalno primanje na znanje ako ona ispunjava ostale uslove navedene u paragrafu 16 gore u tekstu.

26. Što se tiče predloženih činjenica 2124 i 2147, Vijeće napominje da predložena činjenica 2147 sadrži datum kada je Zakon o unutrašnjim poslovima Republike Srpske stupio na snagu; kada se tumači u vezi s predloženom činjenicom 2148, jasno je da datum donošenja ovog zakona obilježava datum kad su bivši regionalni i opštinski centri bezbjednosti u Bosanskoj Republici Srpskoj prestali da rade. Vijeće smatra da su donošenje ovog zakona i posljedice toga relevantne za utvrđivanje sveobuhvatnog UZP navedenog u paragrafima 9-14 i paragrafu 38 Optužnice. Međutim, Vijeće napominje da predložena činjenica 2124 ne uvodi nijednu informaciju koju ne sadrži predložena činjenica 2147, pa je stoga nepotrebno repetitivna. Vijeće stoga odbija da formalno primi na znanje predloženu činjenicu 2124, a predloženu činjenicu 2147 će formalno primiti na znanje samo ako ispunjava preostale elemente kriterijuma iznijetog u paragrafu 16 gore u tekstu.

27. Najzad, Vijeće napominje da optuženi ne iznosi na čemu temelji svoj argument da predložena činjenica 2032 nije relevantna za ovo suđenje. Uprkos tome, Vijeće zaključuje da se predložena činjenica 2032, kad se tumači u vezi s činjenicom koja joj prethodi, odnosi na saradnju navodnog učesnika u sveobuhvatnom UZP Ratka Mladića sa Skupštinom bosanskih Srba, i relevantna je za paragrafe 6, 9–14 i 38 Optužnice.⁷⁰ Vijeće će stoga razmotriti formalno primanje na znanje predložene činjenice 2032, ako ona ispunjava preostale uslove navedene gore u tekstu.

28. Vijeće zaključuje postoji više činjenica koje su u vrijeme podnošenja Zahtjeva možda bile relevantne za postupak, a koje sada ne ispunjavaju ovaj kriterijum uslijed njegove Odluke u vezi s pravilom 73*bis*.⁷¹ Slijedom naloga ovog Vijeća, tužilaštvo je 19. oktobra 2009. godine dostavilo označenu verziju Optužnice u kojoj je jasno identifikovalo sva mjesta zločina ili incidente koji neće biti predmet dokazivanja na suđenju.⁷² Činjenice vezane za ta mjesta zločina ili incidente se stoga smatraju irelevantnima za ovaj predmet. Vijeće je odredilo da sljedeće predložene činjenice ulaze u tu kategoriju i njih neće formalno primiti na znanje: 2265–2278, 2288–2289, 2294–2307, 2348–2351, 2353, 2368–2397, 2412–2425, 2458–2483, 2575–2579, 2602–2606, 2619–2625, 2657, 2659, 2661 i 2722–2726.

⁷⁰ Predložena činjenica 2032 glasi: "Oni su, zajedno s drugim vojnim oficirima, često govorili u skupštini bosanskih Srba o strateškoj situaciji i predlagali planove akcije."

Predložena činjenica 2031 glasi: "Po formiranju VRS-a 12. maja 1992., sjednicama su često prisustvovali i generali Ratko Mladić, Milan Gvero i Momir Talić, kao i pukovnik Zdravko Tolimir".

⁷¹ V. Odluka u vezi s pravilom 73 *bis*; Druga odluka o činjenicama o kojima je već presuđeno, par. 22.

⁷² Odluka u vezi s pravilom 73 *bis*, par. 11.

29. Osim toga, Vijeće zaključuje da predložena činjenica 2613 više nije relevantna jer se tužilaštvo složilo da ne izvodi dokaze o zločinima na kojima se ta činjenica temelji. U predloženoj činjenici 2613 se navodi: "Otprilike 25. juna 1992. godine, jedna žena, poznata kao svjedok 141 u predmetu *Tužilac protiv Krajišnika* (IT-00-39), i njezina sestra premještene su iz štaba Civilne zaštite u garažu zgrade opštine u Hadžićima, gdje je jedan srpski pripadnik paravojske seksualno zlostavljao svjedokovu sestru."⁷³ Tužilaštvo u Optužnici ne navodi krivičnu odgovornost za silovanje i druga djela seksualnog nasilja u vezi sa zatočeničkim objektom u garaži zgrade Skupštine opštine u Hadžićima.⁷⁴ Vijeće je mišljenja da drugi dio ove činjenice ne ispunjava uslov testa relevantnosti naveden u paragrafu 16 gore u tekstu, pa će primijeniti svoje diskreciono ovlaštenje u skladu s pravilom 94(B) i odbaciti taj dio predložene činjenice 2613.⁷⁵

30. Najzad, Vijeće smatra da se predloženom činjenicom 2244 ne pokazuje nikakva povezanost sa zločinima koji se navode u ovom predmetu.⁷⁶ Čini se da je činjenica relevantna samo za predmet *Krajišnik* jer se u njoj identifikuje svjedok. Vijeće će stoga odbiti da tu činjenicu formalno primi na znanje.

[b] Činjenica mora biti jasna, konkretna i utvrdiva

31. Optuženi pobija razne predložene činjenice na temelju toga da nisu jasne, konkretne i utvrdive.⁷⁷ Kada razmatra da li predložene činjenice iz Zahtjeva zaista ispunjavaju ovaj kriterijum, Vijeće mora razmatrati predložene činjenice u kontekstu originalne presude "uz konkretno navedeno mjesto koje se spominje u presudi i period na koji se odnosi optužnica u datom predmetu".⁷⁸ Osim toga, "Vijeće takođe mora uskratiti formalno primanje na znanje ukoliko je predložena činjenica neraskidivo vezana bilo za druge činjenice koje ne ispunjavaju

⁷³ Zahtjev, Dodatak A, str. 139.

⁷⁴ Optužnica, par. 60(c), fusnota 5.

⁷⁵ Treća izmijenjena optužnica, par. 60(c), fusnota 5.

⁷⁶ Predložena činjenica 2244 glasi: "Približno 3. aprila 1992. svjedoka 57, policajca, poslao je njegov starješina da ide kao zaštita mrtvačkih kola koja su sakupljala mrtve po gradu Bijeljini."

⁷⁷ Konkretno, predložene činjenice 1890, 1891, 1895, 1899, 1900, 1913, 1914, 1917, 1921, 1933, 1938, 1942, 1943, 1961, 1969, 1974, 1975, 1984, 1990, 1999, 2001, 2010, 2031, 2032, 2035, 2060, 2061, 2065, 2080–2082, 2086, 2096, 2098, 2101, 2104, 2112, 2120, 2132–2134, 2136, 2139–2140, 2145, 2180, 2186–2187, 2196–2197, 2201, 2207, 2213–2214, 2216, 2251, 2390, 2500–2501, 2505, 2511, 2518, 2524, 2526, 2530, 2536, 2559, 2561, 2576, 2588, 2589, 2596, 2614, 2617, 2619, 2670, 2685, 2742, 2755, 2757 i 2773; Odgovor, par. 9, Dodatak A.

⁷⁸ Odluka u predmetu *Krajišnik*, par. 14, fusnota 44; v. takođe *Tužilac protiv Miće Stanišića i Stojana Župljanina*, Odluka kojom se djelomično odobravaju zahtjevi tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno na osnovu pravila 94(B), 1. april 2010. godine (u daljem tekstu: Odluka u predmetu *Stanišić i Župljanin*), par. 30; Odluka u predmetu *Tolimir*, par. 13; Odluka u predmetu *Hadžihasanović*, str. 6.

uslove za formalno primanje na znanje na osnovu pravila 94(B), bilo za druge sporne činjenice koje imaju za svrhu da zamagle glavnu činjenicu.⁷⁹

32. Nakon što je pregledalo prigovore optuženog, Vijeće smatra da je primjerenije da raspravlja o predloženim činjenicama 1942 i 1943 u dijelu [c] dolje u tekstu; predložene činjenice 2082, 2536 i 2670 u dijelu [d] dolje u tekstu; predložene činjenice 1961, 2196 i 2197 u dijelu [h] dolje u tekstu; i predloženu činjenicu 2081 u dijelu [j] dolje u tekstu; pa te činjenice stoga neće ovdje razmatrati. Osim toga, predložene činjenice 2390, 2576 i 2619, koje optuženi pobija po ovom osnovu,⁸⁰ razmatrale su se ranije u dijelu [a] gore u tekstu i njihovo formalno primanje na znanje je odbijeno. Stoga Vijeće neće ovdje ponovo razmatrati te činjenice.

33. Vijeće napominje da optuženi u svom Odgovoru, ni u Dodatku A Odgovoru, ne pruža nijedan osnov za svoj argument da predložene činjenice 1933, 2132–2134, 2136, 2139, i 2140 nisu dovoljno jasne, konkretne ili utvrdive. Što se tiče tih predloženih činjenica, Vijeće se uvjerilo da su one zaista dovoljno jasne, konkretne i utvrdive. Vijeće će ih stoga uzeti u obzir za formalno primanje na znanje ako ispunjavaju preostale elemente standarda iz paragrafa 16 gore u tekstu.

34. Nakon što je razmotrilo prigovore optuženog u pogledu predloženih činjenica 1913, 1914, 1974, 2010, 2031, 2032, 2080, 2251, 2500, 2505, 2511, 2518, 2559, 2588, 2589, 2614, 2742, 2755 i 2773, Vijeće se uvjerilo da su sve činjenice, kad ih je pojedinačno razmotrilo u kontekstu mjesta identifikovanog u Prvostepenoj presudi u predmetu *Krajišnik* i perioda na koji se odnosi optužnica u istom predmetu, da su one odgovarajuće jasne, konkretne i utvrdive za svrhe formalnog primanja na znanje. Na primjer, fraze "često se sastajao", "[p]očetkom aprila 1992.", "mnogi", "drugi", "gotovo svi" i "u velikoj mjeri ograničili" ne čine predložene činjenice 1974, 2080, 2251, 2518, 2559 i 2589 nedovoljno jasnim, konkretnim ili utvrdivim.⁸¹ S obzirom na ta obrazloženja, Vijeće odbacuje prigovore na predložene činjenice 1913, 1914, 1974, 2010, 2031, 2032, 2080, 2251, 2500, 2505, 2511, 2518, 2559, 2588, 2589, 2614, 2742, 2755 i 2773 i uzeće ih u obzir za formalno primanje na znanje ako ispunjavaju uslove iz testa navedenog u paragrafu 16 gore u tekstu.

35. Što se tiče prigovora optuženog u vezi s predloženim činjenicama 1917, 1921, 1938, 1984, 1990, 2061, 2065, 2101 i 2617, Vijeće je mišljenja da su te činjenice dovoljno jasne, konkretne i utvrdive u kontekstu paragrafa Prvostepene presude u predmetu *Krajišnik* odakle su preuzete. Na primjer, pominjanje "regionalizacije" u predloženoj činjenici 1921 razjašnjeno je u

⁷⁹ Odluka u predmetu *Tolimir*, par. 13 (gdje se navodi Odluka u predmetu *Prlić*, par. 12).

⁸⁰ Odgovor, par. 9.

paragrafu 57 Prvostepene presude u predmetu *Krajišnik*.⁸² Vijeće takođe napominje da se taj dio Prvostepene presude u predmetu *Krajišnik* pojavljuje kao predložena činjenica 1922 u Zahtjevu pa Vijeće stoga smatra da je predložena činjenica 1921 dovoljno konkretna i u kontekstu Zahtjeva. Vijeće stoga iz tog razloga odbacuje argumente optuženog u pogledu predloženih činjenica 1917, 1921, 1938, 1984, 1990, 2061, 2065, 2101 i 2617 i uzeće ih u obzir za formalno primanje na znanje ako ispunjavaju preostale elemente standarda navedenog u paragrafu 16 gore u tekstu.

36. Optuženi u Odgovoru takođe pobija predložene činjenice 2526 i 2530 kao nedovoljno jasne, konkretne i utvrdive.⁸³ Nakon što je pažljivo razmotrilo te predložene činjenice, Vijeće odbacuje te argumente optuženog. Iako te predložene činjenice sadrže preširoke generalizacije i neodređene termine, svaka od njih obuhvata konkretne primjere koji razjašnjavaju cjelokupnu činjenicu.⁸⁴ Vijeće se uvjerilo da druga polovina tih predloženih činjenica iste čini dovoljno jasnim, konkretnim i utvrdivim. Stoga će Vijeće predložene činjenice 2526 i 2530 uzeti u obzir za formalno primanje na znanje ako ispunjavaju preostale elemente standarda navedenog u paragrafu 16 gore u tekstu.

37. Razmatrajući sada preostale predložene činjenice koje optuženi osporava u ovom poglavlju, Vijeće smatra da su sljedeće činjenice nedovoljno jasne, konkretne i utvrdive za svrhe formalnog primanja na znanje.

38. Optuženi osporava predložene činjenice 1890 i 1891 na temelju toga da su one uopštene izjave.⁸⁵ Vijeće se slaže s tom ocjenom i smatra da su ti opisi opšte politike SDS nedovoljno konkretni za svrhe formalnog primanja na znanje.⁸⁶ Isto tako, iako optuženi ne osporava predloženu činjenicu 1968, Vijeće zaključuje da se slično obrazloženje odnosi i na opis stava

⁸¹ V. Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 108, 162, 304, 509, 533 i 584.

⁸² Predložena činjenica 1921 glasi: "Dana 7. septembra 1991 [...] Istog mjeseca SDS je proveo politiku 'regionalizacije'". U paragrafu 57 Prvostepene presude u predmetu *Krajišnik* razjašnjava se korištenje termina "regionalizacija", i navodi: "Ona se sastojala od stvaranja 'regija' u kojima su Srbi bili relativno većinsko stanovništvo".

⁸³ Odgovor, par. 9.

⁸⁴ Predložena činjenica 2526 glasi: "Tokom maja 1992., u toj opštini su videne razne naoružane grupe, uključujući SOS, 'Bele orlove', jedinice lokalnog SUP-a i JNA". Predložena činjenica 2530 glasi: "Krajem maja 1992., srpske snage su počele hapsiti vođe Hrvata i Muslimana. Neki, među kojima je bio i sekretar Opštinskog odbora SDA, sudija muslimanske nacionalnosti, i načelnik opštinske policije, ubijeni su."

⁸⁵ V. pobijanje predloženih činjenica 1890 i 1891 u Dodatku A Odgovora.

⁸⁶ Predložena činjenica 1890 glasi: "Od samog nastanka Srpske demokratske stranke (SDS), jedna od značajnih stavki naglašenih u njegovom političkom programu bila je zaštita srpskog naroda, koji je, kako su tvrdili, u lošijem položaju od ostalih zbog navodno niskog nataliteta i zbog načina na koji je Bosna i Hercegovina podijeljena na opštine, čime su Srbi praktično postali nacionalna manjina na područjima na kojima bi inače mogli biti u većini." Predložena činjenica 1891 glasi: "SDS se zalagao za očuvanje savezne Jugoslavije, pravnu državu i ravnopravnu raspodjelu vlasti između tri glavne nacionalne grupe u Bosni i Hercegovini."

SDS o opštoj politici sadržan u toj činjenici.⁸⁷ Stoga Vijeće odbija da formalno primi na znanje predložene činjenice 1890, 1891 i 1968. Kako nema predložene činjenice 1890, u kojoj se definiše skraćenica "SDS", Vijeće će dalje primijeniti svoje diskreciono ovlaštenje i tu definiciju dodati predloženoj činjenici 1892 kako bi razjasnilo taj termin u kontekstu Zahtjeva.⁸⁸ Osim toga, Vijeće smatra da se predložene činjenice 1969 i 1970 odnose na predloženu činjenicu 1968, a kako nje nema u Zahtjevu, predložene činjenice 1969 i 1970 ostaju bez konteksta pa ni njih neće formalno primiti na znanje.

39. Optuženi takođe pobija predloženu činjenicu 1895 kao nedovoljno jasnu, konkretnu i utvrdivu.⁸⁹ U toj predloženoj činjenici piše: "U mjesecima koji su uslijedili odnos između opštinskih organa SDS-a i rukovodstva stranke postao je još bliži: već u julu 1991., na primjer, članovima Glavnog i Izvršnog odbora naloženo je da se uključe u rad mjesnih odbora na područjima koja su ih delegirala."⁹⁰ Vijeće smatra da je preopširan uvodni dio te činjenice nedovoljno konkretan za svrhe formalnog primanja na znanje pa će primijeniti svoje diskreciono ovlaštenje u skladu s pravilom 94(B) i odbaciti uopštenu izjavu iz predložene činjenice 1895 i tako zadržati samo konkretan primjer na kraju činjenice.⁹¹ Isto obrazloženje se odnosi na predložene činjenice 2096 i 2145.⁹² Tako će Vijeće primijeniti svoje diskreciono ovlaštenje u skladu s pravilom 94(B) i formalno primiti na znanje samo drugu rečenicu iz predloženih činjenica 1895, 2096 i 2145, ako ti dijelovi ispunjavaju druge uslove navedene u paragrafu 16 gore u tekstu.

40. Vijeće takođe smatra da nekoliko predloženih činjenica koje je optuženi osporio sadrže termine ili fraze koji nisu jasni, konkretni i utvrdivi u Prvostepenoj presudi u predmetu *Krajišnik*. Na primjer, u predloženoj činjenici 2120 se navodi da je "VRS, ubrzo nakon formiranja, bila svjesna ozbiljnih problema koje paravojne formacije stvaraju u raznim

⁸⁷ Predložena činjenica 1968 glasi: "U tom periodu SDS je o vojnom sukobu počeo razmišljati ne samo kao o mogućnosti, nego kao o najvjerovatnijoj mogućnosti."

⁸⁸ Predložena činjenica 1892 će glasiti: "Godine 1990. i 1991. **Srpska demokratska stranka (SDS)** se finansirao od dobrovoljnih priloga i uživao podršku goleme većine bosanskih Srba."

⁸⁹ Odgovor, par. 9.

⁹⁰ Zahtjev, Dodatak A, str. 11. V. takođe Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 26.

⁹¹ Predložena činjenica 1895 će glasiti: "~~U mjesecima koji su uslijedili odnos između opštinskih organa SDS-a i rukovodstva stranke postao je još bliži: već u julu 1991., na primjer, članovima Glavnog i Izvršnog odbora naloženo je da se uključe u rad mjesnih odbora na područjima koja su ih delegirala.~~"

⁹² Predložena činjenica 2096 će glasiti: "~~Nacionalni sastav oružanih snaga znatno se promijenio u prvoj polovini 1992. godine. Još početkom 1992., dijelom i zbog odbijanja nesrba da se odazovu na mobilizaciju za rat u Hrvatskoj,[425] jedinice JNA u Bosni i Hercegovini počele su se postupno pretvarati u isključivo srpske jedinice.~~"

Predložena činjenica 2145 će glasiti: "[...] ~~MUP bosanskih Srba bio je jedna od prvih ustanova novoosnovane republike koja je počela uspješno funkcionisati.~~ Na svojoj sjednici održanoj 11. marta 1992. skupština bosanskih Srba jednoglasno je pozvala Ministarski savjet da provede novi Zakon o unutrašnjim poslovima."

opštinama, kao i neobuzdanog ponašanja njihovih pripadnika."⁹³ Vijeće smatra da je ta činjenica nedovoljno konkretna za svrhe formalnog primanja na znanje jer kombinuje nekoliko fraza koje, kad se zajedno uzmu u obzir, ne određuju konkretnu ili jasnu činjenicu ni vremenski period. Osim toga, činjenica ne označava konkretno ko je u VRS stvarno toga bio svjestan, već se samo tvrdi da je VRS općenito "bila svjesna". Stoga Vijeće odbija da formalno primi na znanje predloženu činjenicu 2120.

41. Isto tako, Vijeće zaključuje da fraze u sljedećim predloženim činjenicama koje optuženi pobija nisu dovoljno konkretne i utvrdive:

- "[...] praktično [...]" u predloženoj činjenici 1899;⁹⁴
- "[...] vrše pritisak na poslanike [...]" u predloženoj činjenici 2035;⁹⁵
- "[...] određenu kontrolu [...]" u predloženoj činjenici 2060;⁹⁶
- "[D]ruge značajne funkcije u vezi s oružanim snagama" u predloženoj činjenici 2086;⁹⁷
- "[p]olitičko rukovodstvo [...]" u predloženoj činjenici 2098;⁹⁸
- "[...] najistaknutiju ulogu u organizovanju jedinica TO-a [...]" u predloženoj činjenici 2180;⁹⁹
- "[...] su se u znatnoj mjeri preklapale [...]" u predloženoj činjenici 2186;¹⁰⁰
- "[...] uglavnom bila dovršena [...]" u predloženoj činjenici 2187;¹⁰¹
- "[...] radi provokacije, otvorena vatra [...]" u predloženoj činjenici 2501;¹⁰²
- "[...] druga djela zastrašivanja [...]" u predloženoj činjenici 2524;¹⁰³
- "[n]arednih mjeseci [...]" u predloženoj činjenici 2561;¹⁰⁴ i

⁹³ Zahtjev, Dodatak A, str. 46. V. Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 222.

⁹⁴ V. Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 29.

⁹⁵ V. Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 139.

⁹⁶ V. Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 151.

⁹⁷ V. Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 189. Vijeće takođe napominje da tužilaštvo ispušta riječ "druge" s početka činjenice, koja, kad se tumači zajedno s prethodnom rečenicom Prvostepene presude u predmetu *Krajišnik*, razjašnjava da su "druge značajne funkcije" bile alternativa za kontrolu koju je Predsjedništvo bosanskih Srba sprovodilo kao glavni komandant. Činjenica se stoga bitno razlikuje od toga kako je formulisana u Prvostepenoj presudi u predmetu *Krajišnik*.

⁹⁸ V. Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 201

⁹⁹ V. Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 261.

¹⁰⁰ V. Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 264.

¹⁰¹ V. Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 264.

¹⁰² V. Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 677.

¹⁰³ V. Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 511.

¹⁰⁴ V. Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 575.

- "[v]elik dio Vogošće[...]" u predloženoj činjenici 2596.¹⁰⁵

Vijeće će stoga odbiti da formalno primi na znanje predložene činjenice 1899, 2035, 2060, 2086, 2098, 2180, 2186, 2187, 2501, 2524, 2561 i 2596. Osim toga, Vijeće ima u vidu da mora odbaciti i one činjenice koje će postati nejasne ili netačne jer će biti odbijeno formalno primanje na znanje jedne ili više predloženih činjenica koje ih okružuju.¹⁰⁶ Stoga, odbivši da formalno primi na znanje predloženu činjenicu 1899, Vijeće će takođe odbiti da formalno primi na znanje predloženu činjenicu 1900 jer shvatanje te činjenice ovisi o ovoj potonjoj činjenici.¹⁰⁷ Isto tako, Vijeće zaključuje da će značenje predloženih činjenica 2036 i 2037 postati dvosmisleno bez predložene činjenice 2035. Međutim, Vijeće neće odbiti da formalno primi na znanje te činjenice, već će primijeniti svoje diskreciono pravo na osnovu pravila 94(B) Pravidnika i malo izmijeniti predložene činjenice 2036 i 2037, kako bi ispravilo neznatne dvosmislenosti koje proizlaze iz odbacivanja predložene činjenice 2035.¹⁰⁸

42. Optuženi u Odgovoru osporava i činjenicu 1975 po tom osnovu. Vijeće napominje da se u predloženoj činjenici navodi da dokument "prema kontekstu potiče iz januara ili početka februara 1992. godine". Što se tiče preciznosti, taj navod je adekvatan, pa je Pretresno vijeće može formalno primiti na znanje. S obzirom da je predložena činjenica 1975 odbijena, Vijeće dalje smatra da se ni predložene činjenice od 1976 do 1980 ne smiju formalno primiti na znanje, jer se te činjenice zasnivaju na istom dokumentu razmotrenom u predloženoj činjenici 1975, pa u kontekstu cijelog Zahtjeva više nisu jasne.

43. Osim toga, predložena činjenica 1999 glasi: "Republički organi, oslabljeni neslaganjem među koalicionim strankama, *nisu valjano pristupili rješavanju prijeteće krize* u martu i početkom aprila 1992."¹⁰⁹ Vijeće smatra da formulacija ove činjenice nije dovoljno konkretna za svrhe testa navedenog u paragrafu 16 gore u tekstu, jer je to uvodna primjedba Pretresnog vijeća u predmetu *Krajišnik*. Osim toga, dvosmislenost ove predložene činjenice nije dovoljno razjašnjena u dijelovima Prvostepene presude u predmetu *Krajišnik* koji su sadržani u

¹⁰⁵ V. Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 596.

¹⁰⁶ Odluka u predmetu *Popović*, par. 8.

¹⁰⁷ Predložena činjenica 1900 glasi: "Tim sporazumom potpuno je uklonjena opozicija manjih stranaka i postavljeni su temelji osnivanju paralelnih nacionalnih struktura. Na primjer, SDS je dobio pravo da imenuje potpredsjednika, dva ministra bez portfelja i pet od trinaest resora u vladi, kao i osam od trideset predsjednika skupštinskih odbora i komisija."

¹⁰⁸ Predložena činjenica 2036 glasi: "~~Pored toga~~, aktivnosti Skupštine finansijski je potpomagao SDS."

Predložena činjenica 2037 glasi: "Sastav Skupštine i metodi rada osiguravali su takvu atmosferu u kojoj su odluke donošene pod snažnim utjecajem politike SDS-a."

¹⁰⁹ V. Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 122 (naglasak dodat).

predloženim činjenicama u Zahtjevu.¹¹⁰ Vijeće stoga smatra da predložena činjenica 1999 nije adekvatna za formalno primanje na znanje. Stoga, predložene činjenice 2000 i 2001 postaju dvosmislene u kontekstu Zahtjeva pa Vijeće odbija formalno primanje na znanje i tih činjenica.

44. Što se tiče optuženikovog osporavanja predložene činjenice 2112, Vijeće takođe zaključuje da je ta činjenica nedovoljno jasna, konkretna i utvrdiva. Konkretno, predložena činjenica sadrži široku generalizaciju i glasi: "Lokalni odbori SDS-a, krizni štabovi i regionalne (SAO) vlade često su pozivali paravojne grupe i pomagali im."¹¹¹ Premda Vijeće napominje da sljedeća predložena činjenica, činjenica 2113, sadrži konkretne primjere, Vijeće nije uvjerenjeno da su te dvije činjenice, kad se tumače zajedno, odgovarajuće konkretne jer ostaje nejasno koja paravojska je pripadala ili bila "poziva[na]" od koje opštine.¹¹² Zbog te dvosmislenosti Vijeće odbija formalno primanje na znanje predložene činjenice 2112. Zbog toga odbija da formalno primi na znanje i činjenicu 2113, jer bi bez predložene činjenice 2112 u kontekstu Zahtjevu postala nejasna.

45. Vijeće takođe smatra da predložena činjenica 2201, koja glasi: "Neke opštine su postupile u skladu s odlukom o obrazovanju ratnih predsjedništava" nije dovoljno konkretna. Isto tako, predložene činjenice 2104,¹¹³ 2207,¹¹⁴ 2213,¹¹⁵ 2214¹¹⁶ i 2216¹¹⁷ sadrže opšte navode o odnosu između političkih, paravojnih i vojnih organa u cijeloj Bosni i Hercegovini. Vijeće stoga odbija formalno primanje na znanje tih predloženih činjenica. Zbog toga odbija da

¹¹⁰ Predložena činjenica 2000 glasi: "Na primjer, Savjet za zaštitu ustavnog poretka, tijelo sastavljeno od predstavnika tri konstitutivna naroda u vladi i Skupštini Bosne i Hercegovine, izdao je preporuke strankama i organima javne uprave, ali oni te preporuke nisu slijedili."

¹¹¹ Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 215.

¹¹² Predložena činjenica 2113 glasi: "Tako je, na primjer, bilo sa 'Žutim osama', 'Crvenim beretkama', Mauzerovim ljudima i arkanovcima koji su djelovali u sjevernoistočnoj Bosni i Hercegovini (Bijeljina, Brčko i Zvornik)."

¹¹³ Predložena činjenica 2104 glasi: "U početku se činilo da mnoge paravojne jedinice djeluju nezavisno. U dosta slučajeva paravojne jedinice su kasnije pripojene strukturama TO-a i na kraju su ili rasformirane ili pripojene strukturama VRS-a."

¹¹⁴ Predložena činjenica 2207 glasi: "Uopšteno govoreći, već sredinom juna 1992. vojne jedinice koje je formirao SDS su, preko pješadijskih jedinica pod komandom kriznih štabova, prerasle u vojne jedinice pod potpunom kontrolom VRS-a."

¹¹⁵ Predložena činjenica 2213 glasi: "TO je, kao opštinska odbrambena snaga, uspostavila bliske veze s kriznim štabovima. Mnogi krizni štabovi imenovali su komandante opštinskog TO-a i razrješavali ih dužnosti i primali izvještaje od jedinica TO-a."

¹¹⁶ Predložena činjenica 2214 glasi: "U nekim slučajevima, krizni štabovi su izdavali naređenja TO-u u vezi s vojnim stvarima. Bilo je više situacija u kojima su krizni štabovi ili članovi kriznog štaba sasvim otvoreno preuzimali vojnu ulogu i učestvovali u vojnim dejstvima."

¹¹⁷ Predložena činjenica 2216 glasi: "Kontakti među opštinskim kriznim štabovima i paravojnim jedinicama razlikovali su se od opštine do opštine."

formalno primi na znanje i činjenicu 2208 jer bi bez predložene činjenice 2207 u kontekstu Zahtjeva postala nejasna.¹¹⁸

46. Optuženi pobija predloženu činjenicu 2685 na osnovu toga da nije dovoljno konkretna za svrhe formalnog primanja na znanje.¹¹⁹ Vijeće smatra da je neodređeno pozivanje na "prijet[nju] nasilje[m]" u ovoj činjenici nedovoljno konkretno i utvrdivo u kontekstu činjenica koje je okružuju u Zahtjevu.¹²⁰ Stoga odbija da formalno primi na znanje predloženu činjenicu 2685.

47. Najzad, Vijeće je sâmo pregledalo predložene činjenice u Zahtjevu i pronašlo nekoliko činjenica za koje smatra da su nedovoljno jasne, konkretne i utvrdive. Stoga, čak i kad uzme u obzir konkretno pozivanje na mjesto o kojem je riječ u Prvostepenoj presudi u predmetu *Krajišnik* i na period relevantan za optužnicu u tom predmetu, pozivanje na "članov[e] SDS-a u raznim organima" u predloženoj činjenici 1927 nedovoljno je konkretno i Vijeće odbija da tu činjenicu formalno primi na znanje.¹²¹ Predložena činjenica 1928 postaje nejasna bez činjenice 1927, pa Vijeće odbija i njezino formalno primanje na znanje.¹²² Slična obrazloženja odnose se na sljedeće fraze:

- "[...] bila je, čini se, [...]" u predloženoj činjenici 2100;¹²³
- "[I] prije izbijanja neprijateljstava [...]" u predloženoj činjenici 2103;¹²⁴
- "[...] oružjem različitog kalibra, uključujući minobacače od 120mm [...]" u predloženoj činjenici 2155;¹²⁵
- "[f]ormalno [...]" u predloženoj činjenici 2211;¹²⁶
- "[...] jake veze [...]" u predloženoj činjenici 2217;¹²⁷

¹¹⁸ Predložena činjenica 2208 glasi: "Na taj način, krizni štabovi su ispunili prazninu nastalu u periodu između povlačenja, raspada ili opšteg rasula komandnih struktura u sklopu JNA i osnivanja VRS-a sa efektivnom kontrolom nad oružanim snagama na terenu".

¹¹⁹ Odgovor, par. 9.

¹²⁰ Predložena činjenica 2685 glasi: "Muslimansko stanovništvo grada Sokoca i sela Knežina je u maju 1992. počelo napuštati svoje domove zbog toga što je vjerovalo da im prijete nasilje i zbog toga što nije imalo zaštitu opštinskih vlasti."

¹²¹ Predložena činjenica 1927 glasi: "U septembru i oktobru 1991. funkcioneri SDS-a i najviši kadrovi u republičkim organima (Bosne i Hercegovine) sastajali su se da razmjene informacije i uspostave zajedničko djelovanje i saradnju među članovima SDS-a u raznim organima vlasti."

¹²² Predložena činjenica 1928 glasi: "Prihvatili su prijedlog da se 'u cilju praćenja aktivnosti, izvršavanja zadataka u radu državnih organa, rješavanja nastalih problema u oblastima i održavanja veze sa SDS' uspostavi sistem dežurstava."

¹²³ V. Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 202.

¹²⁴ V. Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 208.

¹²⁵ V. Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 242.

¹²⁶ V. Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 283.

¹²⁷ V. Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 286.

- "[u] nekim slučajevima [...] [u] nekim prilikama [...]" u predloženoj činjenici 2218;¹²⁸
- "[...] iz straha [...]" u predloženoj činjenici 2231;¹²⁹
- "[...] za koji se ne zna koliko je tačno trajao [...]" u predloženoj činjenici 2282;¹³⁰
- "[...] većina muslimanskog stanovništva [...] zbog prijetnji [...]" u predloženoj činjenici 2332;¹³¹
- "[...] na raznim lokacijama [...]" u predloženoj činjenici 2352;¹³²
- "[...] zajedno s drugim jedinicama [...]" iz predložene činjenice 2449;¹³³
- "[...] neizdržljivih uslova [...]" iz predloženih činjenica 2456 i 2493;¹³⁴
- "[...] represivnih mjera [...]" iz predložene činjenice 2663;¹³⁵
- "[...] civilne vlasti [...]" iz predložene činjenice 2664;¹³⁶
- "[...] paravojna grupa iz Srbije [...]" iz predložene činjenice 2746;¹³⁷ i
- "[...] u čijem sastavu su bili i pripadnici paravojnih jedinica iz Srbije [...]" u predloženoj činjenici 2764.¹³⁸

Vijeće stoga odbija da formalno primi na znanje predložene činjenice 2100, 2103, 2155, 2211, 2217, 2218, 2231, 2282, 2332, 2352, 2449, 2456, 2493, 2663, 2664, 2746 i 2764.

48. Najzad, Vijeće smatra da predložene činjenice 2178–2179 sadrže široke generalizacije u pogledu rada kriznih štabova širom BiH u vezi s njihovom kontrolom nad "civiln[im], vojni[m] i paravojn[im] poslovima."¹³⁹ Vijeće smatra da korištenje tako opštih termina radi opisivanja komandnog odnosa u svakom kriznom štabu nije dovoljno konkretno za svrhe formalnog

¹²⁸ V. Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 286.

¹²⁹ V. Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 380.

¹³⁰ V. Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 405.

¹³¹ V. Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 320.

¹³² V. Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 328.

¹³³ V. Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 449.

¹³⁴ V. Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 456, 499.

¹³⁵ V. Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 555.

¹³⁶ V. Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 555.

¹³⁷ V. Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 372.

¹³⁸ V. Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 368.

¹³⁹ Predložena činjenica 2178 glasi: "Kao vodeće tijelo vlasti u opštini, krizni štabovi kontrolisali su civilne, vojne i paravojne poslove". V. Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 260.

Predložena činjenica 2179 glasi: "Pored toga, tokom cijelog perioda svog postojanja, krizni štabovi funkcionisali su kao koordinaciono tijelo između opštinskih vlasti, SDS-a i centralnog republičkog organa (državnog i na nivou SDS-a), s jedne strane, i vojske, policije i drugih snaga na terenu u opštinama, s druge".

V. Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 261.

primanja na znanje. Vijeće stoga odbija da formalno primi na znanje predložene činjenice 2178 i 2179.

[c] Činjenica se ne smije suštinski razlikovati od njene formulacije u izvornoj presudi

49. Razmatrajući sada osporavanja optuženog na osnovu ovog uslova, Vijeće napominje da optuženi kombinuje osporavanja po uslovu [c] i [d] paragrafa 16 gore u tekstu.¹⁴⁰ Ovo Vijeće je ta dva poglavlja ranije zasebno razmotrilo i odbacilo je činjenice koje se po svojoj formulaciji suštinski razlikuju od formulacije u izvornoj presudi i predložene činjenice koje su, kada se tumače u kontekstu predloženih činjenica u prijašnjim zahtjevima u cijelosti, nejasne, netačne ili van konteksta.¹⁴¹ Vijeće je, međutim, svjesno da je osnovni princip pri razmatranju oba ova uslova to da li svaka predložena činjenica ima suštinski drugačije značenje od onog u izvornoj presudi pa se stoga ne može smatrati činjenicom o kojoj je već presuđeno.¹⁴² Dakle, moguće je da se ova dva uslova međusobno u znatnoj mjeri preklape, a nekoliko pretresnih vijeća ih je, u stvari, kombinovalo.¹⁴³ Vijeće je ispitalo sva optuženikova osporavanja određenih činjenica po tom osnovu i pojedinačno će ih razmotriti u poglavljima koja najbolje predstavljaju argument optuženog, po shvatanju Vijeća.

50. Vijeće smatra da optuženikovo osporavanje predloženih činjenica 1958, 1991, 2011, 2081, 2106, 2120, 2140, 2193, 2196, 2197, 2200, 2203, 2218, 2230, 2236, 2288, 2289, 2299, 2319, 2324, 2338, 2348, 2370, 2448, 2481, 2482 i 2493 potpada pod ovo poglavlje.¹⁴⁴ Vijeće će stoga razmotriti da li se formulacija tih predloženih činjenica znatno razlikuje od izvornih činjenica o kojima je već presuđeno u Prvostepenoj presudi u predmetu *Krajišnik*.

51. Kao preliminarno pitanje, Vijeće napominje da je za predložene činjenice 2288, 2289, 2299, 2348, 2370, 2481 i 2482 već odbijeno da se formalno prime na znanje na temelju relevantnosti kako je objašnjeno u dijelu [a] gore u tekstu, a predložene činjenice 2120, 2218 i 2493 već su odbačene za formalno primanje na znanje u dijelu [b] gore u tekstu. Osim toga, Vijeće zaključuje da je bolje da se optuženikova osporavanja predloženih činjenica 1991, 2196, 2197 i 2200 razmotre u dijelu [h] dolje u tekstu, a osporavanje činjenice 2081 bolje je razmotriti

¹⁴⁰ Odgovor, par. 10.

¹⁴¹ Prva odluka o činjenicama o kojima je već presuđeno, par. 19–28; Druga odluka o činjenicama o kojima je već presuđeno, par. 34–39; Treća odluka o činjenicama o kojima je već presuđeno, par. 22–36.

¹⁴² Odluka po žalbi u predmetu *Karemera*, par. 55.

¹⁴³ V. na primjer, *Tužilac protiv Jovice Stanišića i Simatovića*, predmet br. IT-03-69-T, Odluka po drugom zahtevu tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno, 28. januar 2010. godine, par. 24, 56; *Tužilac protiv Perišića*, predmet br. IT-04-81-PT, Odluka po zahtevu tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno u vezi sa Sarajevom, 26. juni 2008. godine, par. 16, 32.

¹⁴⁴ Odgovor, par. 10, Dodatak A.

u dijelu [j] dolje u tekstu. Stoga Vijeće neće ovdje razmatrati argumente optuženog u vezi s tim predloženim činjenicama.

52. Optuženi u Odgovoru osporava predloženu činjenicu 2319 na temelju toga da je iz predložene činjenice izostavljena druga polovina rečenice iz Prvostepene presude u predmetu *Krajišnik*,¹⁴⁵ koja glasi: "[...] i silom premjeste stanovništvo u opštinu Kladanj, koja je bila pod kontrolom Muslimana."¹⁴⁶ Vijeće nije mišljenja da izostavljanje ove dodatne informacije iz Prvostepene presude u predmetu *Krajišnik* mijenja značenje ili bit cijele činjenice tako da je ona neprikladna za formalno primanje na znanje. Isto tako, optuženi osporava predloženu činjenicu 2448 na temelju toga da su u njoj izostavljeni određeni detalji iz paragrafa 447 Prvostepene presude u predmetu *Krajišnik*.¹⁴⁷ Međutim, izostavljeni dijelovi paragrafa 447 Prvostepene presude u predmetu *Krajišnik* pojavljuju se u predloženoj činjenici 2450,¹⁴⁸ pa, nakon što je pregledalo formulaciju tih dviju činjenica, Vijeće nije mišljenja da način na koji su one preuzete iz izvorne presude na bilo koji način mijenja njihovo značenje. Stoga Vijeće odbija te argumente optuženog i razmotriće formalno primanje na znanje predloženih činjenica 2319 i 2448 ako one ispunjavaju druge uslove iznijete u paragrafu 16 gore u tekstu.¹⁴⁹

53. Međutim, istina je da je Vijeće mišljenja da predložene činjenice 2011, 2140 i 2236 ne odražavaju tačno činjenice o kojima je već presuđeno iz odgovarajućih paragrafa u Prvostepenoj presudi u predmetu *Krajišnik*. Uprkos tome, ono zaključuje da su te nedosljednosti neznatne pa će primijeniti svoje diskreciono ovlaštenje da ih ispravi u paragrafu 65 dolje u tekstu.

¹⁴⁵ V. osporavanje predložene činjenice 2319 u Dodatku A Odgovora.

¹⁴⁶ Predložena činjenica 2319 glasi: "Dana 8. maja 1992. godine, tokom napada Muslimana na pripadnike srpskih paravojskih snaga u Potočarima, ubijen je Goran Zekić, istaknuti član Glavnog odbora SDS-a koji je došao u posjetu iz Srebrenice. Članovi Kriznog štaba Bratunac sastali su se istog dana i isplanirali da sljedeće jutro napadnu muslimansko selo Glogova." Međutim, paragraf 314 Prvostepene presude u predmetu *Krajišnik* glasi: "Dana 8. maja 1992., tokom napada Muslimana na pripadnike srpskih paravojskih snaga u Potočarima, ubijen je Goran Zekić, istaknuti član Glavnog odbora SDS-a koji je došao u posjetu iz Srebrenice. Članovi Kriznog štaba Bratunac sastali su se istog dana i isplanirali da sljedeće jutro napadnu muslimansko selo Glogova i silom premjeste stanovništvo u opštinu Kladanj, koja je bila pod kontrolom Muslimana."

¹⁴⁷ V. osporavanje predložene činjenice 2448 u Dodatku A Odgovora.

¹⁴⁸ Paragraf 447 Prvostepene presude u predmetu *Krajišnik* glasi: "Nakon tog naređenja Kriznog štaba, srpske snage su tokom 1992. godine potpuno razorile ili teško oštetile paljbom ili eksplozivom jednu katoličku crkvu, 3.500 kuća u vlasništvu Muslimana i najmanje četiri muslimanska spomenika u opštini Ključ, uključujući džamiju Atik u gradu Ključu."

Predložena činjenica 2448 glasi: "Nakon tog naređenja Kriznog štaba, srpske snage su tokom 1992. godine potpuno razorile ili teško oštetile paljbom ili eksplozivom 3.500 kuća u vlasništvu Muslimana."

Predložena činjenica 2450 glasi: "Nakon tog naređenja Kriznog štaba, srpske snage su tokom 1992. godine potpuno razorile ili teško oštetile paljbom ili eksplozivom jednu katoličku crkvu i najmanje četiri muslimanska spomenika u opštini Ključ, uključujući džamiju Atik u gradu Ključu."

¹⁴⁹ Vijeće takođe napominje da optuženi tvrdi da su te činjenice repetitivne. V. osporavanje predloženih činjenica 2448 i 2450 u Dodatku A Odgovora. Međutim, budući da svaka predložena činjenica obuhvata različite detalje iz paragrafa 447 Prvostepene presude u predmetu *Krajišnik*, Vijeće nije mišljenja da su te dvije činjenice na nedopustiv način repetitivne.

54. Osim toga, optuženi osporava predložene činjenice 1958, 2106, 2193 i 2203 bilo kao nedosljedne, van konteksta ili netačne.¹⁵⁰ Kako je navedeno gore u tekstu, Vijeće konstatuje da je najbolje da se ta optuženikova osporavanja razmotre u ovom poglavlju jer se te predložene činjenice zaista bitno razlikuju od načina na koji su formulisane u Prvostepenoj presudi u predmetu *Krajišnik*. Konkretno, u kontekstu paragrafa 103 Prvostepene presude u predmetu *Krajišnik*, predložena činjenica 1958 odnosi se na deklaraciju Skupštine bosanskih Srba od 9. januara 1992. godine.¹⁵¹ Međutim, kada se pročitaju predložene činjenice 1954 do 1958, izgleda da je Skupština bosanskih Srba izmijenila svoju izjavu od 21. decembra 1991. godine, a ne deklaraciju. Stoga se predložena činjenica 1958 bitno razlikuje od činjenice o kojoj je presudilo Pretresno vijeće iz predmeta *Krajišnik*. Osim toga, predložene činjenice 1959 i 1960 odnose se na predloženu činjenicu 1958 i postaće nejasne kada se činjenica 1958 ukloni iz Zahtjeva. Stoga Vijeće odbija da formalno primi na znanje predložene činjenice od 1958 do 1960.

55. Vijeće takođe zaključuje da su u činjenici 2106 izostavljeni konkretni navodi iz izvorne presude; konkretno, da je u redovima paravojnih grupa SOS pod komandom Nenada Stevandića koje su djelovale u Banja Luci u proljeće i ljeto 1992. godine bilo osuđivanih kriminalaca.¹⁵² Izostavljanjem te dodatne informacije bitno se mijenja značenje predložene činjenice 2106, jer način na koji je formulisana u Zahtjevu sugerise da je u paravojnim grupama SOS *generalno* bilo osuđivanih kriminalaca. Stoga Pretresno vijeće odbija da formalno primi na znanje predloženu činjenicu 2106.

56. Isto tako, prilikom formulisanja predložene činjenice 2193 u Zahtjevu, tužilaštvo je izostavilo rečenice iz Prvostepene presude u predmetu *Krajišnik* koje joj prethode i koje razjašnjavaju da su krizni štabovi, ratna predsjedništva i ratne komisije bili u biti isto tijelo.¹⁵³ Zbog ovog izostavljanja, predložene činjenice 2193 i 2194 nemaju u biti isto značenje kao paragraf 272 Prvostepene presude u predmetu *Krajišnik*.¹⁵⁴ Izostavljeni zaključak Pretresnog vijeća u predmetu *Krajišnik* da je "to troje [...] u skupštini bilo jedno te isto tijelo" neophodan je za shvatanje odnosa između predloženih činjenica 2193 i 2194, i Vijeće smatra da to

¹⁵⁰ V. osporavanje predloženih činjenica 1958, 2106, 2193 i 2203 u Dodatku A Odgovora.

¹⁵¹ Predložena činjenica 1958 glasi: "Teritorijalno razgraničenje sa političkim zajednicama drugih naroda Bosne i Hercegovine, kao i razrješenje drugih međusobnih prava i obaveza, izvršiće se mirnim putem i dogovorno".

¹⁵² Up. Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 212 s predloženom činjenicom 2106, u kojoj se jednostavno navodi: "U sastavu paravojne grupe SOS bili su osuđivani kriminalci. Pripadnici SOS-a čak su služili kao pratnja visokim funkcionerima SDS-a, na primjer Radoslavu Brđaninu."

¹⁵³ V. Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 272.

¹⁵⁴ Predložena činjenica 2193 glasi: "Jedina razlika među njima je bila ta što su krizni štabovi trebali zamijeniti samo skupštine opština, a ratna predsjedništva i ratna povjereništa trebala su da zamjene i skupštinu i izvršni odbor."

Predložena činjenica 2194 glasi: "U praksi, međutim, možda uopšte nije bilo nikakve razlike, pošto su, kako smo već objasnili, krizni štabovi već djelovali kao izvršni organi."

izostavljanje bitno mijenja značenje obje predložene činjenice.¹⁵⁵ Stoga Vijeće odbija da formalno primi na znanje predložene činjenice 2193 i 2194.

57. Isto obrazloženje odnosi se na predloženu činjenicu 2203, koja se odnosi na događaje koji su se odigrali "istog dana".¹⁵⁶ Kada se predložena činjenica tumači u kontekstu Zahtjeva, izgleda da se ona odnosi na datum 1. juni 1992. godine iz predložene činjenice 2200; međutim, konkretna činjenica o kojoj je presuđeno u Prvostepenoj presudi u predmetu *Krajišnik* odnosi se na 10. juni 1992. godine.¹⁵⁷ Stoga Vijeće odbija da formalno primi na znanje predloženu činjenicu 2203.

58. Optuženi dalje pobija predloženu činjenicu 2230 na osnovu toga da je u njoj izostavljen tekst: "[...] i da su gotovo svi zatočeni ratni zarobljenici" koja se pojavljuje u izvornoj rečenici u Prvostepenoj presudi u predmetu *Krajišnik*.¹⁵⁸ Vijeće zaključuje da se formulacija predložene činjenice bitno razlikuje od one u presudi jer je identifikovanje pritvorenika kao ratnih zarobljenika zaista značajan detalj. Predložena činjenica 2230 stoga neće biti formalno primljena na znanje.

59. Optuženi u Odgovoru takođe navodi da se predložena činjenica 2324 ne podudara s paragrafom 320 Prvostepene presude u predmetu *Krajišnik*.¹⁵⁹ Izgleda da je tužilaštvo pozajmilo prvi dio ove činjenice, konkretno: "... a preko 5.000 na fudbalskom igralištu u Bratuncu [...]",¹⁶⁰ iz paragrafa 320 i kombinovalo ga s osnovnim tekstom paragrafa 316 Prvostepene presude u predmetu *Krajišnik* koji glasi: "Oko 5.000 Muslimana koji su silom istjerani iz svojih

¹⁵⁵ Dvije rečenice koje prethode predloženoj činjenici 2193 u Prvostepenoj presudi u predmetu *Krajišnik* glase: "U junu 1992., s namjerom da još više centralizuje vlast i uredi svoju upravu, rukovodstvo bosanskih Srba počelo je s transformacijom opštinskih kriznih štabova prvo u ratna predsjedništva, a kasnije u ratna povjereništva. Međutim, to troje je u suštini bilo jedno te isto tijelo." Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 272.

¹⁵⁶ Predložena činjenica 2203 glasi: "Istog dana sačinjen je spisak povjerenika među kojima su bili Dragan Đokanović, Nikola Poplašen, Milimir Mučibabić, Miroslav Radovanović, Jovan Tintor i Danilo Veselinović. Nedugo potom, Dragan Đokanović je imenovan za republičkog povjerenika za Zvornik, Vlasenicu, Skelane, Bratunac, Šekoviće i Novo Sarajevo."

¹⁵⁷ *Prvostepena presuda u predmetu Krajišnik*, par. 276.

¹⁵⁸ Predložena činjenica 2230 glasi: "Advokat muslimanske nacionalnosti Amir Džonlić obišao je logor Manjača s članovima jedne lokalne organizacije za ljudska prava krajem maja ili početkom juna 1992. Predrag Radić, general Momir Talić, komandant 1. korpusa VRS-a, i potpukovnik Božidar Popović, načelnik logora Manjača, objasnili su Džonliću da je logor pod kontrolom 1. krajiškog korpusa VRS-a i da su gotovo svi zatočeni ratni zarobljenici. Popović je priznao da u logoru nema dovoljno hrane."

Relevantni dio par. 384 Prvostepene presude u predmetu *Krajišnik*: "Advokat muslimanske nacionalnosti Amir Džonlić obišao je logor Manjača s članovima jedne lokalne organizacije za ljudska prava krajem maja ili početkom juna 1992. Predrag Radić, general Momir Talić, komandant 1. korpusa VRS-a, i potpukovnik Božidar Popović, načelnik logora Manjača, objasnili su Džonliću da je logor pod kontrolom 1. krajiškog korpusa VRS-a i da su gotovo svi zatočeni ratni zarobljenici. Popović je priznao da u logoru nema dovoljno hrane."

¹⁵⁹ Predložena činjenica 2324 glasi: "Više od 5.000 muslimanskih civila bilo je zatočeno na fudbalskom stadionu u Bratuncu. Naoružani Srbi prisilili su Muslimane da predaju svoje dragocjenosti, a potom su žene i djecu odvojili od muškaraca, smjestili ih u autobuse i odvezli iz opštine."

¹⁶⁰ Odgovor, Dodatak A.

domova zatočeno je na fudbalskom stadionu u Bratuncu [...]".¹⁶¹ Zbog ove nejasnoće u vezi s brojem zatvorenika koje su stvarno držali na fudbalskom stadionu u Bratuncu, Vijeće neće formalno primiti na znanje predloženu činjenicu 2324.

60. Optuženi pobija predloženu činjenicu 2338 zbog konstatacije: "dignuta su u vazduh dva mosta preko Save koja povezuju Brčko s Hrvatskom", dok se u Prvostepenoj presudi u predmetu *Krajišnik* jednostavno navodi "dignuta su u vazduh" dva mosta i "Vijeće je uvjereno da su ih u vazduh digli Srbi jer su Srbi prije operacije bili na to upozoreni."¹⁶² Vijeće smatra da se zbog izostavljenih pojedinosti na kojima se temelji Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik* predložena činjenica prilično razlikuje od formulacije u Zahtjevu pa je stoga ne prima formalno na znanje.

61. Mada optuženi pobija predloženu činjenicu 1942 kao nedovoljno jasnu, konkretnu i utvrdivu, Vijeće zaključuje da je primjerenije da se ta činjenica ovdje razmotri. Pregleda li se Zahtjev, izgleda da se predložena činjenica 1942 odnosi na jednu od 23 sjednice Skupštine bosanskih Srba koje su održane u periodu od oktobra 1991. do decembra 1992. godine, kao što je opisano u predloženoj činjenici 1941.¹⁶³ Međutim, ako se pregleda Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, jasno je da se predložena činjenica 1942 u stvari odnosi na sastanak između optuženog i predsjednika opština ARK i "vlade ARK-a", održan 26. oktobra 1991. godine.¹⁶⁴ Stoga Vijeće konstatuje da formulacija predložene činjenice 1942, kad se pročita, ima bitno drugačiji smisao od činjenice u Prvostepenoj presudi u predmetu *Krajišnik*. Ako se predložena činjenica 1942 izostavi iz Zahtjeva, predložene činjenice 1943 do 1945 postaju nejasne u kontekstu drugih činjenica pa Vijeće zbog toga odbija da formalno primi na znanje predložene činjenice 1942 do 1945.¹⁶⁵

62. Osim činjenica koje pobija optuženi, Vijeće je pronašlo nekoliko predloženih činjenica koje se po svojoj formulaciji iz Zahtjeva bitno razlikuju od činjenica iz Prvostepene presude u predmetu *Krajišnik* na kojima se temelje. Konkretno, predložena činjenica 1920 glasi: "Taj plan

¹⁶¹ Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 316.

¹⁶² Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 324. V. Odgovor, Dodatak A.

¹⁶³ Zahtjev, Dodatak A, str. 18; Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par.69.

¹⁶⁴ Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 70.

Predložena činjenica 1943 glasi: "(Nije jasno da li je nalog napisan prije 26. oktobra i da li je prije tog datuma distribuiran van ARK-a)."

Predložena činjenica 1944 glasi: "Nalog je obuhvatao četrnaest tačaka, a predviđao je, između ostalog, uspostavljanje "komande mjesta" koja se svodila na vojnu upravu; pojačanu mobilizaciju TO-a; osnivanje vojnih jedinica; podređivanje TO-a JNA; raspuštanje paravojnih jedinica i njihovu preraspodjelu u TO; preuzimanje javnih preduzeća, pošte, banaka, pravosuđa, medija i SDK (Služba društvenog knjigovodstva); koordinaciju s lokalnim direktorima i SDS-om u Sarajevu kako bi se obezbijedilo snabdijevanje stanovništva; i uvođenje ratnih poreza."

Predložena činjenica 1945 glasi: "Nalog je predsjednicima svih opština u ARK-u 29. oktobra 1991. teleksom poslao Radoslav Brđanin, u svojstvu 'koordinatora za sprovođenje odluka'".

je predviđao najprije osnivanje zasebnih srpskih političkih, policijskih i vojnih struktura, a kasnije stvaranje zasebnih državnih funkcija koje će biti zajedničke svim Srbima u Bosni i Hercegovini." Međutim, u paragrafu 55 Prvostepene presude u predmetu *Krajišnik* piše da je rukovodstvo SDS počelo da razmatra takav plan tek krajem avgusta 1991. godine.¹⁶⁶ Vijeće smatra da se formulacija predložene činjenice, u kojoj je izostavljeno da se plan tek počeo *razmatrati*, bitno razlikuje od izvorne presude. Stoga Vijeće ne prima formalno na znanje predloženu činjenicu 1920.

63. Predložena činjenica 2405 glasi: "... da su ti ljudi bili civili Muslimani koji su bili u zatočeništvu u KP domu u Foči u vrijeme kada su ubijeni..." Međutim, u relevantnoj rečenici Prvostepene presude u predmetu *Krajišnik* ne navodi se konkretno da su ti civili u stvari bili zatvoreni u KP domu već samo da su bili zatočeni.¹⁶⁷ Mada je to možda dopustiv zaključak izveden na osnovu tumačenja paragrafa 647 Prvostepene presude u predmetu *Krajišnik*, Vijeće formalno prima na znanje samo jasne činjenične zaključke koje su ranije donijela pretresna vijeća. Budući da su činjenični zaključak u paragrafu 647 Prvostepene presude u predmetu *Krajišnik* i način na koji je tužilaštvo sastavilo predloženu činjenicu 2405 dvosmisleni, Vijeće odbija da formalno primi na znanje predloženu činjenicu 2405.

64. Vijeće takođe napominje da predložena činjenica 2721 zamjenjuje tekst "... gdje su žene morale da potpišu izjave kojima se odriču svojih kuća i imovine u korist, prema riječima jednog svjedoka, 'Srba'",¹⁶⁸ frazom "... gdje su žene morale da potpišu izjave kojima se odriču svojih kuća i imovine u korist, 'Srba'".¹⁶⁹ Vijeće smatra da takva izmjena činjenice bitno mijenja činjenicu iz osnove i stoga odbija da je formalno primi na znanje.

65. Kako je Vijeće ranije napomenulo u svojoj Prvoj odluci po činjenicama o kojima je već presuđeno, ako predložena činjenica sadrži samo manju nepreciznost ili dvosmislenost, ono ima diskreciono pravo da to ispravi, pod uslovom da ta ispravka tačno odražava činjenicu o kojoj je već presuđeno u izvornoj presudi.¹⁷⁰ To ne važi samo za tipografske greške, nego i na druge nepreciznosti koje se mogu ispraviti bilo prema izvornoj presudi bilo prema kontekstualnim činjenicama predloženim u zahtjevu.¹⁷¹ Kako bi relevantne predložene činjenice u svakom pogledu uskladilo s presudama o činjenicama u Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, Vijeće je ispravilo manje greške u sljedećim predloženim činjenicama:

¹⁶⁶ Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 55.

¹⁶⁷ Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 647.

¹⁶⁸ Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 350.

¹⁶⁹ Zahtjev, Dodatak A, str. 162.

¹⁷⁰ Odluka u predmetu *Popović*, par. 10; up. Prva odluka po činjenicama o kojima je već presuđeno, par. 22.

¹⁷¹ V. Odluka u predmetu *Stanišić*, par. 38; Prva odluka po činjenicama o kojima je već presuđeno, par. 22.

- Predložena činjenica 2011 glasi: **Dana 7. aprila 1992. godine**, skupština bosanskih Srba, kojom je predsjedao Milovan Milanović, proglasila je nezavisnost Srpske Republike Bosne i Hercegovine (dana 12. avgusta 1992. naziv republike promijenjen je u "Republika Srpska"). Plavšićeva i Koljević su se povukli sa svojih položaja u Predsjedništvu Bosne i Hercegovine.
- Predložena činjenica 2079 glasi: Članovi SNB-a po službenoj dužnosti bili su predsjednik skupštine bosanskih Srba (Momčilo Krajišnik) i predsjednik vlade republike bosanskih Srba, kao i ministri za odbranu i unutrašnje poslove.
- Predložena činjenica 2140 glasi: Ministar je imao pravo i da ograniči kretanje i okupljanje na javnom mjestu, ako bi bila ugrožena bezbjednost republike, rad republičkih organa ili slobode i prava građana republike, ali se ipak prije toga morao posavjetovati sa Skupštinom **ili, ako bi to zbog datih uslova bilo nemoguće, predsjednikom republike.**
- Predložena činjenica 2236 glasi: Na večeri s **predstavnikom UNPROFOR-a Cedricom Thornberryjem** 20. aprila 1992. Plavšićeva je za Bijeljину upotrijebila izraz "oslobođeni" grad.
- Predložena činjenica 2315 glasi: Dana 17. maja., Srbi su granatirali muslimansko naselje Koljević Polje, nedaleko od Hrnčića, i napali ga 27. maja.
- Predložena činjenica 2407 glasi: Srpski vojnici su odveli **dio** žena iz sela Mješaja/Trošanj u zatočenički centar na gradilištu Buk-Bijela, kojim je upravljao Gojko Janković
- Predložena činjenica 2629 glasi: Dana 14. juna 1992. godine, **Srbin zvani** Žuti i još nekoliko stražara odveli su 52 zatočenika autobusom u Sokolinu, u blizini Srednjeg, u opštini Ilijaš. Stražari i vozač su se ondje iskrcali iz autobusa, te na autobus počeli bacati bombe i pucati iz automatskog oružja. Tom prilikom je ubijeno ukupno 47 zatočenika.
- Predložena činjenica 2741 glasi: Dana 8. aprila 1992. godine, **pripadnici raznih srpskih snaga** – policije, TO-a, JNA i arkanovaca – izveli su napad na Zvornik, koji je, barem djelomično, počeo sa teritorije Srbije..
- Predloženim činjenicama 1988, 2009, 2142 i 2411 dodaju se navodnici kako bi tačno odrazile citirane materijale iz Prvostepene presude u predmetu *Krajišnik*.
- Predložene činjenice 2030, 2059 i 2147 sadrže termin "Službeni glasnik" u kurzivu kako bi izgledale isto kao u Prvostepenoj presudi u predmetu *Krajišnik*.

- U predloženoj činjenici 2002 ispravlja se riječ "pregovore", a u predloženoj činjenici 2490 ispravlja se kako je napisana riječ "pogubili".

[d] Činjenica ne smije biti nejasna ili navoditi na pogrešan zaključak u kontekstu u koji je stavljena u zahtjevu

66. Optuženi u Odgovoru pobija predložene činjenice 1958, 2105, 2106, 2193, 2196, 2197, 2200 i 2203 kao činjenice koje navode na pogrešan zaključak ili kao činjenice van konteksta.¹⁷² Vijeće podsjeća na svoje razmatranje argumenata optuženog u pogledu uslova [c] i [d] standarda za formalno primanje na znanje iz paragrafa 47 gore iz teksta i konstatuje da je već odbilo da formalno primi na znanje predložene činjenice 1958, 2106, 2193 i 2203 u dijelu [c] gore u tekstu. Osim toga, Vijeće će razmotriti predložene činjenice 2196, 2197 i 2200 u dijelu [h] dolje u tekstu i predloženu činjenicu 2105 u dijelu [j] dolje u tekstu. Dakle, nema potrebe da te predložene činjenice ovdje razmatra. Međutim, Vijeće je pronašlo još nekoliko predloženih činjenica za koje smatra da navode na pogrešan zaključak, da su van konteksta ili nejasne u kontekstu Zahtjeva pa ih neće formalno primiti na znanje.

67. Vijeće napominje da optuženi pobija predloženu činjenicu 2105 na temelju toga da je "van konteksta".¹⁷³ Vijeće ponavlja da se uslov da činjenice "ne budu pogrešne u kontekstu" ne odnosi na kontekst izvorne presude, već na kontekst Zahtjeva.¹⁷⁴ Stoga je Vijeće pregledalo Zahtjev i zaključilo da ta predložena činjenice nije nejasna ni pogrešna u kontekstu Zahtjeva. Vijeće će stoga primiti formalno na znanje predloženu činjenicu 2105 ako zadovoljava ostale elemente standarda navedenog u paragrafu 16 gore u tekstu. Međutim, Vijeće će primijeniti svoje diskreciono pravo da ispravi neznatnu pogrešku u formulaciji činjenice.¹⁷⁵

68. Mada optuženi pobija predložene činjenice 2082 i 2670 na osnovu toga da su nedovoljno konkretne za formalno primanje na znanje,¹⁷⁶ Vijeće zaključuje da je primjerenije da te predložene činjenice ovdje razmotri. Vijeće smatra da predložene činjenice 2082–2084 izgledaju van konteksta kada se čitaju u Dodatku A Zahtjeva pod naslovom "Savjet nacionalne bezbjednosti bosanskih Srba".¹⁷⁷ Vijeće ovdje napominje da podnaslovi u Dodatku A Zahtjeva nemaju težinu kao dokazi i da služe samo tome da se organizuju brojne predložene činjenice na

¹⁷² Odgovor, par. 10, Dodatak A..

¹⁷³ V. pobijanje predložene činjenice 2105 u Dodatku A Odgovora.

¹⁷⁴ Treća odluka po činjenicama o kojima je već presuđeno, par. 34.

¹⁷⁵ Predložena činjenica 2105 glasiće: "Prema jednom obavještajnom izvještaju Glavnog štaba VRS-a o paravojnim formacijama od 28. jula 1992., paravojne grupe koje su u to vrijeme djelovale u republici bosanskih Srba (oko 60 grupa s ukupno 4.000 do 5.000 ljudi) uglavnom su bile sastavljene od pojedinaca niskog morala, od kojih su mnogi bili osuđivani za krivična djela i njihov interes je bila pljačka."

¹⁷⁶ Odgovor, par. 9.

¹⁷⁷ Zahtjev, Dodatak A, str. 40.

neki koherentan način. Međutim, u vezi s tim Vijeće ima na umu da prilikom donošenja odluke o tome da li je neka činjenica jasna ili van konteksta mora uzeti u obzir predložene činjenice koje je okružuju u Zahtjevu.¹⁷⁸ S obzirom na to gdje se nalaze predložene činjenice u vezi sa stvaranjem kolektivnog predsjedništva republike bosanskih Srba, Vijeće konstatuje da one u Zahtjevu van konteksta. Iz konteksta Zahtjeva nije jasno u kakvom odnosu su bili Savjet za nacionalnu bezbjednost bosanskih Srba (u daljem tekstu: SNB) i Predsjedništvo bosanskih Srba ni kako te predložene činjenice pripadaju podnaslovu "Savjet za nacionalnu bezbjednost bosanskih Srba". Vijeće stoga odbija da formalno primi na znanje predložene činjenice od 2082 do 2084.

69. Vijeće takođe konstatuje da posljednja rečenica predložene činjenice 2669 u biti sadrži isti zaključak kao predložena činjenica 2670, osim što se u te dvije činjenice navode različiti datumi.¹⁷⁹ Kada se te dvije predložene činjenice tumače u kontekstu Zahtjeva, u predloženoj činjenici 2669 se navodi da su Muslimani protjerani početkom juna 1992. godine, a u predloženoj činjenici 2670 protjerivanje Muslimana opisano je na isti način, ali u njoj se kao konkretan datum navodi 30. septembar 1992. godine. Zbog razlike između tih predloženih činjenica Vijeću nije jasno da li su to dva zasebna protjerivanja ili ne. Iz tog razloga ono odbija da formalno primi na znanje predložene činjenice 2669 i 2670.

70. Razmatrajući Zahtjev, Vijeće napominje da su termini "pozvali", "srpstvo" i "zakonitim" u predloženoj činjenici 2121 napisani u navodnicima.¹⁸⁰ Međutim, u kontekstu Zahtjeva, nije jasno zašto su ti termini stavljeni pod navodnike, a iz kontekstualnih činjenica iz Zahtjeva nije odmah jasno što korištenje znaka navoda samo za te termine implicira. Vijeće takođe konstatuje da je predložena činjenica 2255 napisana tako da iz konteksta Zahtjeva nije jasno da li su tukli sve pritvorenike ili ne.¹⁸¹ Najzad, u vezi s predloženim činjenicama od 2533 do 2536, koje se u Zahtjevu pojavljuju pod naslovom "Zgrada SJB i zatvor u Sanskom Mostu" i odnose se na ta dva zatvorenička objekta,¹⁸² Vijeće konstatuje da u kontekstu Zahtjeva nije dovoljno jasno koja

¹⁷⁸ Odluka u predmetu *Popović*, par. 8.

¹⁷⁹ Predložena činjenica 2669 glasi: "Da bi izbjegli šikaniranje ili hapšenje, mnogi nesrbi su početkom juna 1992. srpskim vlastima dali velike svote novca za dozvolu da odu iz te opštine. Srpske snage su izvršile masovni progon Muslimana iz naselja Grbavica."

Predložena činjenica 2670 glasi: "Srpske snage su 30. septembra 1992. izvršile masovni progon Muslimana iz naselja Grbavica".

¹⁸⁰ V. Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 222.

¹⁸¹ Predložena činjenica 2255 glasi: "Srpski čuvari su tukli zatočenike u logoru Batković."

¹⁸² Predložena činjenica 2533 glasi: "Muslimanski vjerski vođa iz Vrhpolja, Emir Seferović, zlostavljan je češće od drugih zatočenika i zatvorski stražari su ga prisiljavali da jede svinjetinu."

Predložena činjenica 2534 glasi: "Nedjeljko Rašula je u nekoliko navrata viđen kako jede u zatvorskoj kuhinji."

Predložena činjenica 2535 glasi: "Uslovi u toj policijskoj stanici su bili loši: nije bilo dovoljno hrane ni dovoljno prostora da bi se moglo leći, nužnika ni tuševa."

Predložena činjenica 2536 glasi: "Policijci, vojnici i obični građani redovno su žestoko tukli zatočenike. Zatočenicima nije pružana nikakva medicinska njega."

se od tih činjenica odnosi na koji objekat. Stoga Vijeće odbija da formalno primi na znanje predložene činjenice 2121 i 2255 i činjenice od 2533 do 2536. Budući da predložena činjenica 2121 nije uvrštena u Zahtjev, Vijeće takođe napominje da je predložena činjenica 2122 nejasna i van konteksta u Zahtjevu pa ni nju neće formalno primiti na znanje.

71. Osim toga, u pogledu predloženih činjenica 2551 i 2553, Vijeće konstatuje da nije potpuno jasno šta "pojačan[i] pritis[ak]" u predloženoj činjenici 2553 obuhvata, budući da je u činjenici 2551 već opisano fizičko uklanjanje Muslimana iz njihovih domova u Sanskom Mostu.¹⁸³ Imajući u vidu uslov da se u određivanju šta je nejasno ili pogrešno u kontekstu Zahtjeva razmotre činjenice iz istog konteksta, Vijeće odbija da formalno primi na znanje predloženu činjenicu 2553. Slično obrazloženje se odnosi i na predloženu činjenicu 2581 jer se ona odnosi na podizanje barikada "na drugim mjestima u opštini". Međutim, Vijeće napominje da je termin "na drugim mjestima" van konteksta, jer predložene činjenice ispred tog termina uopšte ne opisuju neko konkretno mjesto. Vijeće stoga odbija da formalno primi na znanje predložene činjenice 2553 i 2581.

72. Najzad, Vijeće je pronašlo još manjih nejasnoća u predloženim činjenicama 2107 i 2093, ali smatra da nije nužno da odbije njihovo formalno primanje na znanje. Međutim, Vijeće će primijeniti svoje diskreciono ovlaštenje na osnovu pravila 94(B) Pravilnika i unijeti male izmjene potrebne za shvatanje tih predloženih činjenica.¹⁸⁴

[e] Strana koja traži formalno primanje na znanje date činjenice tu činjenicu mora dovoljno precizno navesti

73. Optuženi tvrdi da izvori predloženih činjenica 2081, 2175, 2324, 2390 i 2490 nisu tačno navedeni u Zahtjevu.¹⁸⁵ Vijeće je već odbilo da formalno primi na znanje predloženu činjenicu 2324 u dijelu [c] gore u tekstu i predloženu činjenicu 2390 u dijelu [a] gore u tekstu i ovdje ih

¹⁸³ Predložena činjenica 2551 glasi: "U maju ili junu, policija bosanskih Srba je viđena u muslimanskom dijelu Sanskog Mosta kako tjera ljude iz njihovih domova."

Predložena činjenica 2552 glasi: "U junu 1992., Besim Islamčević, Musliman iz Podbriježja, sazvaio je sastanak na kojem je bio prisutan Vlado Vrkeš i na kojem se razgovaralo o proceduri odlaska Muslimana. Muslimani koji su htjeli ostati morali su potpisati izjavu o lojalnosti srpskim vlastima."

Predložena činjenica 2553 glasi: "U junu 1992., Besim Islamčević, Musliman iz Podbriježja, sazvaio je sastanak na kojem je bio prisutan Vlado Vrkeš i na kojem se razgovaralo o proceduri odlaska Muslimana. Muslimani koji su htjeli ostati morali su potpisati izjavu o lojalnosti srpskim vlastima."

¹⁸⁴ Predložena činjenica 2107 glasi: "**Paravojna grupa Srpske odbrambene snage (u daljem tekstu: SOS)** djelovale su i u Sanskom Mostu, gdje je lokalni krizni štab 22. aprila 1992. godine odlučio da ih pretvori u jedinicu TO."

Predložena činjenica 2093 glasi: "U junu 1992. u sastavu VRS-a bilo je 177.341 ljudi raspoređenih u pet korpusa, kao i nekoliko jedinica koje nisu bile vezane ni za jedan korpus, a svi su bili pod komandom Glavnog štaba vojske na čelu s Ratkom Mladićem."

¹⁸⁵ V. osporavanje predloženih činjenica 2081, 2175, 2324 i 2490 u Dodatku A Odgovora.

više neće razmatrati. Osim toga, Vijeće smatra da je primjerenije da predložene činjenice 2081 i 2175 razmotri u dijelu [j], dolje u tekstu, pa ih neće ovdje razmatrati.

74. U vezi s predloženom činjenicom 2490, optuženi tvrdi da se paragrafi 489 i 491 Prvostepene presude u predmetu *Krajišnik* ne odnose na predloženu činjenicu.¹⁸⁶ Vijeće je pregledalo Prvostepenu presudu u predmetu *Krajišnik* i konstatuje da su u paragrafima 489 i 491 navedena puna imena Stojana Župljanina i Sime Drljače, koje ne sadrži paragraf 494.¹⁸⁷ Vijeće stoga odbija to pobijanje optuženog.

75. Vijeće napominje da iako optuženi ne osporava predloženu činjenicu 2526, ona je netačno navedena u Zahtjevu. Međutim, budući da je Vijeće moglo da pronade odgovarajuće mjesto predložene činjenice u paragrafima uz tu činjenicu u Prvostepenoj presudi u predmetu *Krajišnik*, ono smatra da ta neznatna greška ne zahtijeva da se odbije njeno formalno primanje na znanje. Stoga, Vijeće će razmotriti formalno primanje na znanje predložene činjenice 2526, ako ona drugačije zadovoljava druge elemente standarda iz paragrafa 16 gore u tekstu.

[f] Činjenica ne smije sadržavati kvalifikacije ili zaključke koji su u suštini pravne prirode

76. Vijeće prihvata da formalno primanje na znanje činjenica o kojima je presuđeno u prijašnjim predmetima na Međunarodnom sudu nije zamišljeno radi uvođenja pravnih zaključaka iz tih ranijih postupaka.¹⁸⁸ Iako je neki zaključak pravnog karaktera kada sadrži tumačenje ili primjenu pravnih principa,¹⁸⁹ mnogi zaključci imaju pravni aspekt, ako se taj izraz shvati u širokom smislu. Vijeće smatra da je potrebno da od slučaja do slučaja da procijeni da li predložena činjenica sadrži zaključke ili kvalifikacije koji su suštinski pravne prirode ili pak preovladava značaj činjeničnog sadržaja.¹⁹⁰ Opšte uzev, "zaključci koji se odnose na *actus reus* ili *mens rea* krivičnog djela smatraju se činjeničnim zaključcima".¹⁹¹

77. Optuženi u Odgovoru osporava predložene činjenice 1972, 2103, 2178, 2262, 2286, 2292, 2293, 2304, 2319, 2324, 2331, 2333, 2458, 2479, 2509, 2510 i 2585 na osnovu toga da su

¹⁸⁶ Osporavanje predložene činjenice 488 u Dodatku A Odgovora.

¹⁸⁷ Up. Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 489, 491 i 494.

¹⁸⁸ Odluka po žalbi u predmetu *D. Milošević*, par. 22; *Tužilac protiv Lukića i Lukića*, predmet br. IT- IT-98-32/1-T, Odluka po zahtjevu tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je presuđeno, 22. avgust 2008., par. 21.

¹⁸⁹ *V. Tužilac protiv Dragomira Miloševića*, predmet br. IT-98-29/1-T, Odluka u vezi s formalnim primanjem na znanje činjenica o kojima je presuđeno, koje je Žalbeno vijeće vratilo na daljnje razmatranje s izdvojenim mišljenjem sudije Robinsona, 12. juli 2007. godine, par. 11.

¹⁹⁰ *V. Tužilac protiv Momčila Perišića*, predmet br. IT-04-81-PT, Odluka po drugom zahtjevu za formalno primanje na znanje činjenica relevantnih za bazu zločina u vezi sa Sarajevom, 17. septembar 2008. godine, par. 16, 32.

¹⁹¹ Odluka u predmetu *Krajišnik*, par. 15.

suštinski pravne prirode.¹⁹² Vijeće je razmotrilo i odbacilo predložene činjenice 2304, 2458 i 2479 u dijelu [a] gore u tekstu, predložene činjenice 2103 i 2178 u dijelu [b] gore te predloženu činjenicu 2324 u dijelu [c] gore u tekstu i ovdje neće ponavljati analizu tih činjenica. Osim toga, Vijeće će razmotriti predloženu činjenicu 2333 u dijelu [h] dolje u tekstu i neće je ovdje razmatrati.

78. U vezi s predloženom činjenicom 2319, Vijeće je već odlučilo, u dijelu [c] gore u tekstu, da je prihvatljivo da se predložena činjenica tako formuliše u Zahtjevu da se izostavi fraza koja sadrži pravno važan termin "silom prebacivani".¹⁹³ Budući da predložena činjenica više ne sadrži taj termin, Vijeće odbija argument optuženog i u pogledu ove predložene činjenice u ovom dijelu.

79. Optuženi konkretno osporava predložene činjenice 1972, 2262, 2286, 2292, 2293, 2331, 2509, 2510 i 2585 na osnovu toga da oni svi sadrže pravno značajne termine.¹⁹⁴ Vijeće podsjeća na svoju Prvu odluku o činjenicama o kojima je već presuđeno i ponavlja da se pravno značajni termini mogu koristiti u "činjeničnom" smislu da bi se opisale žrtve, objekti ili situacije.¹⁹⁵ Nakon što je razmotrilo Zahtjev u pogledu tih predloženih činjenica, Vijeće se uvjerilo da se termin "civilni" u predloženoj činjenici 1972,¹⁹⁶ termin "potjerale" u predloženoj činjenici 2286,¹⁹⁷ termin "dobrovoljno" u predloženoj činjenici 2292¹⁹⁸ i 2293¹⁹⁹ koriste kao opisni termini i ne sadrže kvalifikacije ni zaključke značajnog pravnog karaktera. Isto tako, Vijeće zaključuje da se termin "iznudio" u činjenici 2262, "silovali" u činjenicama 2509, 2510 i 2585 i termin "mučili" u činjenici 2509 koriste kako bi se opisali postupci i događaji vezani za zločine iz osnova navedene u Optužnici i da oni nisu kvalifikacije ni zaključci suštinski pravnog karaktera. Najzad, optuženi pobija korištenje termina "hotimično" u predloženoj činjenici 2331,

¹⁹² Odgovor, para 14.

¹⁹³ V. par. 52.

¹⁹⁴ Odgovor, par. 14; Dodatak A.

¹⁹⁵ Prva odluka po činjenicama o kojima je već presuđeno, par. 30.

¹⁹⁶ Predložena činjenica 1972 glasi: "Ti bataljoni su tada naoružali i opremili srpske civile u susjednim selima, a od marta 1992. nadalje, njihovi komandanti su isključivo bili odgovorni komandantu brigade, pukovniku Dragomiru Miloševiću, koji je pak neposredno odgovarao generalu Vojislavu Đurđevcu, komandantu 4. korpusa JNA".

¹⁹⁷ Predložena činjenica 2286 glasi: "Dana 24. maja, srpske jedinice su u selo Blagaj-Japru potjerale cjelokupno muslimansko stanovništvo doline Japre, koje su činili stanovnici sela Gornji Agići, Hozoći i Suhača, kao i sela Donji Agići, Dedići, Dolovljani, Crna Rijeka, Ekići i Maslovare. Srpski vojnici su Muslimanima u Suhači rekli da moraju otići jer im se više ne može garantovati bezbjednost. Operacija je završena za dva dana."

¹⁹⁸ Relevantni dio predložene činjenice 2292 glasi: "... Oni koji su željeli otići morali su, osim toga, dostaviti spisak svih članova domaćinstva, pribaviti uvjerenje o nekažnjavanju, pribaviti potvrdu da su svi računi za komunalne usluge plaćeni, od opštinskog sekretarijata za narodnu odbranu dobiti potvrdu da su odslužili vojni rok, te od SJB-a dobiti dozvolu za odlazak. U svim dokumentima je moralo stajati da postupaju dobrovoljno."

¹⁹⁹ Predložena činjenica 2293 glasi: "U izvještaju Stanice javne bezbjednosti Bosanski Novi sačinjenom nekoliko sedmica kasnije stoji da je do 23. jula 'odjavila' 5.629 Muslimana koji su zatražili da 'dobrovoljno' odu iz opštine."

tvreći da se on odnosi na namjeru i predloženu činjenicu čini suštinski pravnim zaključkom.²⁰⁰ Međutim, Vijeće podsjeća da, opšte uzevši, "zaključci koji se odnose na *actus reus* ili *mens rea* krivičnog djela smatraju se činjeničnim zaključcima".²⁰¹ Stoga se Vijeće uvjerilo da je dozvoljeno da se ta predložena činjenica formalno primi na znanje jer se odnosi na zločin u osnovu naveden u Prilogu D.6 Optužnice.

80. Iz tih razloga Vijeće će razmotriti formalno primanje na znanje predloženih činjenica 1972, 2262, 2286, 2292, 2293, 2331, 2509, 2510 i 2585, ako one ispunjavaju druge uslove standarda navedenog u paragrafu 16 gore u tekstu.

[g] Činjenica se ne smije zasnivati na sporazumu između strana u izvornom postupku

81. Optuženi osporava predložene činjenice 1998 i 2079 na temelju toga da se zasnivaju na sporazumu između strana u izvornom postupku kao primarnom izvoru.²⁰² Vijeće podsjeća da se, kao što je uvriježeno, činjenica smatra zasnovanom na sporazumu između strana u postupku "tamo gde relevantna fusnota izvorne presude svojom strukturom upućuje na činjenice o kojima je postignut sporazum strana kao na primarni izvor".²⁰³ U vezi s tim, Vijeće zaključuje da se predložena činjenica 2079 može formalno primiti na znanje. Mada se u odgovarajućoj fusnoti u Prvostepenoj presudi u predmetu *Krajišnik* navodi "spisak predmeta koje je optuženi prihvatio, 31. avgust 2001. godine, par. 7 i 34(b)", to nije primarni izvor na koji se Vijeće poziva i on se navodi samo u prilog drugih dokaza. Međutim, predložena činjenica 1998 ne ispunjava uslove za formalno primanje na znanje jer se u odgovarajućem paragrafu Prvostepene presude u predmetu *Krajišnik* kao primarni izvor jasno navodi "spisak predmeta koje je optuženi prihvatio, 31. avgust 2001. godine, par. 34(a)". Vijeće će stoga razmotriti formalno primanje na znanje predložene činjenice 2079, shodno izmjeni koju je Vijeće napravilo u dijelu [c] gore u tekstu, ako su ispunjeni drugi uslovi standarda u paragrafu 16 gore, a odbiće da formalno primi na znanje predloženu činjenicu 1998.

²⁰⁰ V. osporavanje predložene činjenice 2331 u Dodatku A Odgovora. Predložena činjenica 2331 glasi: "U napadima na muslimanska sela, uključujući Glogovu, srpske snage hotimično su palile i razarale muslimanske kuće i džamije."²⁰⁰

²⁰¹ Prva odluka po činjenicama o kojima je već presuđeno, par. 28 (gdje se navodi Odluka u predmetu *Krajišnik*, par. 15).

²⁰² Odgovor, par. 11.

²⁰³ Odluka u predmetu *Perišić*, par. 27; Odluka u predmetu *Popović*, par. 11.

[h] Činjenica se ne smije odnositi na djela, ponašanje ili stanje svijesti optuženog

82. Pretresno vijeće može da formalno primi na znanje svaku predloženu činjenicu o kojoj je već presuđeno koja se odnosi na djela, ponašanje i mentalno stanje svijesti optuženog.²⁰⁴ Po mišljenju Žalbenog vijeća, "takvom 'potpunom isključenju' 'dovode se u ravnotežu proceduralna prava optuženog i interesi ekspeditivnosti' jer bi se formalnim primanjem na znanje takvih činjenica mogla nanijeti nedopustiva šteta pravu optuženog da sasluša i da se suoči sa svjedocima koji protiv njega svjedoče".²⁰⁵ Međutim, to isključivanje usko se odnosi na djela, ponašanje i stanje svijesti optuženog, što se definiše kao ponašanje optuženog koje ispunjava fizičke elemente i elemente svijesti vida odgovornosti kojim se tereti.²⁰⁶

83. Optuženi osporava predloženu činjenicu 1991 na osnovu toga da ju je tužilaštvo formulisalo tako da izbjegne da ga spomene.²⁰⁷ Predložena činjenica 1991 glasi: " Paralelno s tim, već 23. februara 1992. predstavnici SDS-a i druge dvije nacionalne grupe usaglasili su se u vezi s izjavom o načelnom stavu o novom ustavnom uređenju Bosne i Hercegovine." Ne navodi se da je optuženi bio jedan od predstavnika SDS koji su se složili s novim ustavnim dogovorom za BiH, mada je vidljivo iz relevantnog paragrafa Prvostepene presude u predmetu *Krajišnik*.²⁰⁸ Isto tako, predložena činjenica 2333 glasi: "U februaru 1992. funkcioneri SDS-a Brčko počeli su da otvoreno pozivaju na podjelu opštine prema nacionalnoj strukturi. Milenko Vojnović (dr Beli) upozorio je da će podjela, ako bude potrebno, biti izvedena silom. U gradu Brčkom pojavile su se karte koje su pokazivale podjelu koju je predlagao SDS." Ne navodi se da su pozivi za podjelu opština provođeni na osnovu naređenja optuženog, što je sadržano u istom paragrafu Prvostepene presude u predmetu *Krajišnik*.²⁰⁹ Vijeće odbija da formalno primi na znanje obje predložene činjenice 1991 i 2333 kao činjenice u kojima se pominju djela i ponašanje optuženog.

84. Optuženi osporava predloženu činjenicu 2196 na temelju toga da je u njoj izostavljen dio Prvostepene presude u predmetu *Krajišnik*, koji glasi: "Dana 31. maja 1992. predsjedništvo bosanskih Srba donijelo je zvaničnu odluku da obrazuje ratna predsjedništva u opštinama".²¹⁰ Mada je taj dio Prvostepene presude u predmetu *Krajišnik* izostavljen iz predložene činjenice,

²⁰⁴ Odluka po žalbi u predmetu *Karemera*, par. 47, 51–52.

²⁰⁵ Odluka u predmetu *Tolimir*, par. 27 (u kojem se citira Odluka po žalbi u predmetu *Karemera*, par. 51).

²⁰⁶ Odluka po žalbi u predmetu *Karemera*, par. 52 (gdje se navodi *Tužilac protiv Galića*, predmet br. IT-98-29-AR73.2, Odluka po interlokutornoj žalbi u vezi s pravilom 92bis(C), 7. juni 2002. godine, par. 9). V. takođe, *Tužilac protiv Slobodana Miloševića*, predmet br. IT-02-54-PT, Odluka po zahtevu optužbe za prihvatanje pismenih izjava u skladu sa pravilom 92bis, 21. mart 2002. godine, par. 22.

²⁰⁷ Odgovor, par. 15. V. osporavanje predložene činjenice 1991 u Dodatku A Odgovora.

²⁰⁸ V. Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 114.

²⁰⁹ V. Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 322.

²¹⁰ Osporavanje predložene činjenice 2196 u Dodatku A Odgovora.

Vijeće smatra da se ona na nedopustiv način odnosi na djela i ponašanje optuženog jer je Pretresno vijeće u predmetu *Krajišnik* zauzelo jasan stav da su ratna predsjedništva uspostavljena na osnovu mjere predsjedništva bosanskih Srba, čiji je optuženi, kako se navodi, bio član.²¹¹ Bez predložene činjenice 2196, predložene činjenice 2197–2199 su van konteksta. Zahtjeva pa se ni one formalno ne primaju na znanje.

85. Vijeće je razmotrilo i optuženikovo osporavanje predložene činjenice 2200 i konstatuje da se treba odbiti formalno primanje na znanje i te činjenice na temelju toga da se selektivno citira i ne odražava učešće optuženog.²¹² Osim toga, mada optuženi ne osporava predložene činjenice 1986 i 1987, pošto je razmotrilo Zahtjev, Vijeće konstatuje da treba odbiti formalno primanje na znanje i tih činjenica na tom osnovu.²¹³ Stoga Vijeće odbija da formalno primi na znanje predložene činjenice 1986–1987 i 2196–2200.

86. Iako optuženi osporava predloženu činjenicu 1961 na temelju toga da nije dovoljno jasna, konkretna i utvrdiva,²¹⁴ Vijeće konstatuje da je primjerenije da ovdje raspravlja o toj činjenici. Predložena činjenica 1961 glasi "Rukovodstvo SDS-a je izgubilo nadu da će postići kompromis s drugim stranama."²¹⁵ Nakon što je razmotrilo odgovarajući paragraf u Prvostepenoj presudi u predmetu *Krajišnik*, Vijeće konstatuje da se taj činjenični zaključak zaista zasniva na izjavama optuženog.²¹⁶

87. Najzad, Vijeće takođe smatra da se predložene činjenice 2166 i 2167 odnose na djela, ponašanje i stanje svijesti optuženog. Iako se te predložene činjenice jednostavno pozivaju na opšte "smjernice",²¹⁷ iz rečenica koje joj prethode u relevantnom paragrafu Prvostepene presude u predmetu *Krajišnik* jasno je da je "smjernice" konkretno izdao optuženi. Vijeće stoga odbija da formalno primi na znanje i predložene činjenice 2166 i 2167.

²¹¹ V. Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 274. Predložena činjenica 2196 glasi: "Dana 31. maja 1992. predsjedništvo bosanskih Srba donijelo je zvaničnu odluku da obrazuje ratna predsjedništva u opštinama. Predviđeno je bilo da u sastavu ratnih predsjedništva bude predsjednik skupštine opštine ili neka druga istaknuta osoba iz opštine i 'republički povjerenik'."

²¹² U predloženoj činjenici 2200 izostavljeno je da je "predsjedništvo bosanskih Srba" izmijenilo Ustav bosanskih Srba 1. juna 1992. godine. V. Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 275.

²¹³ U predloženim činjenicama 1986 i 1987 se ne pominje da je optuženi prisustvovao "sastan[ku] predstavnika tri srpske autonomne oblasti ..."; V. Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 111.

²¹⁴ V. osporavanje predložene činjenice 1961 u Dodatku A Odgovora.

²¹⁵ Zahtjev, Dodatak A, str. 22.

²¹⁶ Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 104.

²¹⁷ Predložena činjenica 2166 glasi: "U skladu s tim smjernicama, ministar unutrašnjih poslova je morao da donese akt kojim će prilagoditi unutrašnju organizaciju Ministarstva ratnim uslovima i da izda uputstva o tome kako pripadnici MUP-a treba da vrše poslove i zadatke."

Predložena činjenica 2167 glasi: "Aktivni i rezervni sastav policije, kao i jedinice za specijalna dejstva koje se ne mogu rasporediti u ratnu organizaciju MUP-a, trebalo je staviti na raspolaganje vojsci ili upotrijebiti za druge ratne dužnosti."

[i] Činjenica nipošto ne smije biti predmet neriješene žalbe ili preispitivanja ranije odluke

88. Optuženi ne osporava nijednu predloženu činjenicu na temelju toga da je ona predmet neke neriješene žalbe ili preispitivanja. Na osnovu svog pregleda činjenica i Drugostepene presude u predmetu *Krajišnik*, Vijeće smatra da taj uslov [i] ispunjavaju sve predložene činjenice u Zahtjevu.

[j] Diskreciono pravo da se odbije zahtjev za formalno primanje na znanje

89. Optuženi traži da Vijeće primjeni svoje diskreciono pravo na osnovu pravila 94(B) i zaključi da nije u interesu pravde da formalno primi na znanje predloženu činjenicu "kada optuženom nisu dostupni dokazni predmeti na kojima se zasniva izvorna presuda ili kada relevantni svjedoci ili izvori nisu identifikovani [...]".²¹⁸ Što se tiče prvog od tih argumenata, Vijeće napominje da ga je on već ranije pokrenuo i da ga je Vijeće odbacilo u prijašnjim odlukama o činjenicama o kojima je već presuđeno.²¹⁹ Osim toga, optuženom je već odobren pristup povjerljivim materijalima u predmetu *Krajišnik*,²²⁰ i on ne navodi niti jednu konkretnu činjenicu u vezi s kojom mu nije dostupan materijal na kojoj se ona zasniva. Uprkos jasnom stavu Vijeća u vezi s ovim pitanjem u Prvoj odluci o činjenicama o kojima je već presuđeno, Vijeće odbacuje taj argument jer ga optuženi dodatno ne objašnjava.²²¹

90. U vezi s drugim argumentom, optuženi konkretno identifikuje 370 predloženih činjenica za koje tvrdi da nisu tačno citirane u Prvostepenoj presudi u predmetu *Krajišnik*.²²² Ovo je sada četvrti put da Vijeću skreće pažnju na taj argument. Kako je navedeno u Drugoj odluci po činjenicama o kojima je već presuđeno, Vijeće neće primijeniti svoje diskreciono pravo da ospori činjenične zaključke u izvornoj presudi, a formalno primanje na znanje činjeničnog zaključka ne zavisi od mogućnosti da se on pronađe u nekom drugom izvoru.²²³ Osim toga, iako Vijeće potvrđuje da je Pretresno vijeće u predmetu *Krajišnik* za cijeli paragraf svoje presude često navodilo po samo jednu referencu, ono opet ponavlja da njegov zadatak nije da procjenjuje

²¹⁸ Odgovor, par. 21–22.

²¹⁹ Druga odluka o činjenicama o kojima je već presuđeno, par. 52; Prva odluka o činjenicama o kojima je već presuđeno, par. 37.

²²⁰ Odluka po zahtjevu za pristup povjerljivim materijalima u predmetima u kojima je okončan postupak, 5. juni 2009. godine, par. 29, 32(z). U mjeri u kojoj je djelomičan pristup povjerljivim materijalima iz predmeta *Krajišnik* zabranjen, Vijeće napominje da se ti materijali odnose na opštine na koje se ne odnosi Optužnica i koje ne utiču na činjenice predložene u Zahtjevu. V. Odluka po zahtjevu za pristup povjerljivim materijalima u predmetima u kojima je okončan postupak, 5. juni 2009. godine, par. 29.

²²¹ V. Prva odluka po činjenicama o kojima je već presuđeno, par. 37.

²²² Odgovor, par. 22; V. takođe osporavanje predloženih činjenica 2164, 2172 i 2619 u Dodatku A Odgovora.

²²³ V. Druga odluka o činjenicama o kojima je već presuđeno, par. 40, 49; Treća odluka o činjenicama o kojima je već presuđeno, par. 37; Prva odluka po činjenicama o kojima je već presuđeno, par. 16.

da li je neko drugo pretresno vijeće na odgovarajući način redigovalo tekst svoje presude.²²⁴ Vijeće ponovo nije mišljenja da je u interesu pravde da odbije da formalno primi na znanje činjenice na temelju toga da u Prvostepenoj presudi u predmetu *Krajišnik* "nisu citirane".

91. Razmatrajući sada konkretne predložene činjenice, Vijeće napominje da je u predloženim činjenicama 1995, 2012 i 2123, datum 28. februar 1992. godine naveden kao datum kada je Skupština bosanskih Srba usvojila Ustav Srpske Republike Bosne i Hercegovine.²²⁵ Međutim, u predloženoj činjenici 2150 se navodi da je Skupština bosanskih Srba usvojila Ustav Srpske Republike Bosne i Hercegovine 27. marta 1992. godine.²²⁶ Zbog ove nedosljednosti, Vijeće će primijeniti svoje diskreciono pravo da odbije formalno primanje na znanje predloženih činjenica 1995, 2012, 2123 i 2150. Stoga, Vijeće zaključuje da će bez predložene činjenice 2012 predložena činjenica 2013 biti nejasna u kontekstu Zahtjeva pa neće formalno primiti na znanje ni tu činjenicu.²²⁷

92. Tužilaštvo je predloženu činjenicu 2081 ovako formulisalo: "SNB je održavao zajedničke sjednice s vladom bosanskih Srba kako bi odlučivali o vojnim, političkim i administrativnim pitanjima." Međutim, u Prvostepenoj presudi u predmetu *Krajišnik* ovoj rečenici prethodi sljedeće: "Kao što je već rečeno [...]".²²⁸ Vijeće smatra da predložena činjenica 2081 jednostavno rezimira zaključke koje je Pretresno vijeće u predmetu *Krajišnik* iznijelo u paragrafu 137 Prvostepene presude u predmetu *Krajišnik*.²²⁹ Ovaj dio Prvostepene presude u predmetu *Krajišnik* sadržan je u predloženim činjenicama 2028 i 2029, i Vijeće je mišljenja da je činjenica 2081 repetitivna i manje konkretna od predloženih činjenica 2028 i 2029.²³⁰ Stoga Vijeće odbija da formalno primi na znanje predloženu činjenicu 2081.

²²⁴ V. Druga odluka o činjenicama o kojima je već presuđeno, par. 49.

²²⁵ Predložena činjenica 1995 glasi: Dana 28. februara 1992. godine, "skupština bosanskih Srba jednoglasno usvojila Ustav Srpske Republike Bosne i Hercegovine, kao i Zakon o vladi, Zakon o odbrani i Zakon o unutrašnjim poslovima."

Predložena činjenica 2012 glasi: "Ustavom republike bosanskih Srba, koji je 28. februara 1992. usvojila skupština bosanskih Srba, skupštini bosanskih Srba povjerena je ustavna i zakonodavna vlast."

Predložena činjenica 2123 glasi: "Zakon o unutrašnjim poslovima bosanskih Srba donijela je skupština bosanskih Srba 28. februara 1992., istog dana kada je usvojila Ustav".

²²⁶ Predložena činjenica 2150 glasi: "Dana 27. marta skupština bosanskih Srba usvojila je Ustav republike bosanskih Srba. Tog dana na dnevnom redu nije bio nikakav operativni plan. Plan je napokon donesen 26. aprila 1992."

²²⁷ Predložena činjenica 2013 glasi: "Ustav predviđa da Skupština ima 120 poslanika i da se u njenom sastavu obezbjeđuje nacionalna zastupljenost što srazmjernija nacionalnom sastavu republike bosanskih Srba."

²²⁸ V. Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 162.

²²⁹ V. Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 137.

²³⁰ Predložena činjenica 2028 glasi: "Dana 27. marta 1992., skupština bosanskih Srba obrazovala je Savjet za nacionalnu bezbjednost (u daljem tekstu: SNB)."

Predložena činjenica 2029 glasi: "Predviđeno je da funkcioniše kao savjetodavni organ Skupštine u vezi s političkim, zakonskim, ustavnim i drugim pitanjima značajnim za bezbjednost Srba u Bosni i Hercegovini, a odgovara Skupštini."

93. Vijeće je takođe mišljenja da je činjenični zaključak Pretresnog vijeća iz predmeta *Krajišnik*, sadržan u predloženoj činjenici 1916, tako formulisan da izgleda kao mišljenje ili zapažanje Pretresnog vijeća u predmetu *Krajišnik*, a ne neka konkretna konstatacija o činjeničnom stanju. Vijeće stoga odbija da je formalno primi na znanje.²³¹ Osim toga, čini se da se u predloženim činjenicama 2171–2174 tumači u kakvom su odnosu bili Ustav Bosne i Hercegovine iz 1974. godine i Zakon o opštenarodnoj odbrani iz 1984. godine.²³² U Zahtjevu je takođe nejasno u kakvom su odnosu predložene činjenice i krizni štabovi SDS, budući da predložena činjenica 2175 glasi:

Međutim, krizni štabovi koji su nastali u republici bosanskih Srba krajem 1991. i početkom 1992. stvarani su bez oslanjanja na gorespomenute zakonske instrumente. Naprotiv, oni su nastali kao organi SDS-a, a tek kasnije su se transformisali su u organe republike bosanskih Srba.²³³

Iz tih razloga, Vijeće smatra da nije u interesu pravde da formalno primi na znanje predložene činjenice 2171–2175. Stoga, Vijeće odbija da formalno primi na znanje predložene činjenice 1916 i 2171–2175.

94. Vijeće takođe smatra da predložene činjenice 2023, 2026, 2191 i 2339 sadrže opšte uvodne primjedbe Pretresnog vijeća u predmetu *Krajišnik*, koje su zatim potkrepljene detaljnijim predloženim činjenicama u Zahtjevu. Ovo Pretresno vijeće smatra da nije u interesu pravde da formalno primi na znanje te četiri uvodne primjedbe budući da se konkretnije konstatacije koje potkrepljuju zaključak Pretresnog vijeća u Prvostepenoj presudi u predmetu *Krajišnik* pojavljuju i u Zahtjevu. U vezi s tim, Vijeće smatra da predložene činjenice 2023, 2026, 2191 i 2339 samo uvode sljedeću činjenicu ili činjenice i da su to generalizacije koje nisu neophodne za shvatanje konteksta Zahtjeva.²³⁴ Vijeće stoga odbija da formalno primi na znanje

²³¹ Predložena činjenica 1916 glasi: "Kada se razmatra u kontekstu naoružavanja i mobilizacije srpskog stanovništva, pokazuje da je SDS bio spreman da se i silom suprotstavi mogućnosti pretvaranja Bosne i Hercegovine u nezavisnu jedinstvenu državu."

²³² V. Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 257

²³³ V. Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 259.

²³⁴ Predložena činjenica 2023 glasi: "Predsjednik skupštine bosanskih Srba kontroliše postupanje ovog zakonodavnog tijela." Ovim se uvodi sljedeća predložena činjenica koja glasi: "Optuženi je, u svojstvu predsjednika, bio ovlašten da predlaže dnevni red sjednica Skupštine i da saziva Skupštinu na vlastitu inicijativu ili na zahtjev vlade bosanskih Srba ili jedne trećine poslanika u Skupštini."

Predložena činjenica 2026 glasi: "Procedura dozvoljava i usvajanje zakona po skraćenom postupku." To jednostavno uvodi sljedeću predloženu činjenicu, konkretno činjenicu 2027, koja sadrži bit prijedloga i glasi: "U vrijeme rata ili neposredne ratne opasnosti, predsjednik Skupštine može predložiti da se zakoni usvoje bez rasprave."

Predložena činjenica 2339 glasi: "Srpske snage, sastavljene uglavnom od paravojnih grupa, brzo su preuzele kontrolu nad gradom Brčko početkom maja 1992. Naročito su gađali muslimanske dijelove grada i razorili nekoliko džamija u opštini." Ova opšta izjava je nepotrebna budući da je sadržana u predloženim činjenicama 2340–2344. Na primjer, predložena činjenica 2340 glasi: Dana 1. maja ukupno 1.000 pripadnika srpskih snaga, među kojima su bili pripadnici srpskih jedinica JNA iz Bosne i Srbije, "Beli orlovi", arkanovci i drugi, izveli su napad na grad Brčko teškim naoružanjem, tenkovima i artiljerijom. Danima su granatirana područja grada sa pretežno muslimanskim stanovništvom."

predloženih činjenica 2023, 2026, 2191 i 2339. Stoga, ako se izostavi predložena činjenica 2191, predložena činjenica 2192 postaje nejasna u kontekstu Zahtjeva pa će Vijeće stoga preformulisati predloženu činjenicu 2192 kako bi bila prihvatljiva za formalno primanje na znanje.²³⁵

95. Vijeće dalje konstatuje da i predložene činjenice 2220 i 2221 sadrže opšte zaključke o odnosu između VRS i kriznih štabova, koje potkrepljuje samo jedan primjer iz teksta Prvostepene presude u predmetu *Krajišnik*.²³⁶ Vijeće stoga smatra da nije u interesu pravde da formalno primi na znanje previše uopštene konstatacije iz tih predloženih činjenica. Osim toga, Vijeće konstatuje da je nepraktično da se predložene činjenice preformulišu i ti opšti zaključci izostave bez da se bitno promijeni njihovo značenje pa ih zato neće formalno primiti na znanje. Bez predloženih činjenica 2220 i 2221, obje predložene činjenice 2219 i 2222 postaju nejasne i van konteksta Zahtjeva pa Vijeće ni njih neće formalno primiti na znanje.

96. Najzad, Vijeće napominje da u Zahtjevu za preispitivanje optuženi traži da ovo Vijeće primjeni svoje diskreciono ovlaštenje na sličan način kao i Pretresno vijeće u predmetu *Tolimir* i da, konkretno, obije da formalno primi na znanje činjenice koje (i) sadrže elemente "uvodnog dijela Statuta", (ii) koje su zasnovane na činjenicama o kojima su se strane sporazumjele za koje iz formulacije relevantne fusnote u izvornoj presudi još nije jasno zasnivaju li se više na sporazumu nego na drugim dokazima, i (iii) koje se odnose na samu bit teze tužilaštva.²³⁷ Osim toga, u Zahtjevu za ulaganje replike optuženi tvrdi da ako ovo Vijeće primjeni svoje diskreciono ovlaštenje na drugačiji način nego druga vijeća Međunarodnog suda, takve razlike dovode u pitanje smisao pravila 94(B) koje "[...] u biti pretpostavlja da će neko sljedeće pretresno vijeće doći do istog zaključka pri procjeni istih činjenica i da će primjenjivati iste pravne testove, pa na temelju tog objašnjenja oslobađa tužilaštva obaveze izvođenja dokaza o tim istim pitanjima na nekom sljedećem suđenju".²³⁸

Predložena činjenica 2191 glasi: "Takav sastav opštinskih kriznih štabova bio je odraz koordinacijske uloge koju je to tijelo imalo između političkih, vojnih i drugih snaga u opštini, kao i dominantnog uticaja SDS-a." Ova opšta primjedba zasniva se samo na jednom primjeru, koji je sadržan u predloženoj činjenici 2192, koja glasi: "Na primjer, u opštini Ključ članovi Kriznog štaba bili su predsjednik Skupštine opštine, načelnik stanice javne bezbjednosti, sekretar SNO-a komandant TO-a, predsjednik Opštinskog odbora SDS-a, lokalni poslanik u skupštini bosanskih Srba i potpredsjednik opštinskog Izvršnog odbora."

²³⁵ Predložena činjenica 2192 glasi: "Na primjer, [U] opštini Ključ članovi Kriznog štaba bili su predsjednik Skupštine opštine, načelnik stanice javne bezbjednosti, sekretar SNO-a, komandant TO-a, predsjednik Opštinskog odbora SDS-a, lokalni poslanik u skupštini bosanskih Srba i potpredsjednik opštinskog Izvršnog odbora."

²³⁶ Predložena činjenica 2220 glasi: "Međutim, nastavili su se saradnja i kontakti između kriznih štabova i oružanih snaga."

Predložena činjenica 2221 glasi: "Štaviše, u to vrijeme su veze između njih postale tješnje i institucionalizovanije. Primjer je činjenica da su neki oficiri VRS-a bili članovi kriznih štabova ili su prisustvovali sastancima tih organa."

²³⁷ Zahtjev za preispitivanje, par. 8.

²³⁸ Zahtjev za ulaganje replike, par. 5.

97. Vijeće je razmotrilo argumente koje je optuženi naveo u Zahtjevu za preispitivanje i u Zahtjevu za ulaganje replike, i ističe da pravilo 94(B) jasno određuje da donošenje odluke o formalnom primanju na znanje činjenica o kojima je već presuđeno nesumnjivo čini dio diskrecionog ovlaštenja pretresnog vijeća.²³⁹ Vijeće je već razmotrilo argumente optuženog o tome da mu je ovim pristupom pretresnog vijeća nepravično nanijeta šteta ili da su prekršena prava koja mu obezbjeđuje Statut i nije mišljenja da različite primjene diskrecionog ovlaštenja pretresnih vijeća u predmetu *Tolimir*, a sada i u predmetu *Stanišić i Župljanin*, zahtijevaju izmjenu pristupa ili da na bilo koji način dodatno krši prava optuženog.²⁴⁰

V. Dispozitiv

98. Shodno tome, na osnovu pravila 54 Pravilnika, Pretresno vijeće ovim **ODOBRAVA** optuženom ulaganje replike i na osnovu pravila 54 i 94(B) Pravilnika, ovim djelomično **ODOBRAVA** Zahtjev, i donosi odluku kako slijedi:

- Imajući u vidu da podnaslovima u Dodatku A nije pridana nikakva dokazna vrijednost i da se koriste samo za organizovanje, Pretresno vijeće formalno prima na znanje činjenice o kojima je već presuđeno iz Dodatka priloženog ovoj odluci, onako kako su u njemu formulisane, sa preformulisanim sljedećim činjenicama: 1892, 1895, 1988, 2002, 2009, 2011, 2030, 2036, 2037, 2059, 2079, 2093, 2096, 2105, 2107, 2140, 2142, 2145, 2147, 2192, 2236, 2315, 2407, 2411, 2490, 2613, 2629 i 2741;
- Sljedeće činjenice o kojima je već presuđeno predložene u Zahtjevu neće biti formalno primljene na znanje: 1890–1891, 1899–1900, 1916, 1920, 1927–1928, 1942–1945, 1958–1961, 1968–1970, 1975–1980, 1986–1987, 1991–1995, 1998–2001, 2012–2013, 2023, 2026, 2035, 2060, 2081–2084, 2086, 2098, 2100, 2103–2104, 2106, 2112–2113, 2120–2124, 2150, 2155, 2166–2167, 2171–2175, 2178–2180, 2186–2187, 2191, 2193–2194, 2196–2201, 2203, 2207–2208, 2211, 2213–2214, 2216–2222, 2230–2231, 2244, 2255, 2265–2278, 2282, 2288–2289, 2294–2307, 2324, 2332–2333, 2338–2339, 2348–2353, 2361, 2368–2397, 2405, 2412–2425, 2449, 2456, 2458–

²³⁹ Pravilo 94(B) Pravilnika; Odluka po žalbi u predmetu *Karemera*, par. 41; Odluka po žalbi u predmetu *D. Milošević*, str. 5.

²⁴⁰ Vijeće napominje da u "Drugom zahtjevu za preispitivanje odluke po formalnom primanju na znanje činjenica o kojima je već presuđeno", podnijetom 26. aprila 2010. godine (u daljem tekstu: Drugi zahtjev za preispitivanje), optuženi traži da Vijeće preispita 86 činjenica o kojima je već presuđeno iz Druge odluke o činjenicama o kojima je već presuđeno s obzirom na odluku koju je nedavno donijelo Pretresno vijeće u predmetu *Stanišić i Župljanin*. Budući da optuženi ne osporava nijednu predloženu činjenicu iz Zahtjeva u Drugom Zahtjevu za preispitivanje, Vijeće će razmotriti podnesak optuženog u zasebnoj odluci po Drugom zahtjevu za preispitivanje.

2483, 2493, 2501, 2524, 2533–2536, 2553, 2561, 2575–2579, 2581, 2596,
2602–2606, 2619–2625, 2657, 2659, 2661, 2663–2664, 2669–2670, 2685,
2721–2726, 2746 i 2764;

Sastavljeno na engleskom i francuskom, pri čemu je mjerodavan tekst na engleskom.

/potpis na originalu/
sudija O-Gon Kwon,
predsjedavajući

Dana 14. juna 2010.
U Haagu
Nizozemska

[pečat Međunarodnog suda]

Dodatak A

Predložena činjenica br.	Činjenice o kojima je već presuđeno	Izvor
1. POLITIČKA DOGAĐANJA U BOSNI I HERCEGOVINI OD 1990. DO POČETKA 1991. GODINE		
1890	Od samog nastanka SDS-a, jedna od značajnih stavki naglašenih u njegovom političkom programu bila je zaštita srpskog naroda, koji je, kako su tvrdili, u lošijem položaju od ostalih zbog navodno niskog nataliteta i zbog načina na koji je Bosna i Hercegovina podijeljena na opštine, čime su Srbi praktično postali nacionalna manjina na područjima na kojima bi inače mogli biti u većini.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 25.
1891	SDS se zalagao za očuvanje savezne Jugoslavije, pravnu državu i ravnopravnu raspodjelu vlasti između tri glavne nacionalne grupe u Bosni i Hercegovini.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 25.
1892	Godine 1990. i 1991. Srpska demokratska stranka (u daljem tekstu: SDS) se finansirao od dobrovoljnih priloga i uživao podršku goleme većine bosanskih Srba.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 26.
1893	Glavni stranački organi bili su Skupština SDS-a, zvanično najviše stranačko tijelo; Glavni odbor SDS-a, najviši stranački organ u vrijeme kada Skupština ne zasjeda; Izvršni odbor SDS-a kao izvršno tijelo Glavnog odbora; predsjednik stranke, koji je istovremeno bio i predsjednik Glavnog odbora; i nekoliko savjetodavnih tijela, kao što su političko-ekonomski savjeti SDS-a i Komisija za kadrovska i organizaciona pitanja.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 26.
1894	Stranka je bila strukturirana hijerarhijski, organizovana u opštinske skupštine i odbore po uzoru na republičke organe.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 26.
1895	U mjesecima koji su uslijedili odnos između opštinskih organa SDS-a i rukovodstva stranke postao je još bliži: Već u julu 1991., na primjer, članovima Glavnog i Izvršnog odbora naloženo je da se uključe u rad mjesnih odbora na područjima koja su ih delegirala.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 26.
1896	Nakon izbora u novembru 1990., Stranka demokratske akcije (SDA), SDS i Hrvatska demokratska zajednica (HDZ) postigli su sporazum o formuli raspodjele vlasti.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 29.
1897	Dogovoreno je da se na najviši položaj, položaj predsjednika vlade, imenuje predstavnik HDZ-a, na položaj predsjednika Skupštine predstavnik SDS-a, a na položaj predsjednika Predsjedništva predstavnik SDA (imenovani su bili Jure Pelivan, Momčilo Krajišnik i Alija Izetbegović).	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 29.

1898	Biljana Plavšić i Nikola Koljević imenovani su u Predsjedništvo Bosne i Hercegovine kao predstavnici SDS-a.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 29
1899	Funkcije u svim organima državne vlasti i javnim ustanovama čije rukovodioce imenuje vlada raspoređene su u skladu sa stranačkim kvotama. To znači da su kadrovi, praktično, birani na osnovu nacionalne pripadnosti i pripadnosti političkoj liniji jedne od triju koaliционih stranaka.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 29.
1900	Tim sporazumom potpuno je uklonjena opozicija manjih stranaka i postavljeni su temelji osnivanju paralelnih nacionalnih struktura. Na primjer, SDS je dobio pravo da imenuje potpredsjednika, dva ministra bez portfelja i pet od trinaest resora u vladi, kao i osam od trideset predsjednika skupštinskih odbora i komisija.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 29.
1901	Pored toga, tri stranke su među sobom podijelile najviše položaje u Ministarstvu unutrašnjih poslova (u daljem tekstu: MUP), koje je imalo kontrolu nad policijom.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 30.
1902	Alija Delimustafić (SDA) postao je ministar unutrašnjih poslova, Vitimir Žepinić (SDS) zamjenik ministra, Avdo Hebib (SDA) pomoćnik ministra za policijske poslove, a Momčilo Mandić (SDS) pomoćnik ministra za suzbijanje i otkrivanje kriminaliteta.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 30.
1903	Osnova regionalne organizacije MUP-a Bosne i Hercegovine bili su devet centara službi bezbjednosti (u daljem tekstu: CSB) smješteni u Bihaću, Banjoj Luci, Doboju, Tuzli, Livnu, Mostaru, Zenici, Sarajevu i Goraždu.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 30.
1904	U tri centra, najviše funkcije dodijeljene su SDS-u.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 30.
1905	Na lokalnom nivou provedena je slična raspodjela položaja, prema procentu glasova koje je pojedina stranka dobila na izborima. Procenti su odgovarali nacionalnom sastavu pojedine opštine.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 31.
1906	Nakon što su im dodijeljene kvote, tri stranke su imale nadzor nad svim imenovanjima na svim nivoima uprave.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 31.
1907	Prema zakonu, najviši organ vlasti u opštini bila je skupština opštine.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 32.

1908	Na čelu skupštine bili su predsjednik i jedan ili više potpredsjednika, koje je skupština birala iz redova odbornika na period od četiri godine. Skupština je imala jedan dom i određeni broj odbornika za svaku nacionalnost zastupljenu u skupštini.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 32.
1909	Pored toga, skupština je odlučivala o organizaciji i radu izvršnog odbora i drugih lokalnih organa vlasti.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 33.
1910	Predsjednik skupštine je sazivao sjednice skupštine, otvarao raspravu i potpisivao odluke koje je skupština donosila većinom glasova.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 33.
1911	Izvršni organ (odbor ili vijeće) zajedno s nizom upravnih organa ili sekretarijata, bio je zadužen za provođenje skupštinskih odluka.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 34.
1912	U sastavu tog tijela bio je predsjednik odbora, biran među delegatima skupštine na period od četiri godine, i funkcioneri koji su rukovodili raznim upravnim organima opštine.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 34.
2. STVARANJE SRPSKIH AUTONOMNIH REGIJA I OBLASTI U BOSNI I HERCEGOVINI		
1913	U prvim mjesecima 1991. SDS je počeo da organizuje opštine u Bosni i Hercegovini sa srpskom većinom u zajednice opština, raskinuvši u nekim slučajevima veze s prijašnjim zajednicama opština.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 48.
1914	Vođe SDS-a pravdale su te zajednice ekonomskom nužnošću.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 49.
1915	Međutim, jedna od funkcija koju je SDS dodijelio Zajednici opština Bosanske Krajine bila je organizacija odbrane za vrijeme rata ili neposredne ratne opasnosti.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 49.
1916	Ta politika, kada se razmatra u kontekstu naoružavanja i mobilizacije srpskog stanovništva, pokazuje da je SDS bio spreman da se i silom suprotstavi mogućnosti pretvaranja Bosne i Hercegovine u nezavisnu jedinstvenu državu.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 49.

1917	U jednom povjerljivom dokumentu SDS-a od 23. februara 1991. razmatraju se konkretni koraci koje treba preduzeti u slučaju da Bosna i Hercegovina krene u nezavisnost.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 51.
1918	U tom slučaju, opštinske vlasti moraju obezbijediti da se isključivo primjenjuju jugoslovenski (savezni) zakoni, stavljanjem van snage provođenje republičkih propisa, i na taj način stvoriti "pravni osnov za neposrednu komunikaciju (pomoć, saradnja i sl.) ovih opština sa Federacijom i njenim organima (Skupština Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (SFRJ), Predsjedništvo, Savezno izvršno vijeće itd.), a preko njih naročito u pogledu potrebe za angažovanjem Jugoslovenske narodne armije i Saveznog sekretarijata za narodnu odbranu."	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 51.
1919	Tu politiku je usvojio Klub poslanika SDS-a u parlamentu i objavio u dokumentu od 10. juna 1991.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 51.
1920	Taj plan je od avgusta 1991. predviđao najprije osnivanje zasebnih srpskih političkih, policijskih i vojnih struktura, a kasnije stvaranje zasebnih državnih funkcija koje će biti zajedničke svim Srbima u Bosni i Hercegovini.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 55.
1921	Istog mjeseca SDS je proveo politiku "regionalizacije".	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 57.
1922	Ona se sastojala od stvaranja "regija" u kojima su Srbi bili relativno većinsko stanovništvo.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 57.
1923	Dana 16. septembra Izvršni odbor SDS-a odobrio je imenovanje Štaba za regionalizaciju. Najmanje tri zajednice opština – Istočna i Stara Hercegovina, Bosanska Krajina (u daljem tekstu: ARK) i Romanija – postale su srpske autonomne oblasti ili regije (SAO) u septembru 1991.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 57.
1924	Od septembra do novembra 1991. formirano je još nekoliko srpskih autonomnih oblasti: Semberija-Majevisa, Sjeverna Bosna i Birač.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 57.
1925	AR Krajina se naročito, od samog nastanka, isticala izrazito nezavisnim postupcima, kad su njene vlasti počele zauzimati televizijske i radio predajnike i emitovati "srpske" programe koji su kod ljudi drugih nacionalnosti izazivali strah.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 58.

1926	Regionalizacija je, prema riječima Momčila Krajišnika, potez kojim je SDS odgovorio na pokušaje HDZ-a i SDA da razgovaraju o nezavisnosti Bosne i Hercegovine. Regionalizacija je, prema njegovom mišljenju, bila strateška prednost kojom se koalicionim partnerima SDS-a htjelo dati do znanja da bi sve tri strane trebale postići opšti sporazum o Bosni i Hercegovini u cijelosti – i o njenom statusu u Jugoslaviji, i o njoj unutrašnjoj organizaciji.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 59.
1927	U septembru i oktobru 1991. funkcioneri SDS a i najviši kadrovi u republičkim organima (Bosne i Hercegovine) sastajali su se da razmjene informacije i uspostave zajedničko djelovanje i saradnju među članovima SDS a u raznim organima vlasti.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 60.
1928	Prihvatili su prijedlog da se "u cilju praćenja aktivnosti, izvršavanja zadataka u radu državnih organa, rješavanja nastalih problema u oblastima i održavanja veze sa SDS [...] uspostav[i] sistem dežurstava."	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 60.
1929	Tako su se u jesen 1991. u Skupštini Bosne i Hercegovine otvoreno suprotstavljale dvije političke opcije za rješenje "bosanskog pitanja".	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 62.
1930	Jedna opcija, za koju su se zalagali SDA i HDZ, kao i većina opozicionih stranaka, predviđala je suverenu i međunarodno priznatu državu Bosnu i Hercegovinu.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 62.
1931	Prema drugoj opciji, koju je preferirao SDS i neke manje stranke, trebalo je da Bosna i Hercegovina ostane u sastavu Jugoslavije.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 62.
1932	Svaka strana radikalno se suprotstavljala opciji druge strane, a SDS je bio spreman za odcjepljenje "srpskih" teritorija od nezavisne Bosne i Hercegovine ako je to jedini način da Srbi ostanu u Jugoslaviji.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 62.
3. STVARANJE SKUPŠTINE BOSANSKIH SRBA		
1933	U oktobru 1991. godine tripartitna koalicija bila je u raspadu. SDA i HDZ vršili su pritisak na Skupštinu Bosne i Hercegovine da raspravlja o proglašenju suvereniteta Bosne i Hercegovine, kao prvi korak prema proglašenju nezavisnosti te republike od Jugoslavije.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 63.
1934	SDS je prigovorio da bi takva deklaracija bila neustavna jer se time krše prava jednog naroda priznatog Ustavom Bosne i Hercegovine, u ovom slučaju Srba, zbog toga što ga nije odobrio Savjet za nacionalnu jednakost.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 63.

1935	U raspravi o glasanju za proglašenje suvereniteta u noći između 14. i 15. oktobra 1991., kad su ostale stranke odlučile da će se ipak glasati, [Momčilo Krajišnik], u svojstvu predsjednika Skupštine, odgodio je daljnje zasjedanje za sljedeće jutro.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 64.
1936	Poslanici SDS-a, kao i većina drugih srpskih poslanika koji nisu bili članovi SDS-a, izašli su iz dvorane. Međutim, potpredsjednik Skupštine je nastavio sjednicu i deklaracija je usvojena.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 64.
1937	Dana 15. oktobra 1991. Politički savjet SDS-a sastao se da procijeni situaciju.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 65.
1938	Na tom i drugim sastancima pojavila se ideja da bi SDS trebalo da formira svoje institucije, koje će funkcionisati paralelno s institucijama Bosne i Hercegovine.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 65.
1939	U "Proglasu srpskom narodu" SDS-a, koji je SDS objavio 16. oktobra, kaže se da su SDA i HDZ narušili ustavni poredak. Ponavlja se da SDS podržava savezne institucije, uključujući i JNA.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 65.
1940	Na sjednici Skupštine bosanskih Srba održanoj 24. oktobra 1991. godine, poslanici bosanskih Srba usvojili su rezoluciju da "srpski narod u Bosni i Hercegovini ostaje u zajedničkoj državi Jugoslaviji, sa Srbijom, Crnom Gorom, SAO Krajinom, SAO Slavonija, Baranja i Zapadni Srem, te drugima koji se za taj ostanak izjasne", ukoliko to potvrdi plebiscit.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 67-68.
1941	Od oktobra 1991. do decembra 1992. održane su dvadeset i tri sjednice skupštine bosanskih Srba.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 69.
1942	Dana 26. oktobra 1991. godine na sastanku je predložen nalog koji su svi prisutni "u cijelosti prihvatili".	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 70.
1943	(Nije jasno da li je nalog napisan prije 26. oktobra i da li je prije tog datuma distribuiran van ARK-a).	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 70.
1944	Nalog je obuhvatao četrnaest tačaka, a predviđao je, između ostalog, uspostavljanje "komande mjesta" koja se svodila na vojnu upravu; pojačanu mobilizaciju TO-a; osnivanje vojnih jedinica; podređivanje TO-a JNA; raspuštanje paravojnih jedinica i njihovu preraspodjelu u TO; preuzimanje javnih preduzeća, pošte, banaka, pravosuđa, medija i SDK (Služba društvenog knjigovodstva); koordinaciju s lokalnim direktorima i SDS-om u Sarajevu kako bi se obezbijedilo snabdijevanje stanovništva; i uvođenje ratnih poreza.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 70.

1945	Nalog je predsjednicima svih opština u ARK u 29. oktobra 1991. teleksom poslao Radoslav Brđanin, u svojstvu "koordinatora za sprovođenje odluka."	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 70.
1946	Dana 21. novembra 1991. skupština bosanskih Srba proglasila je dijelom teritorije federativne Jugoslavije sve opštine, mjesne zajednice i naselja u kojima je većina registrovanih građana srpske nacionalnosti glasala za ostanak u Jugoslaviji.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 74.
1947	Ako je većina stanovništva u jednoj opštini glasala za ostanak u sastavu Jugoslavije, ostala je cijela opština. U slučaju opština u kojima većina stanovništva nije učestvovala u plebiscitu (stoga se vjerovatno radilo o opštinama gdje većinsko stanovništvo nisu Srbi), SDS-ov prijedlog bio je da se gledaju rezultati u pojedinim mjesnim zajednicama ili naseljima: ako je neka mjesna zajednica glasala za ostanak, tada se samo ta mjesna zajednica smatra dijelom Jugoslavije, a ostala područja opštine mogu da se priključe nezavisnoj Bosni i Hercegovini.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 74.
1948	Takođe 21. novembra, skupština bosanskih Srba usvojila je rezoluciju kojom daje punu podršku JNA u odbrani zajedničke države Jugoslavije i u provođenju mobilizacije srpskog naroda u Bosni i Hercegovini za popunu vojnih jedinica.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 75.
1949	U rezoluciji nadalje stoji: "Poziva se srpski narod i ostali narodi koji žele da očuvaju Jugoslaviju da se obavezno odazivaju na vojne pozive."	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 75.
1950	Trećom odlukom Skupštine od 21. novembra potvrđeno je proglašenje srpskih autonomnih oblasti u Bosni i Hercegovini.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 76.
1951	Četvrto, Skupština je imenovala komisiju za usvajanje Ustava. Optuženi je imenovan u tu komisiju.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 77.
1952	Peto, Skupština je predložila Klubu poslanika SDS-a u Skupštini Bosne i Hercegovine da potiče podjelu zajedničkih sredstava javnog informisanja i stvaranje zasebnih radio i televizijskih kanala "koja će o svom narodu informisati objektivno, istinito i pravedno."	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 78.
4. PROGLAŠENJE REPUBLIKE BOSANSKIH SRBA		
1953	Otpriblike 20. decembra 1991. članovi SDS-a Nikola Koljević i Biljana Plavšić izrazili su svoje protivljenje odluci Predsjedništva Bosne i Hercegovine da se obrati Badinterovoj komisiji – koju je Evropska zajednica osnovala kao savjetodavnu komisiju koja će davati mišljenja o pravnim pitanjima u vezi s jugoslovenskom krizom – i zatraži da Bosna i Hercegovina bude priznata kao nezavisna država..	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 100.

1954	Dana 21. decembra 1991. skupština bosanskih Srba usvojila je izjavu u kojoj je istaknuto da su odluke Predsjedništva Bosne i Hercegovine koje podržavaju nezavisnost donesene neustavno i u suprotnosti s principom ravnopravnosti sva tri naroda.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 101.
1955	U njoj je odlučeno da se "pristupa pripremama za formiranje Republike Srpske Bosne i Hercegovine u sastavu savezne države Jugoslavije".	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 101.
1956	Poslanici su onda formirali Ministarski savjet koji će djelovati pod nadzorom Skupštine.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 102.
1957	U Savjet su imenovani i Vitomir Žepinić i Mićo Stanišić, visoki funkcioneri u MUP-u Bosne i Hercegovine, prvi kao ministar unutrašnjih poslova, a drugi kao ministar bez portfelja.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 102.
1958	Skupština je dodala sljedeće: "Teritorijalno razgraničenje sa političkim zajednicama drugih naroda Bosne i Hercegovine, kao i razrješenje drugih međusobnih prava i obaveza, izvršiće se mirnim putem i dogovorno."	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 103.
1959	Deklaracija se trebala provesti u slučaju da nezavisnost Bosne i Hercegovine prizna međunarodna zajednica.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 103.
1960	Usprkos tome, naoružavanje srpskog stanovništva vršeno uz podršku SDS a u istom periodu ukazuje na to da se rukovodstvo bosanskih Srba istovremeno pripremalo za drugi pravac djelovanja.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 103.
1961	Rukovodstvo SDS a je izgubilo nadu da će postići kompromis s drugim stranama.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 104.
1962	Dana 31. decembra 1991. dnevne novine <i>Oslobođenje</i> objavile su intervju s Alijom Izetbegovićem, u kojem on poziva na osnivanje suverene i nezavisne Bosne i Hercegovine..	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 104.
1963	Nakon 11. januara 1992. godine, vlasti bosanskih Srba počele su da organizuju zasebni srpski MUP.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 106.

1964	Dana 17. januara 1992. na sjednici Ministarskog savjeta, na kojoj je učestvovao i optuženi, predložen je nacrt programa rada Savjeta.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 107.
1965	U njemu se poziva na usvajanje Ustava i teritorijalnu organizaciju radi "povećanja teritorije regija i obuhvatanja većeg broja stanovnika gdje god je to moguće kako bi se regije zaokružile i etnički i ekonomski."	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 107.
1966	Posebno je "ukazano na potrebu za političko-teritorijalnom organizacijom regija formiranjem novih opština na graničnim područjima tih regija."	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 107.
1967	Na istoj sjednici odlučeno je da se Ustavna komisija, čiji je član bio i optuženi, i Ministarski savjet, zaduže da do 15. februara 1992. pripreme prijedloge zakona kako bi republika bosanskih Srba mogla početi da funkcioniše.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 107.
1968	U tom periodu SDS je o vojnom sukobu počeo razmišljati ne samo kao o mogućnosti, nego kao o najvjerovatnijoj mogućnosti.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 108.
1969	Stoga je, kao što je već pomenuto, pojačano naoružavanje i mobilizacija stanovništva u saradnji s JNA.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 108.
1970	Na primjer, SDS je osnovao svoju vojnu jedinicu u Milićima, opština Vlasenica, koju je opremila 216. brigada JNA.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 108.
1971	Nadalje, uz pomoć SDS-a, u 216. brigadi formirana su dva bataljona isključivo od Srba, kako bi oni zamijenili hrvatske i muslimanske vojnike koji su odbili da budu mobilisani u opštinama Rogatica i Sokolac.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 108.
1972	Ti bataljoni su tada naoružali i opremili srpske civile u susjednim selima, a od marta 1992. nadalje, njihovi komandanti su isključivo bili odgovorni komandantu brigade, pukovniku Dragomiru Miloševiću, koji je pak neposredno odgovarao generalu Vojislavu Đurđevcu, komandantu 4. korpusa JNA.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 108.
1973	Rajko Kušić, istaknuti vođa SDS-a u Rogatici, osnovao je svoju jedinicu, u čijem su sastavu bili dobrovoljci Srbi, pod pokroviteljstvom pukovnika Miloševića.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 108.

1974	Od januara do marta 1992. pukovnik Milošević često se sastajao s vođama SDS-a, između ostalih i s Rajkom Dukićem.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 108.
1975	U povjerljivom dokumentu "organa Republike Srpska Bosna i Hercegovina", koji prema kontekstu potiče iz januara ili početka februara 1992., upućenom načelniku Generalštaba JNA u Beogradu i komandantima 2. i 4. vojne oblasti (koje su obuhvatale Bosnu i Hercegovinu i manja područja Hrvatske), govori se da je skupština bosanskih Srba odlučila da "institucionalizuje" situaciju u kojoj bi "srpske teritorije" Bosne i Hercegovine ostale u saveznoj Jugoslaviji.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 109.
1976	U dokumentu se navodi da to treba uraditi mirnim putem, ali dalje u tekstu kaže se da organi republike bosanskih Srba uskoro treba da uspostave punu kontrolu nad tim srpskim teritorijama, pa se tim u vezi traže razne vrste pomoći od JNA.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 109.
1977	Prvo, "organi" su zatražili da JNA odredi oficire za pomoć opštinskim TO ima, stanicama javne bezbjednosti i centrima službi bezbjednosti, te da nabavi materijalno tehnička sredstva, uključujući oružje, municiju, vozila, helikoptere, sredstva veze i uniforme, i to najkasnije do 20. februara 1992. Drugo, "organi" su zatražili podršku JNA u preuzimanju kontrole nad "srpskim teritorijama u BiH koje ostaju u sastavu Jugoslavije".	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 109.
1978	Zatraženo je takođe da JNA rasporedi svoje jedinice na položaje s kojih će moći da štite granice srpskih teritorija i da se pripremi za pružanje brze pomoći u uspostavljanju kontrole nad teritorijom obezbjeđenjem važnih područja.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 109.
1979	Kao "rok" za izvršenje zadataka u vezi s drugim zahtjevom određen je 25. februar 1992.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 109.
1980	Sa svoje strane, "organi" su preuzeli obavezu da kroz opštinske organe regrutuju dobrovoljce i da odrede pojedince (predsjednike opština i komandante TO a) koji će koordinisati saradnju i zajednička dejstva s JNA — a komande vojnih oblasti JNA dobiće spisak s telefonskim brojevima zaduženih osoba.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 109.
1981	Dana 11. februara 1992. Momčilo Mandić prisustvovao je sastanku srpskih funkcionera iz MUP-a Bosne i Hercegovine.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 110.
1982	Mičo Stanišić, tadašnji član Ministarskog savjeta bosanskih Srba, rekao je da su Savjet i skupština bosanskih Srba odlučili da osnuju zasebni srpski MUP, koji će biti organizovan na državnom, regionalnom i opštinskom nivou.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 110.
1983	U zapisniku sa tog sastanka navodi se da je odlučeno da se osnuje inicijativni odbor, "srpskog kolegija" u sklopu MUP-a Bosne i Hercegovine pod rukovodstvom Momčila Mandića, "da izvrši sve potrebne pripreme za funkcionisanje Srpskog MUP-a, nakon donošenja Ustava Srpske Republike BiH."	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 110.

1984	Dio priprema za izdvajanje bilo je naoružavanje srpskih policajaca i srpskih policijskih stanica.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 110.
1985	Centri službi bezbjednosti i stanice javne bezbjednosti preraspodijelile su rezervno oružje policijskih snaga novom srpskom MUP-u.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 110.
1986	Dana 12. februara 1992. ili približno tog datuma, u Doboju je održan sastanak predstavnika tri srpske autonomne oblasti.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 111.
1987	Na sastanku se razgovaralo o razmjeni stanovništva kojom bi se postigao teritorijalni kontinuitet između hrvatske i bosanske krajine, s jedne strane, i Semberije i uže Srbije, s druge.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 111.
1988	Tri dana posle 14. februara 1992., na sastanku Opštinskog odbora SDS-a Prijedor zabilježeno je da je "nužno aktivirati drugi stepen stava Glavnog odbora SDS BiH. Obavezno aktivistima i povjerenicima pokriti prostor i stanovništvo (Srbe). Bezbjedonosno zaštićivanje svako svoga područja."	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 112.
1989	Dana 15. februara 1992. na skupštini bosanskih Srba raspravljalo se o nacrtu Ustava, prema kojem bi republika bosanskih Srba ušla u sastav savezne Jugoslavije.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 113.
1990	Na Skupštini se, pored toga, razgovaralo o usvajanju Ustavnog zakona za provođenje Ustava.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 113.
1991	Paralelno s tim, već 23. februara 1992. predstavnici SDS-a (među kojima Karadžić i optuženi) i druge dvije nacionalne grupe usaglasili su se u vezi s izjavom o načelnom stavu o novom ustavnom uređenju Bosne i Hercegovine.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 114.
1992	Prema toj izjavi, teritorija Bosne i Hercegovine bi zadržala svoje vanjske granice.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 114.
1993	Postala bi nezavisna država u čijem bi sastavu bile tri konstitutivne jedinice koje bi okupljale opštine prema nacionalnom principu, na osnovu tri posljednja popisa stanovništva (1971., 1981. i 1991.).	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 114.

1994	Sloboda kretanja bila bi moguća samo u sklopu pojedine jedinice, a preseljenje iz jedne u drugu jedinicu zavisilo bi od dobijanja "posebne dozvole".	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 114.
1995	Dana 28. februara 1992. godine, skupština bosanskih Srba jednoglasno usvojila Ustav Srpske Republike Bosne i Hercegovine, kao i Zakon o vladi, Zakon o odbrani i Zakon o unutrašnjim poslovima.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 118.
1996	Ustav definiše republiku bosanskih Srba kao dio savezne Jugoslavije, a ne Bosne i Hercegovine.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 118.
1997	U njemu stoji: Građani Republike su ravnopravni u slobodama, pravima i dužnostima, jednaki su pred zakonom i uživaju istu pravnu zaštitu bez obzira na rasu, pol, jezik, nacionalnu pripadnost, vjeroispovijest, socijalno porijeklo, rođenje, obrazovanje, imovno stanje, političko i drugo uvjerenje, društveni položaj ili drugo lično svojstvo.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 118.
1998	Biljana Plavšić i Nikola Koljević postali su vršioци dužnosti predsjednika republike bosanskih Srba.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 118.
5. OSNIVANJE REPUBLIKE BOSANSKIH SRBA		
1999	Republički ograni, oslabljeni neslaganjem među koalicionim strankama, nisu valjano pristupili rješavanju prijeteće krize u martu i početkom aprila 1992.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 122.
2000	Na primjer, Savjet za zaštitu ustavnog poretka, tijelo sastavljeno od predstavnika tri konstitutivna naroda u vladi i Skupštini Bosne i Hercegovine, izdao je preporuke strankama i organima javne uprave, ali oni te preporuke nisu slijedili..	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 122.
2001	Oružani sukobi među nacionalnim grupama izbijali su širom Bosne i Hercegovine: ljudi povezani sa tri nacionalne stranke podigli su u Sarajevu i oko njega kontrolne punktove i barikade.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 122.
2002	Nakon republičkog referenduma i zahvaljujući činjenici da je jugoslovensko rukovodstvo tada već jasno saopštilo rukovodstvu SDS-a svoj stav da entitet bosanskih Srba u bližoj budućnosti neće moći da bude u sastavu nove Jugoslavije, pregovori su nastavljeni, ali su se sada uglavnom bavili pitanjem kakva će biti nezavisna Bosna i Hercegovina (jedinstvena ili savezna država) i kako će se izvršiti podjela vlasti među entitetima.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 123.

2003	Dana 11. marta 1992. skupština bosanskih Srba odlučila je da nastavi međunarodne pregovore o konfederalnoj organizaciji za sve tri nacionalne grupe, ali pod svojim uslovima.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 124.
2004	Na poziv Joséa Cutileira, međunarodnog posrednika, da se višestranački pregovori nastave, skupština bosanskih Srba jednoglasno je odbacila nacrt ustavnog poretka u Bosni i Hercegovini.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 124.
2005	Dana 18. marta 1992. pregovarači su se ponovo obratili skupštini bosanskih Srba.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 125.
2006	Cilj novog nacrtu prijedloga, objasnili su poslanicima, podjela je Bosne i Hercegovine na tri konstitutivne jedinice zasnovane ne samo na nacionalnim, već i na ekonomskim i geografskim parametrima.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 125.
2007	Svakom konstitutivnom narodu bilo bi nadalje omogućeno da uspostavi posebne veze s drugim državama. Prijedlog je ocijenjen kao "baza za dalje pregovore."	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 125.
2008	Dana 24. marta 1992. skupština bosanskih Srba izabrala je Branka Đerića za predsjednika vlade i on je istog dana položio zakletvu.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 126.
2009	Skupština bosanskih Srba je potom naložila novoj vladi da do 27. marta pripremi "operativni plan preuzimanja vlasti, odnosno uspostavljanja vlasti u Srpskoj Republici Bosni i Hercegovini u oblastima unutrašnjih poslova, narodne odbrane, platnog prometa [...] u svim opštinama u kojoj imamo srpsku vlast i u onim opštinama u kojima smo tek formirali srpske opštine."	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 126.
2010	Dana 24. marta 1992. skupština bosanskih Srba takođe je donijela odluku kojom potvrđuje proglašenje nekoliko srpskih opština.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 127.
2011	Dana 7. aprila 1992. godine , skupština bosanskih Srba, kojom je predsjedao Milovan Milanović, proglasila je nezavisnost Srpske Republike Bosne i Hercegovine (dana 12. avgusta 1992. naziv republike promijenjen je u "Republika Srpska"). Plavšićeva i Koljević su se povukli sa svojih položaja u Predsjedništvu Bosne i Hercegovine.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 128.
6. ZAKONSKI OKVIR SKUPŠTINE BOSANSKIH SRBA		

2012	Ustav predviđa da Skupština ima 120 poslanika i da se u njenom sastavu obezbjeđuje nacionalna zastupljenost što srazmjernija nacionalnom sastavu republike bosanskih Srba.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 129.
2013	Ustav republike bosanskih Srba, koji je 28. februara 1992. usvojila Skupština bosanskih Srba predviđa da Skupština ima 120 poslanika i da se u njenom sastavu obezbjeđuje nacionalna zastupljenost što srazmjernija nacionalnom sastavu republike bosanskih Srba.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 129.
2014	Skupština, kojom predsjedava predsjednik (predsjedavajući) i dva potpredsjednika, zakonodavno je tijelo koje ima ovlaštenja da donosi zakone i utvrđuje visinu budžeta i teritorijalnu organizaciju republike.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 129.
2015	Pored toga, može da raspisuje referendume, izbore za poslanike i izbore za predsjednika republike.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 129.
2016	Prijedloge za zakone podnose poslanici, vlada ili predsjednik republike.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 130.
2017	Potom odgovarajuće ministarstvo priprema nacrt zakona, koji vlada usvaja i upućuje pred Skupštinu.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 130.
2018	To znači da je zakonske propise uvijek zvanično predlagala vlada, bez obzira na to ko je pokrenuo njihovo donošenje.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 130.
2019	Skupština bosanskih Srba ima dužnost da vrši kontrolu nad pitanjima u nadležnosti vlade bosanskih Srba.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 131.
2020	Bira predsjednika vlade i glasa o imenovanju ministara u vladi.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 131.
2021	Osim toga, u Skupštini se raspravlja o radu Vrhovnog suda, javnog tužilaštva i o ustavnosti republičkih zakona prema mišljenju Ustavnog suda.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 131.

2022	Skupština takođe ima zadatak da saraduje sa skupštinama drugih republika, autonomnih pokrajina i opština putem razmjene informacija i posjeta poslanika Skupštine.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 132.
2023	Predsjednik skupštine bosanskih Srba kontroliše postupanje ovog zakonodavnog tijela.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 133.
2024	Predsjednik je bio ovlašten da predlaže dnevni red sjednica Skupštine i da saziva Skupštinu na vlastitu inicijativu ili na zahtjev vlade bosanskih Srba ili jedne trećine poslanika u Skupštini.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 133.
2025	Predsjednik Skupštine ima ovlaštenje da potpisuje usvojene zakone.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 134.
2026	Procedura dozvoljava i usvajanje zakona po skraćenom postupku.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 134.
2027	U vrijeme rata ili neposredne ratne opasnosti, predsjednik Skupštine može predložiti da se zakoni usvoje bez rasprave.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 134.
7. RAD SKUPŠTINE BOSANSKIH SRBA		
2028	Dana 27. marta 1992., skupština bosanskih Srba obrazovala je Savjet za nacionalnu bezbjednost (u daljem tekstu: SNB).	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 137.
2029	Predviđeno je da funkcioniše kao savjetodavni organ Skupštine u vezi s političkim, zakonskim, ustavnim i drugim pitanjima značajnim za bezbjednost Srba u Bosni i Hercegovini, a odgovara Skupštini.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 137.
2030	Odluke SNB-a su ponekad objavljivane u <i>Službenom glasniku</i> republike bosanskih Srba.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 137.

2031	Po formiranju Vojske Republike Srpske (VRS) 12. maja 1992., sjednicama su često prisustvovali i generali Ratko Mladić, Milan Gvero i Momir Talić, kao i pukovnik Zdravko Tolimir.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 138.
2032	Oni su, zajedno s drugim vojnim oficirima, često govorili u skupštini bosanskih Srba o strateškoj situaciji i predlagali planove akcije.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 138.
2033	Na početku njenog rada, u sastavu skupštine bosanskih Srba bila su 82 poslanika. Samo sedam poslanika nisu bili članovi SDS-a.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 139.
2034	U skupštini bosanskih Srba svog predstavnika imale su i Reformistička stranka, bivši Savez komunista i Srpski pokret obnove.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 139.
2035	Članovima Glavnog odbora SDS-a povremeno je bilo omogućavano da uđu salu u kojoj se održavala sjednica Skupštine i vrše pritisak na poslanike.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 139.
2036	Pored toga, Aktivnosti Skupštine finansijski je potpomogao SDS.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 139.
2037	Sastav Skupštine i metodi rada osiguravali su tako atmosferu u kojoj su odluke donošene pod snažnim utjecajem politike SDS-a.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 140.
8. ZAKONSKI OKVIR ZA RAD VLADE BOSANSKIH SRBA		
2038	Ustavom bosanskih Srba vladi bosanskih Srba povjerena je izvršna vlast, pod formalnim nadzorom Skupštine.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 141.
2039	Na čelu s predsjednikom vlade, dva potpredsjednika vlade i trinaest ministara, vlada funkcioniše kroz rad svojih ministarstava i stalnih radnih tijela.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 141.

2040	Obaveza vlade bosanskih Srba je da Skupštinu informiše o napretku u provođenju politike i zakona.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 141.
2041	Na osnovu ocjene rada vlade, Skupština može da izglasa nepovjerenje vladi.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 141.
2042	Vlada donosi odluke prostom većinom glasova na sjednicama kojima mora prisustvovati većina članova.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 142.
2043	Dužnost joj je da saraduje s opštinskim izvršnim organima pozivajući njihove predstavnike na svoje sjednice, kao i šaljući svoje ministre na sjednice opštinskih organa.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 142.
9. FORMIRANJE VLADE BOSANSKIH SRBA		
2044	Ministarski savjet osnovan 21. decembra 1991. postao je vlada bosanskih Srba nakon što je Skupština 28. februara 1992. godine usvojila Zakon o vladi.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 143.
2045	Iako je tada još uvijek bio član vlade Bosne i Hercegovine, Biljana Plavšić je predložila Branka Đerića na funkciju predsjednika vlade bosanskih Srba.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 144.
2046	Srbe koji su bili na ministarskim položajima u vladi Bosne i Hercegovine skupština bosanskih Srba imenovala je za ministre na odgovarajućim funkcijama u vladi bosanskih Srba.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 144.
2047	Za one funkcije u vladi bosanskih Srba na koje u vladi Bosne i Hercegovine Srbi nisu bili postavljeni kao ministri ili zamjenici ministara, kandidate za ministarske položaje predlagao je skupštini bosanskih Srba predsjednik vlade.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 144.
2048	Aleksandar Buha, ministar spoljnih poslova, bio je zadužen za kontakte s međunarodnim predstavnicima, između ostalih i s predstavnicima Sjedinjenih Američkih Država i OEBS-a.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 145.

2049	Ministarstvo informacija, pod Veliborom Ostojićem, bavilo se informisanjem javnosti, distribuiralo informacije i izvještavalo sa sjednica vlade, brifinga za štampu i press konferencija.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 145.
2050	Dragan Kalinić, ministar zdravlja i socijalne zaštite, bio je zadužen za saradnju s međunarodnim humanitarnim organizacijama.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 145.
2051	Vlada je, kao nezavisno izvršno tijelo, prvi put zasjedala bez SNB-a na svojoj 13. sjednici od 23. maja 1992.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 146.
2052	U prvim danima aprila 1992., nakon međunarodnog priznanja Bosne i Hercegovine kao nezavisne države i izbijanja sukoba, rukovodstvo bosanskih Srba preselilo se na Pale, otprilike 20 kilometara od Sarajeva.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 147.
2053	Hotel "Kikinda" funkcionisao je kao sjedište ustanova bosanskih Srba (Skupštine, Predsjedništva, vlade) do juna 1992.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 147.
2054	U aprilu 1992. Nikola Koljević je predložio pukovniku JNA Bogdanu Subotiću da obrazuje ministarstvo odbrane bosanskih Srba. Branko Đerić i članovi Skupštine bili su upoznati s tim prijedlogom.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 149.
2055	Subotić je prihvatio taj zadatak, preselio se na Pale i, uz pomoć Ministarstva odbrane SFRJ, počeo da organizuje ministarstvo i priprema prijedloge Zakona o odbrani i Zakona o vojsci.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 149.
2056	Te nacerte zakona je na kraju prihvatila vlada i podnijela ih skupštini bosanskih Srba.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 149.
10. RAD VLADE BOSANSKIH SRBA		
2057	Tokom 1992. godine vlada bosanskih Srba održala je otprilike 90 sjednica. Nedeljko Lakić, sekretar vlade od 27. aprila 1992. nadalje, sastajao se s predsjednikom vlade Đerićem otprilike dva puta sedmično i sarađivao s njim i drugim ministrima u vezi s organizacijom sjednica.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 150.

2058	Poslije svake sjednice Lakić je sastavljao zapisnik sjednice i pokazivao ga Đeriću.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 150.
2059	Prijedlozi zakona prosljeđivani su Skupštini, a odluke u nadležnosti vlade objavljujane su u <i>Službenom glasniku</i> .	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 150.
2060	Što se tiče uticaja vlade na opštinskom nivou, vlada je imala određenu kontrolu i saradivala s opštinskim vlastima i kriznim štabovima.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 151.
2061	Vlada se takođe bavila pitanjem napuštenih kuća i stanova u opštinama, kao i pitanjem muslimanske imovine uopšte.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 152.
2062	Slala je pojedine ministre u obilazak opštinskih skupština kako bi bila u toku sa situacijom.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 152.
2063	Već početkom maja 1992. vlada je na Palama imala republički informativni centar koji je bio povezan s regionalnim centrima veze na teritoriji pod kontrolom bosanskih Srba.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 153.
2064	Radio je 24 sata dnevno i u njemu je radilo pet zaposlenih.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 153.
2065	Već u junu 1992. centar je dnevno primao pismene izvještaje, kao i desetine telegrama, koje je dalje prosljeđivao primaocima kojima su bili upućeni.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 153.
11. PRAVOSUĐE BOSANSKIH SRBA		
2066	Ustavom bosanskih Srba sudska vlast povjerena je Ustavnom sudu i nižim sudovima republike bosanskih Srba.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 154.

2067	Pravosudni sistem republike bosanskih Srba, s Ustavnim sudom na vrhu hijerarhije, zamišljen je kao autonoman i nezavisan, a povjerena mu je zaštita ljudskih prava i sloboda.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 154.
2068	Kadrove u sudstvu, uključujući sudije i javne tužioce, birala je skupština bosanskih Srba.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 154.
2069	Skupština je raspravljala i glasala o imenovanjima i razrješenjima sudija i tužilaca na 19. i 22. sjednici, održanim 12. avgusta 1992. odnosno 23.-24. novembra 1992.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 154.
2070	Dužnost nižih sudova jeste da obezbijede da se sve prinudne mjere u ime državnih vlasti izvršavaju u skladu sa zakonima.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 155.
2071	Nijedan državni službenik nema pravo ući u nečiji stambeni objekat protiv volje stanara bez sudskog naloga.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 155.
2072	Niko ne smije biti lišen slobode bez pravosnažne odluke suda. Nadalje, trajanje pritvora ne može biti duže od dva mjeseca, osim po odluci Ustavnog suda koji ga može produžiti za još najviše dva mjeseca.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 155.
2073	Ustav jamči pravično suđenje u krivičnom postupku.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 155.
2074	Optuženi ima pravo da bude obaviješten o razlozima optužbi protiv njega u najkraćem vremenu predviđenom zakonom, a krivim može biti smatran samo po izricanju pravosnažne sudske presude.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 155.
12. KOMISIJA ZA RAZMJENU BOSANSKIH SRBA		
2075	Dana 8. maja 1992. vlada je formirala Centralnu komisiju za razmjenu ratnih zarobljenika i lica lišenih slobode.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 156.

2076	Dana 10. maja SNB i vlada imenovali su članove komisije, u čijem sastavu su bili predstavnici Ministarstva odbrane bosanskih Srba, MUP-a i Ministarstva pravosuđa.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 156.
2077	Zvanična dužnost komisije bila je koordinacija razmjene i davanje informacija o zarobljenim licima.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 157.
2078	Komisija je pritom trebala da vodi računa o razlici između civila i ratnih zarobljenika - civili su trebali da budu pušteni na slobodu, a ratni zarobljenici zaštićeni od toga da krizni štabovi ili paravojne jedinice nad njima eventualno čine krivična djela.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 157.
13. SAVJET ZA NACIONALNU BEZBJEDNOST BOSANSKIH SRBA		
2079	Članovi SNB-a po službenoj dužnosti bili su predsjednik skupštine bosanskih Srba (optuženi) i predsjednik vlade republike bosanskih Srba, kao i ministri za odbranu i unutrašnje poslove.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 161.
2080	Početak aprila 1992., SNB je prerastao u izvršni organ koji je izdavao naloge opštinskim kriznim štabovima i TO-u i od njih primao izvještaje.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 162.
2081	SNB je održavao zajedničke sjednice s vladom bosanskih Srba kako bi odlučivali o vojnim, političkim i administrativnim pitanjima.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 163.
2082	Ideja o obrazovanju kolektivnog predsjedništva republike bosanskih Srba pojavila se prvi put u vrijeme kada se u Skupštini izrađivao nacrt zakona za provođenje Ustava.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 163.
2083	Biljana Plavšić i Nikola Koljević, kao izabrani srpski članovi Predsjedništva Bosne i Hercegovine, postali su <i>ipso facto</i> članovi ovog kolektivnog tijela.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 163.
2084	Dana 12. maja 1992. skupština bosanskih Srba izglasala je Ustavni zakon kojim je ustanovila tročlano predsjedništvo koje će ostati na dužnosti dok narod ne izabere predsjednika republike bosanskih Srba na izborima.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 164.

14. RAD PREDsjedništva BOSANSKIH SRBA

2085	Branko Đerić je na kraju odlučio da 9. oktobra 1992. da ostavku na dužnost predsjednika vlade jer, prema njegovom mišljenju, državni organi vlasti republike bosanskih Srba nisu funkcionisali, nego je to bilo "nadvladavanje partijske države u odnosu na pravnu državu".	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 186.
------	---	---

15. ZAKONSKI OKVIR ORUŽANIH SNAGA BOSANSKIH SRBA

2086	Značajne funkcije u vezi s oružanim snagama vrše Ministarstvo odbrane, Ministarstvo unutrašnjih poslova i skupština bosanskih Srba.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 189.
2087	Vlada je ovlaštena da predlaže odbrambene planove i izvrši pripreme za odbranu.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 189.
2088	Ministarstvo odbrane je zaduženo za provođenje mobilizacije.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 189.
2089	MUP angažuje policijske snage u slučaju sukoba.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 189.
2090	Skupština usvaja plan razvoja odbrane, određuje izvore sredstava za finansiranje odbrane i omogućava popunu materijalnim sredstvima.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 189.
2091	U skladu sa Zakonom o odbrani republike bosanskih Srba, oprema za odbranu, materijalno-finansijska sredstva i druga imovina koja je ranije pripadala Bosni i Hercegovini prenosi se na republiku bosanskih Srba.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 190.
2092	Oficiri JNA, građani republike bosanskih Srba i građani drugih jugoslovenskih republika koji su željeli da služe u VRS-a mogli su prijeći u vojsku republike bosanskih Srba.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 190.

16. SASTAV I LOGISTIKA ORUŽANIH SNAGA BOSANSKIH SRBA

2093	U junu 1992. u sastavu VRS-a bilo je 177.341 ljudi raspoređenih u pet korpusa, kao i nekoliko jedinica koje nisu bile vezane ni za jedan korpus, a svi su bili pod komandom Glavnog štaba vojske-na čelu s Ratkom Mladićem.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 197.
2094	Tih pet korpusa bili su 1. krajiški korpus (bivši 5. korpus JNA, kojim je od 17. marta 1992. komandovao Momir Talić), 2. krajiški korpus (bivši 10. korpus JNA), Istočnobosanski korpus (bivši 17. korpus JNA), Sarajevsko-romanijski korpus (bivši 4. korpus JNA), i Hercegovački korpus (bivši dio 9. korpusa JNA).	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 197.
2095	VRS je imao kontrolu nad nekoliko fabrika za proizvodnju oružja u Bosni i Hercegovini. Proizvodili su se motori na mlazni pogon, radarski i telekomunikacijski sistemi, artiljerija i oprema za nenavodene rakete, oklopna vozila, optička elektronika i motori za vojna vozila.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 199.
2096	Nacionalni sastav oružanih snaga znatno se promijenio u prvoj polovini 1992. godine. Još početkom 1992., dijelom i zbog odbijanja nesrba da se odazovu na mobilizaciju za rat u Hrvatskoj, jedinice JNA u Bosni i Hercegovini počele su se postupno pretvarati u isključivo srpske jedinice.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 201.
2097	Već u aprilu 1992. preko 90 posto svih oficira JNA bili su Srbi ili Crnogorci, a u kadrovskoj politici JNA otvoreno je davana prednost Srbima.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 201.
2098	Političko rukovodstvo često je uticalo na vojne rukovodioce da iz oružanih snaga odstrane preostale nesrbe. Pored toga, u sklopu JNA vršen je pritisak na nesrbe da se povuku s dužnosti što se izražavalo kroz prijetnje koje su im upućivali srpski vojnici i činjenicu da su preraspoređivani na fizičke poslove.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 201.
2099	Već krajem 1992. ili početkom 1993., od 2.579 oficira VRS-a, većina su bili Srbi (2.165 ili 84 posto) ili Jugosloveni (204 ili 8 posto). Samo 62 (ili 2 posto) su bili Hrvati i 33 (1 posto) Muslimani.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 202.
2100	Činjenica da je nekoliko nesrba ipak ostalo bila je, čini se, povezana s time što je, poslije 16. jula 1992., s obzirom na nedostatak kvalifikovanog kadra, nesrbima koji su se dokazali u borbi i izjasnili da žele postati građani republike bosanskih Srba dozvoljeno da ostanu u VRS-a.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 202.
2101	JNA nije bila jedina oružana snaga u republici bosanskih Srba čiji se sastav tako dramatično promijenio. Teritorijalna odbrana je takođe nailazila na teškoće pokušavajući da popuni svoje redove nakon odlaska nesrba.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 203.
2102	U pismu od 27. aprila 1992. ministar odbrane Subotić zatražio je pojačanje iz 2. vojne oblasti JNA, u skladu s naredjenjem koje je primio predsjednik vlade Đerić. U pismu se kaže sljedeće: "Na osnovu neophodnih potreba za dopunom najosnovnijih kadrova u TO Srpske republike BiH, a u skladu sa postignutim dogovorom i obećanjem iz Beograda, molimo Vas da nam u što kraćem roku pomognete u popuni sledećih starješina."	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 203.

17. PARAVOJNE FORMACIJE U BOSNI I HERCEGOVINI

2103	I prije izbijanja neprijateljstava u Bosni i Hercegovini, u Beogradu je postojao centar u kojem su se okupljali dobrovoljci koji su upućivani u borbe u Bosnu i Hercegovinu. Pored toga, Srpska radikalna stranka (u daljem tekstu: SRS) regrutovala je dobrovoljce iz Bosne i Hercegovine.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 208.
2104	U početku se činilo da mnoge paravojne jedinice djeluju nezavisno. U dosta slučajeva paravojne jedinice su kasnije pripojene strukturama TO-a i na kraju su ili rasformirane ili pripojene strukturama VRS-a.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 209.
2105	Prema jednom obavještajnom izvještaju Glavnog štaba VRS-a o paravojnim formacijama od 28. jula 1992., paravojne grupe koje su u to vrijeme djelovale u republici bosanskih Srba (oko 60 grupa s ukupno 4.000 do 5.000 ljudi) uglavnom su bile sastavljene od pojedinaca niskog morala, od kojih su mnogi bili osuđivani za krivična djela i njihov interes je bila pljačka.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 210.
2106	U sastavu paravojne grupe SOS bili su osuđivani kriminalci. Pripadnici SOS-a čak su služili kao pratnja visokim funkcionerima SDS-a, na primjer Radoslavu Brđaninu.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 212.
2107	Paravojne grupe Srpskih obrambenih snaga (u daljem tekstu: SOS) bile su aktivne i u Sanskom Mostu, gdje je lokalni krizni štab 22. aprila odlučio da će ih transformisati u jedinicu TO-a.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 212.
2108	U Zvorniku su u aprilu i maju 1992. "Žute ose", paravojna jedinica u čijem je sastavu bilo oko 100 do zuba naoružanih ljudi, tako tijesno sarađivala s TO-om da im je čak logistička služba TO-a izdala naoružanje.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 213.
2109	Dana 11. jula 1992. vođa "Žutih osa" Vojin (Žučo) Vučković otišao je po naoružanje i municiju u SJB na Palama. Dok je bio na Palama, Vučković se sastao sa Plavšićevom. Osim toga, sastao se i s ministrom odbrane Subotićem.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 213.
2110	Na tom sastanku Subotić je objasnio Vučkoviću da se onaj koji prima naredjenja od starješina VRS-a smatra punopravnim pripadnikom VRS-a, bez obzira na to da li je rezervist, srpski dobrovoljac ili pripadnik paravojne jedinice.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 213.
2111	Paravojna grupa u Prnjavoru bili su "Vukovi s Vučjaka", u čijem sastavu je bilo otprilike 150 ljudi. Vođa te grupe bio je Veljko Milanković, osuđeni kriminalac, obučen u Kninu (Hrvatska) u ljeto 1991.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 214.

2112	Lokalni odbori SDS-a, krizni štabovi i regionalne (SAO) vlade često su pozivali paravojne grupe i pomagali im.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 215.
2113	Tako je, na primjer, bilo sa "Žutim osama", "Crvenim beretkama", Mauzerovim ljudima i arkanovcima koji su djelovali u sjevernoistočnoj Bosni i Hercegovini (Bijeljina, Brčko i Zvornik).	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 215.
2114	Dana 28. jula 1992., kao posljedica već pomenutog obavještajnog izvještaja Glavnog štaba VRS, Mladić je izdao naređenje o razoružanju paravojnih formacija.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 216.
2115	U naređenju se navodi da pripadnici paravojnih grupa pljačkaju na svim područjima odgovornosti VRS-a. Svim paravojnim formacijama sa "poštenim" namjerama naređeno je da se stave pod komandu VRS-a.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 216.
2116	Vojsci nije mogao da se priključi nijedan pojedinac ni grupa odgovorni za zločine, a svakog pripadnika paravojne jedinice koji odbije da se potčini jedinstvenoj komandi VRS-a trebalo je razoružati i uhapsiti.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 216.
2117	Iako je namjera izvještaja bila da ponovo uspostavi vladavinu zakona na područjima koja su sad bila pod kontrolom bosanskih Srba, iz njega proizlazi da je VRS više bila zabrinuta zbog pljačke i poremećaja u funkcionisanju pravnog poretka nego zbog raširene pojave zločina koje su vršili pripadnici paravojnih formacija.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 217.
2118	U izvještaju se takođe ne objašnjava činjenica da je uključivanje pripadnika paravojnih formacija bilo pravilo i prije jula 1992. i da su zločine već bili izvršili, kao i da ih i dalje vrše pripadnici paravojnih jedinica pod pokroviteljstvom oružanih snaga bosanskih Srba.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 217.
2119	Na primjer, paravojne jedinice iz Prijedora koje se navode u izvještaju učestvovala su u napadima na Kozarac, Hambarine i druga mjesta na području Prijedora u maju 1992. kao dio VRS-a.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 218.
2120	VRS je, ubrzo nakon formiranja, bila svjesna ozbiljnih problema koje paravojne formacije stvaraju u raznim opštinama, kao i neobuzdanog ponašanja njihovih pripadnika.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 222.
2121	Pripadnici nekih grupa, koje su "pozvali" pripadnici lokalnih odbora SDS-a, kriznih štabova i regionalne vlade, prihvatani su kao boreci za "srpstvo" usprkos tome što su imali reputaciju osoba sklonih bezakonju i okrutnosti.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 222.

2122	Ostali su tolerisani sve dok ne stvaraju previše problema "zakonitim" vlastima bosanskih Srba.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 222.
18. ZAKONSKI OKVIR MINISTARSTVA UNUTRAŠNJIH POSLOVA BOSANSKIH SRBA		
2123	Zakon o unutrašnjim poslovima bosanskih Srba donijela je skupština bosanskih Srba 28. februara 1992., istog dana kada je usvojila Ustav.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 225.
2124	Zakon je objavljen u <i>Službenom glasniku</i> 23. marta 1992.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 225.
2125	Novi Zakon o unutrašnjim poslovima zasnivao se većim dijelom na sadržaju Zakona o unutrašnjim poslovima Bosne i Hercegovine od 17. aprila 1990.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 226.
2126	Jedna od razlika bila je ta da se u zakonu iz 1992. govori o "nacionalnoj bezbjednosti", dok se u zakonu iz 1990. govori o "državnoj bezbjednosti".	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 226.
2127	Druga razlika je ta što se u novom zakonu govori o nacionalnom sastavu MUP-a i što on poziva "radnike srpske nacionalnosti i druge radnike koji to žele" da prihvate službu u MUP-u".	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 226.
2128	Ministarstvo unutrašnjih poslova bosanskih Srba bavilo se u ime vlade poslovima bezbjednosti.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 227.
2129	Zakon iz 1992. predvidio je pet centara službi bezbjednosti (CSB) u republici bosanskih Srba: Banja Luka za područje ARK-a; Trebinje za SAO Hercegovinu; Doboj za SAO Sjevernu Bosnu; Sarajevo za SAO Romaniju-Birač; i Bijeljina za SAO Semberiju.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 228.
2130	Svaki od tih pet centara službi bezbjednosti bio je nadležan za određeni broj stanica javne bezbjednosti (SJB) po opštinama u nadležnosti tog lokalnog CSB.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 228.

2131	Prema toj strukturi, stanice javne bezbjednosti i dalje su bile glavni organ Ministarstva unutrašnjih poslova na opštinskom nivou.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 228.
2132	Novi zakon je predviđao da centri službe bezbjednosti i stanice javne bezbjednosti prekinu saradnju s MUP-om Bosne i Hercegovine.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 229.
2133	U zakonu su tačno navedene nadležnosti stanica javne bezbjednosti, koje, između ostalog, uključuju zaštitu života i lične bezbjednosti građana, sprečavanje i otkrivanje krivičnih djela, kao i praćenje i hvatanje počinitelaca.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 229.
2134	Zakon je stanicama javne bezbjednosti dao zadatak da saraduju sa svim "organima" ili "organizacijama" koji su zakonski zaduženi za održavanje reda na datom području.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 229.
2135	Zakonom iz 1992. produžena je maksimalna dužina dozvoljenog pritvora u prostorijama centara službi bezbjednosti i stanica javne bezbjednosti na tri dana (sa maksimalnog perioda od 24 sata koji je propisivao zakon iz 1990.).	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 230.
2136	Pored toga, osobe neutvrđenog identiteta osumnjičene za teška krivična djela mogle su, prema zakonu iz 1992. godine, biti zadržane u pritvoru na neodređeno vrijeme.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 230.
2137	Prema internim propisima, sjedište MUP-a imalo je zadatak da koordiniše rad centara službi bezbjednosti i, u okolnostima koje su ugrožavale bezbjednost republike bosanskih Srba, da aktivira snage rezervne policije i naoruža policijske jedinice.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 231.
2138	Pored zadataka koje su dobijali iz sjedišta MUP-a, centri službi bezbjednosti i stanice javne bezbjednosti bili su zaduženi da provode propise opštinskih skupština u vezi s održavanjem javnog reda i mira.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 231.
2139	Zakonom o unutrašnjim poslovima ministar unutrašnjih poslova je ovlašten da obrazuje dodatne policijske jedinice za izvršenje konkretnih zadataka, ako je to potrebno radi očuvanja javnog reda i mira.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 232.
2140	Ministar je imao pravo i da ograniči kretanje i okupljanje na javnom mjestu, ako bi bila ugrožena bezbjednost republike, rad republičkih organa ili slobode i prava građana republike, ali se ipak prije toga morao posavjetovati sa Skupštinom ili, ako bi to zbog datih uslova bilo nemoguće, predsjednikom republike.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 232.

2141	Novi zakon je stavio u zadatak svim pripadnicima MUP-a da u vršenju svojih zadataka "čuvaju život ljudi i ljudsko dostojanstvo".	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 233.
2142	Štaviše, predviđao je sljedeće: "Ovlašćena službena lica dužna su da izvrše naređenja ministra, odnosno neposrednog rukovodioca izdata radi vršenja poslova i zadataka nacionalne i javne bezbjednosti osim onih čije bi izvršenje bilo suprotno ustavu i zakonu."	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 233.
2143	Po pitanju podjele postojećih sredstava, Zakon o unutrašnjim poslovima predviđao je da se osnovna sredstva, oprema i arhiva predaju MUP-u bosanskih Srba srazmjerno procentu predstavnika srpskog naroda u Skupštini Bosne i Hercegovine.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 234.
2144	Nepokretna i pokretna imovina centara službi bezbjednosti i stanica javne bezbjednosti u oblastima čiji dijelovi su tada činili srpske autonomne regije trebalo je da se predaju se republici bosanskih Srba srazmjerno veličini dijelova koji su se odvojili od tih oblasti.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 234.
19. OSNIVANJE MINISTARSTVA UNUTRAŠNJIH POSLOVA BOSANSKIH SRBA		
2145	MUP bosanskih Srba bio je jedna od prvih ustanova novoosnovane republike koja je počela uspješno funkcionisati. Na svojoj sjednici održanoj 11. marta 1992. skupština bosanskih Srba jednoglasno je pozvala Ministarski savjet da provede novi Zakon o unutrašnjim poslovima.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 235.
2146	Dana 24. marta 1992. skupština bosanskih Srba imenovala je Miću Stanišića za ministra unutrašnjih poslova.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 235.
2147	Zakon o unutrašnjim poslovima objavljen je 23. marta 1992. u <i>Službenom glasniku</i> , a stupio je na snagu 31. marta 1992.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 236.
2148	Od tog dana prestali su s radom svi centri službi bezbjednosti i stanice javne bezbjednosti Bosne i Hercegovine na cijelom području republike bosanskih Srba..	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 236.
2149	Dana 24. marta skupština bosanskih Srba naložila je Ministarskom savjetu da pripremi operativni plan "preuzimanja vlasti, odnosno uspostavljanja vlasti u Srpskoj Republici Bosni i Hercegovini u oblastima unutrašnjih poslova" i da ga 27. marta dostavi Skupštini.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 236.

2150	Dana 27. marta skupština bosanskih Srba usvojila je Ustav republike bosanskih Srba. Tog dana na dnevnom redu nije bio nikakav operativni plan. Plan je napokon donesen 26. aprila 1992.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 236.
2151	Već 30. marta 1992. MUP bosanskih Srba osnovan je u SAO Romaniji.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 237.
2152	Dana 6. aprila 1992. Momčilo Mandić organizovao je zauzimanje policijske akademije na Vracama, koja je postala prvo sjedište novog MUP-a i CSB-a Sarajevo	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 239.
2153	Sjedište MUP-a kasnije je premješteno na dvije lokacije na Palama. Početkom jula 1992. CSB Sarajevo premješten je na Lukavicu.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 239.
20. SASTAV I LOGISTIKA MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA BOSANSKHI SRBA		
2154	U septembru 1992. MUP bosanskih Srba brojao je 11.240 zaposlenih, što je više od 10.195 koliko ih je bilo u cijelom MUP-u Bosne i Hercegovina u januaru 1990.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 241.
2155	Još u aprilu 1992. MUP bosanskih Srba počeo je osnivati jedinice specijalne policije opremljene oružjem različitog kalibra, uključujući minobacače od 120mm. Komandant prve specijalne jedinice MUP-a bosanskih Srba bio je Milenko Karišik.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 242.
2156	Već 29. aprila 1992. godine, Stojan Župljanin, načelnik CSB-a Banja Luka, imao je na raspolaganju naoružana borbena vozila, protivavionsku artiljeriju i helikoptere.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 242.
2157	Početkom maja Župljanin je formirao "antidiverzantsku i antiterorističku" policijsku jedinicu opremljenu za borbu, u čijem je sastavu bilo 150 ljudi s borbenim iskustvom stečenim u Hrvatskoj.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 242.
2158	Krajem juna 1992. MUP je zabilježio prisutnost jedinica specijalne policije na Sokocu i na Palama. Već u septembru 1992. brigada specijalne policije imala je pet odreda, po jedan u svakom od pet centara službi bezbjednosti. Neke stanice javne bezbjednosti, kao one na Ilidži i u Novom Sarajevu, takođe su imale svoje jedinice specijalne policije.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 242.

21. KONTROLA NAD SNAGAMA MUP-a I OPERACIJE SNAGA MUP-a		
2159	Dana 16. aprila 1992. ministar odbrane Bogdan Subotić proglasio je stanje neposredne ratne opasnosti u republici bosanskih Srba i naredio potpunu mobilizaciju. Subotićeva naredba omogućila je vlastima preduzimanje "svih neophodnih mjera koje proističu iz stanja."	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 243.
2160	Mjere koje je donio ARK 4. maja u skladu sa Subotićevom naredbom bile su, između ostalog, opšta mobilizacija, uvođenje policijskog časa i određivanje 11. maja kao roka za predaju oružja u nezakonitom posjedu.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 243.
2161	Te naredbe su upućene svim stanicama javne bezbjednosti u sklopu CSB-a Banja Luka.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 243.
2162	MUP je tijesno saradivao s VRS-om. Dana 15. maja 1992. Stanišić je naredio da se svi zaposleni u MUP-u organizuju u "ratne jedinice."	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 245.
2163	Tom naredbom ozvaničena je saradnja jer je u njoj objašnjeno kako jedinice MUP-a treba da saraduju s VRS-om. Stanišić je ovlastio načelnike centara službi bezbjednosti da provedu taj plan.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 245.
2164	U prvom godišnjem izvještaju MUP-a kojim je obuhvaćen period od aprila do decembra 1992. navedeno je da je u borbenim dejstvima učestvovao "1.451 milicioner, prosječno, svaki dan."	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 250.
2165	Ministarstvo je VRS-u stavilo na raspolaganje 6.167 policajaca, uglavnom iz rezervnog sastava.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 250.
2166	U skladu s tim smjernicama, ministar unutrašnjih poslova je morao da donese akt kojim će prilagoditi unutrašnju organizaciju Ministarstva ratnim uslovima i da izda uputstva o tome kako pripadnici MUP-a treba da vrše poslove i zadatke.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 251.
2167	Aktivni i rezervni sastav policije, kao i jedinice za specijalna dejstva koje se ne mogu rasporediti u ratnu organizaciju MUP-a, trebalo je staviti na raspolaganje vojsci ili upotrijebiti za druge ratne dužnosti.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 251.

**22. ZAKONSKI OKVIR KRIZNIH ŠTABOVA, RATNIH PREDsjedNIŠTVA I RATNIH
POVJERENSTAVA BOSANSKIH SRBA**

2168	Ustav bosanskih Srba predviđao je teritorijalnu podjelu republike bosanskih Srba na lokalne samoupravne jedinice, kao što su gradovi i opštine. O organizaciji i radu opštinskih vlasti odlučuju i regulišu je statuti opština.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 256.
2169	Svaka skupština ima izvršni odbor i mrežu opštinskih upravnih organa zaduženih za provođenje skupštinskih odluka.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 256.
2170	Osim toga, Ustavom bosanskih Srba opštine su dobile pravo i obavezu da organizuju teritorijalnu odbranu i rukovode njom.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 256.
2171	Iako u Ustavu bosanskih Srba nisu tačno navedeni mehanizmi donošenja odluka na opštinskom nivou za vrijeme sukoba niti je predviđeno stvaranje kriznih štabova, Ustav Bosne i Hercegovine iz 1974. i Zakon o opštenarodnoj odbrani iz 1984. upućuju na mogućnost nastanka nekih mehanizama u slučaju da redovne opštinske vlasti nisu u mogućnosti da djeluju po redovnoj proceduri.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 257.
2172	Tako je Ustav iz 1974. predviđao postojanje kolektivnih opštinskih predsjedništava.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 257.
2173	Bilo je predviđeno da se za vrijeme rata ili neposredne ratne opasnosti osnuje kolektivno predsjedništvo koje će zamijeniti skupštinu opštine i raditi sve do ponovnog sazivanja skupštine.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 257.
2174	Tom ratnom predsjedništvu, koje se sastoji od rukovodstva skupštine opštine i nekoliko dodatnih članova, data su izvanredna ovlaštenja za postupanje u ratnim situacijama ili u slučaju neposredne ratne opasnosti.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 257.
2175	Međutim, krizni štabovi koji su nastali u republici bosanskih Srba krajem 1991. i početkom 1992. stvarani su bez oslanjanja na gorepomenute zakonske instrumente. Naprotiv, oni su nastali kao organi SDS a, a tek kasnije su se transformisali su u organe republike bosanskih Srba.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 258.

23. DUŽNOSTI KRIZNIH ŠTABOVA BOSANSKIH SRBA

2176	Već u aprilu ili maju 1992. godine osnovani su i u cijelosti započeli s radom svi krizni štabovi SDS-a u republici bosanskih Srba.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 260.
2177	Kad su postali opštinski organi, funkcionisali su kao opštinska vlast kad je rad skupština opština bio onemogućen zbog vanrednog stanja, zamjenjujući i skupštine opštine i izvršne odbore.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 260.
2178	Kao vodeće tijelo vlasti u opštini, krizni štabovi kontrolisali su civilne, vojne i paravojne poslove.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 260.
2179	Pored toga, tokom cijelog perioda svog postojanja, krizni štabovi funkcionisali su kao koordinaciono tijelo između opštinskih vlasti, SDS-a i centralnog republičkog organa (državnog i na nivou SDS-a), s jedne strane, i vojske, policije i drugih snaga na terenu u opštinama, s druge.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 261.
2180	Od 1. aprila do 15. juna 1992., opštinski i regionalni organi SDS-a imali su najistaknutiju ulogu u organizovanju jedinica TO-a. Nakon toga su te jedinice, ponekad u sadejstvu s JNA, obezbjeđivale srpske opštine, naročito u ARK-u.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 261.
2181	Dana 24. februara 1992. Izvršni odbor SDS-a postavio je "koordinatore" za ARK i srpske autonomne oblasti. Između ostalog, ti koordinatori su imali zadatak da osiguraju provođenje odluka skupštine bosanskih Srba i vlade bosanskih Srba i da učestvuju u radu regionalnih kriznih štabova.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 262.
2182	Opštinski krizni štabovi na području Sarajeva saradivali su neposredno s centralnim organima republike bosanskih Srba i s JNA.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 262.
2183	Dana 24. marta 1992. skupština bosanskih Srba zatražila je od vlade da sačini plan o preuzimanju vlasti i započinjanju rada novih organa vlasti, na primjer, na polju unutrašnjih poslova i narodne odbrane, na teritoriji republike bosanskih Srba.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 263.
2184	Taj plan, koji je vlada donijela mjesec dana kasnije, 26. aprila 1992., bavio se radom kriznih štabova u opštinama: "Krizni štab u ratnim uslovima preuzima sve prerogative i funkcije skupština opština, kad one nisu u mogućnosti da se sastanu... Krizni štab svoj rad temelji na ustavnim i zakonskim rješenjima, te odlukama Skupštine, Predsjedništva i Vlade Srpske Republike BiH... Krizni štab je dužan prikupljati informacije o stanju na terenu i obavještavati i konsultovati nadležne organe Srpske BiH, odnosno povjerenike Vlade koji se imenuju za sredine i područja posebno ugrožena ratom... Krizni štab [...] pravi sedmične izvještaje koje dostavlja regionalnim odnosno državnim organima Srpske BiH."	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 263.

2185	Taj plan je razdijeljen i proveden u opštinama u cijeloj republici bosanskih Srba.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 264.
2186	Za vrijeme transformacije organa SDS-a u republičke organe, koja nije tekla istom brzinom u svim opštinama i nije svugdje imala isti karakter, stranačke i opštinske dužnosti su se u znatnoj mjeri preklapale.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 264.
2187	Iako je ta transformacija, koja nije podrazumjevala nikakvu promjenu članstva, uglavnom bila dovršena do kraja aprila 1992., neki krizni štabovi i dalje su se nakon tog datuma smatrali organima SDS-a.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 264.
2188	Što se članstva tiče, među članovima kriznih štabova bili su rukovodioci na opštinskom nivou, kao i ljudi s vezama na republičkom nivou SDS-a.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 265.
2189	Članovi Glavnog odbora SDS-a, a posebno poslanici u skupštini bosanskih Srba, "bili su veza između republičkog i opštinskog nivoa".	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 265.
2190	Njihova uloga bila je prenošenje vlasti s centralnog na opštinski nivo, kao i prenošenje informacija između ta dva nivoa.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 265
2191	Takav sastav opštinskih kriznih štabova bio je odraz koordinacijske uloge koju je to tijelo imalo između političkih, vojnih i drugih snaga u opštini, kao i dominantnog uticaja SDS-a.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 266.
2192	Na primjer, U opštini Ključ članovi Kriznog štaba bili su predsjednik Skupštine opštine, načelnik stanice javne bezbjednosti, sekretar SNO-a, komandant TO-a, predsjednik Opštinskog odbora SDS-a, lokalni poslanik u skupštini bosanskih Srba i potpredsjednik opštinskog Izvršnog odbora.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 266.
24. RATNA PREDSJEDNIŠTVA I RATNA POVJERENIŠTVA BOSANSKIH SRBA		
2193	Jedina razlika među njima je bila ta što su krizni štabovi trebali zamijeniti samo skupštine opština, a ratna predsjedništva i ratna povjereništva trebala su da zamjene i skupštinu i izvršni odbor.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 272.

2194	U praksi, međutim, možda uopšte nije bilo nikakve razlike, pošto su, kako smo već objasnili, krizni štabovi već djelovali kao izvršni organi.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 272.
2195	O ukidanju kriznih štabova i obrazovanju ratnih predsjedništava prvi put se raspravljalo u vladi bosanskih Srba 23. maja 1992.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 273.
2196	Dana 31. maja 1992. predsjedništvo bosanskih Srba donijelo je zvaničnu odluku da obrazuje ratna predsjedništva u opštinama. Predviđeno je bilo da u sastavu ratnih predsjedništva bude predsjednik skupštine opštine ili neka druga istaknuta osoba iz opštine i "republički povjerenik".	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 274.
2197	Taj povjerenik je u stvari bio povjerenik iz ranije pomenutog Uputstva vlade bosanskih Srba.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 274.
2198	Jedan povjerenik je pokrивao nekoliko opština "u skladu s organizacijom vojske Srpske Republike Bosne i Heregovine."	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 274.
2199	To je u suštini bilo samo preimenovanje opštinskih kriznih štabova u "ratna predsjedništva", bez promjene članstva.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 274.
2200	Dana 1. juna 1992. predsjedništvo bosanskih Srba unijelo je izmjene i dopune u Ustav republike bosanskih Srba kako bi omogućilo obrazovanje ratnih predsjedništava na republičkom i opštinskom nivou.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 275.
2201	Neke opštine su postupile u skladu s odlukom o obrazovanju ratnih predsjedništava.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 275.
2202	Republički povjerenik je bio zadužen za imenovanje opštinskih ratnih povjereništava, kao i zato da im stavi na raspolaganje svoje stručno znanje i drugu vrstu pomoći.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 276.
2203	Istog dana sačinjen je spisak povjerenika među kojima su bili Dragan Đokanović, Nikola Poplašen, Milimir Mučibabić, Miroslav Radovanović, Jovan Tintor i Danilo Veselinović. Nedugo potom, Dragan Đokanović je imenovan za republičkog povjerenika za Zvornik, Vlasenicu, Skelane, Bratunac, Šekoviće i Novo Sarajevo.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 276.

2204	Način na koji su krizni štabovi obrazovani i kasnije pretvarani prvo u ratna predsjedništva, a potom u ratna povjereništva, razlikovao se od opštine do opštine. U nekim slučajevima presudni faktori su bili lokacija, vrijeme i ličnosti.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 279.
25. ODNOS IZMEĐU KRIZNIH ŠTABOVA, RATNIH PREDSJEDNIŠTVA I RATNIH POVJERENIŠTAVA BOSANSKIH SRBA I ORUŽANIH SNAGA BOSANSKIH SRBA		
2205	Odnos između kriznih štabova i raznih vojnih snaga u opštinama (jedinice JNA, TO, paravojne jedinice i VRS) razlikovao se od opštine do opštine.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 280.
2206	Međutim, u najmanju ruku, u tom odnosu su svi krizni štabovi imali dužnost da koordiniraju rad i pružaju podršku. U najmanje jednoj opštini, Zvorniku, lokalni komandant JNA naveden je kao član Kriznog štaba.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 280.
2207	Uopšteno govoreći, već sredinom juna 1992. vojne jedinice koje je formirao SDS su, preko pješadijskih jedinica pod komandom kriznih štabova, prerasle u vojne jedinice pod potpunom kontrolom VRS-a.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 281.
2208	Na taj način, krizni štabovi su ispunili prazninu nastalu u periodu između povlačenja, raspada ili opšteg rasula komandnih struktura u sklopu JNA i osnivanja VRS-a sa efektivnom kontrolom nad oružanim snagama na terenu.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 281.
2209	U vrijeme obrazovanja kriznih štabova SDS-a, JNA je bila glavna vojna organizacija u opštinama Bosne i Hercegovine.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 283.
2210	Kao što je ranije pomenuto, u Zvorniku je Opštinski odbor SDS-a izabrao Krizni štab za opštinu, u koji su ušli vodeći ljudi SDS-a u Zvorniku, kao i ljudi iz opštinskog štaba Komande JNA.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 283.
2211	Formalno nije postojao nikakav drugi odnos, ali je u praksi prisustvo ljudi iz vojske u kriznim štabovima obezbijedilo da u velikoj mjeri imaju zajedničke ciljeve.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 283.
2212	Prema Ustavu bosanskih Srba, "pravo i dužnost oblasti i opština je da na svojoj teritoriji uređuju i organizuju narodnu odbranu i da rukovode teritorijalnom odbranom".	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 285.

2213	TO je, kao opštinska odbrambena snaga, uspostavila bliske veze s kriznim štabovima. Mnogi krizni štabovi imenovali su komandante opštinskog TO-a i razrješavali ih dužnosti i primali izvještaje od jedinica TO-a.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 285.
2214	U nekim slučajevima, krizni štabovi su izdavali naređenja TO-u u vezi s vojnim stvarima. Bilo je više situacija u kojima su krizni štabovi ili članovi kriznog štaba sasvim otvoreno preuzimali vojnu ulogu i učestvovali u vojnim dejstvima.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 285.
2215	Osim toga, krizni štabovi su pružali razne vrste pomoći TO-u, pozivali na mobilizaciju u svojim opštinama i pružali finansijsku pomoć.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 285.
2216	Kontakti među opštinskim kriznim štabovima i paravojnim jedinicama razlikovali su se od opštine do opštine.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 286.
2217	Krizni štab opštine Iliđa takođe je imao prilično jake veze s raznim paravojnim grupama, između ostalih i s arkanovcima, a Nedjeljka Prstojevića, predsjednika Kriznog štaba Iliđa, nekoliko puta je posjetio Vojislav Šešelj.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 286.
2218	U nekim slučajevima, opštinske vlasti pružale su finansijsku i logističku podršku paravojnim grupama koje su djelovale u toj opštini. Drugi primjeri pokazuju da su u nekim prilikama paravojne jedinice u vezi sa konkretnim vojnim zadacima saradivale s teritorijalnom odbranom, pod komandom ili nadzorom opštinskih kriznih štabova.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 286.
2219	Nakon obrazovanja VRS-a, centralna uloga predviđena za krizne štabove u vezi s odbranom postala je manje značajna, pošto je tada cilj bio da se sve oružane snage stave pod jedinstvenu komandu Glavnog štaba VRS-a.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 287.
2220	Međutim, nastavili su se saradnja i kontakti između kriznih štabova i oružanih snaga.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 287.
2221	Štaviše, u to vrijeme su veze između njih postale tješnje i institucionalizovanije. Primjer je činjenica da su neki oficiri VRS-a bili članovi kriznih štabova ili su prisustvovali sastancima tih organa.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 287.
2222	Barem u jednoj opštini — opštini Ključ — ti oficiri su krizne štabove izvještavali o svojim aktivnostima. Pored toga, krizni štabovi su izdavali naređenja i oružanim snagama.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 287.

26. OPŠTINA BANJA LUKA		
i. Mjere preduzete protiv nesrba		
2223	Paravojna grupa SOS pod komandom Nenada Stevandića, člana Kriznog štaba ARK-a, djelovala je u opštini Banja Luka u proljeće i ljeto 1992.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 376.
2224	Za vrijeme republičkog referenduma o nezavisnosti 29. februara i 1. marta 1992. pripadnici SOS-a blokirali su zgradu opštine u Banjoj Luci.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 376.
2225	Dana 3. aprila, pripadnici SOS-a podigli su kontrolne punktove po gradu i dali izjavu za štampu u kojoj pozivaju predsjednika opštine da osnuje krizni štab koji će težiti postizanju nekoliko ciljeva SOS-a, između ostalih, i otpuštanje iz službe oficira Banjalučkog korpusa i rukovodilaca javnih komunalnih preduzeća koji su glasali “protiv Jugoslavije”.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 376.
2226	SDS je usvojio zahtjeve SOS-a. Nakon obrazovanja opštinskog srpskog kriznog štaba početkom aprila 1992., Predrag Radić, predsjednik Kriznog štaba i član Glavnog odbora SDS-a, najavilo je nekoliko mjera, između ostalog, da će zaposleni u CSB-u morati dati izjavu o lojalnosti republici bosanskih Srba, a u protivnom će izgubiti posao; od Predsjedništva SFRJ će se tražiti da popuni Banjalučki korpus JNA i otpusti iz službe ili izvrši prekomandu oficira JNA koji su glasali “protiv Jugoslavije”; i otpustiće se direktori nekoliko javnih preduzeća koji vode “antisrpsku politiku”. Da bi osigurali da se ta naređenja ispoštuju, mješovite patrole u čijem sastavu su bili pripadnici policije, TO-a i JNA trebale su preuzeti od SOS-a kontrolu nad putevima.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 377.
2227	Dana 11. maja 1992. Krizni štab ARK-a izdao je naređenje o oduzimanju imovine vojno sposobnim muškarcima u dobi od 18 do 55 godina, koji su napustili područje i nisu se odmah vratili. To se posebno odnosilo na nesrbe koji su pobjegli s područja ARK-a.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 379.
2228	Poslodavcima u Banjoj Luci rečeno je da izbace sve nesrbe iz stanova u vlasništvu poslodavca kako bi napravili mjesta za porodice palih srpskih boraca. Oni koji su pokušali da zaštite nesrbe u Banjoj Luci bili su opomenuti ili čak smijenjeni.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 379.
ii. Logor Manjača – Dodatak C, 1.2		
2229	Broj zatočenih u Manjači u bilo koje vrijeme u periodu od juna do decembra 1992. kretao se od nekoliko stotina do preko 3.000.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 383.

2230	Advokat muslimanske nacionalnosti Amir Džonlić obišao je logor Manjača s članovima jedne lokalne organizacije za ljudska prava krajem maja ili početkom juna 1992. Predrag Radić, general Momir Talić, komandant 1. korpusa VRS a, i potpukovnik Božidar Popović, načelnik logora Manjača, objasnili su Džonliću da je logor pod kontrolom 1. krajiškog korpusa VRS a i da su gotovo svi zatočeni ratni zarobljenici. Popović je priznao da u logoru nema dovoljno hrane.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 384.
iii. Uklanjanje nesrba		
2231	U periodu od maja 1992. do februara 1993., svakog mjeseca su iz Banja Luke odlazili mnogi civili Muslimani i Hrvati, iz straha i zbog toga što su izgubili poslove i stanove.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 380.
2232	Agencija za preseljenje stanovništva, takozvana "Brđaninova agencija" - naziv koji se odnosi na Radoslava Brđanina - rukovodila je svim aspektima preseljenja stanovništva. U julu i avgustu 1992. masa ljudi je čekala u redu pred kancelarijama Brđaninove agencije, a gotovo svakodnevno su autobusi puni ljudi odlazili iz opštine u Hrvatsku i druga mjesta.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 380.
27. OPŠTINA BIJELJINA		
i. Osnovni podaci		
2233	Opština Bijeljina smještena je u sjeveroistočnom dijelu Bosne i Hercegovine. Otprilike dvije trećine njenih opštinskih granica čine granicu između Bosne i Hercegovine i Srbije.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 297.
2234	Od svih opština Bosne i Hercegovine Bijeljina je najbliža Beogradu. Jedan od puteva koji spaja Sarajevo i Beograd prolazi kroz tu opštinu.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 297.
ii. Zauzimanje opštine		
2235	Bijeljina je bila prva opština u Bosni i Hercegovini koju su 1992. godine zauzeli bosanski Srbi.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 298; Drugostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 606.

2236	Na večeri s predstavnikom UNPROFOR-a Cedricom Thornberryjem 20. aprila 1992. Plavšićeva je za Bijeljину upotrijebila izraz "oslobođeni" grad.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 303.
iii. Mjere preduzete protiv nesrba		
2237	Ljubiša (Mauzer) Savić bio je vodeća ličnost SDS-a u Bijeljini i komandant paravojne jedinice Srpska (narodna) garda.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 305.
2238	Dana 15. juna 1992. Mauzer je rekao da je Predsjedništvo SAO Semberija-Majevica odlučilo da smijeni Muslimane na rukovodećim položajima u Bijeljini, a ukoliko se i dalje nastavi "genocid nad srpskim narodom" u Bosni i Hercegovini, svi Muslimani će biti otpušteni sa posla i istjerani s teritorije.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 306.
2239	Osim toga, Mauzer je rekao da će 2.500 Muslimana u dobi od 18 do 35 godina, koji su pobjegli iz Bijeljine nakon što su Srbi preuzeli vlast, izgubiti posao, stanovi će im biti oduzeti i zapečaćeni, a on im savjetuje da se ne vraćaju.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 306.
iv. Lišavanje života – Prilog A, 1.1		
2240	U samom gradu Bijeljini prave borbe počele su 31. marta 1992.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 299.
2241	U Bijeljину su došli pripadnici paravojne jedinice Željka (Arkana) Ražnatovića i, u saradnji s lokalnom paravojnom grupom pod komandom Mirka Blagojevića, preuzeli kontrolu nad važnim gradskim strukturama. Dana 1. ili 2. aprila 1992. naoružani rezervisti JNA opkolili su grad, a na tom području viđene su kolone tenkova JNA i drugih vozila.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 299.
2242	Arkanovci su se smjestili u zgradi lokalnog SDS-a i nekoliko dana, zajedno s redovnim policijskim patrolama, učestvovali su u hapšenju pripadnika Predsjedništva SDA u Bijeljini. U to vrijeme su u gradu Bijeljini bili i pripadnici "Belih orlova" i lokalnog srpskog TO-a.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 299.
2243	Za vrijeme srpskog preuzimanja vlasti u Bijeljini, pripadnici srpskih paravojnih snaga ubili su najmanje 48 civila, od kojih su većina bili nesrbi.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 300.

2244	Približno 3. aprila 1992. svjedoka 57, policajca, poslao je njegov starješina da ide kao zaštita mrtvačkih kola koja su sakupljala mrtve po gradu Bijeljini.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 300.
2245	Sa gradskih ulica i iz kuća sakupljeno je ukupno 48 leševa, među kojima su bili leševi žena i djece i 45 tih žrtava bili su nesrbi, a nijedna žrtva nije bila u uniformi.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 300.
2246	Većina mrtvih bila je ustrijeljena u grudi, usta, sljepoočnicu ili potiljak, a neki su ubijeni iz neposredne blizine.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 300.
2247	Srpske snage su 4. aprila 1992. naredile uklanjanje leševa s ulica Bijeljine u očekivanju posjete delegacije visokih funkcionera Bosne i Hercegovine, u kojoj su bili i Biljana Plavšić, Fikret Abdić, ministar odbrane Jerko Doko (Hrvat) i načelnik Štaba 2. vojne oblasti JNA general Prašćević.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 301.
2248	Kada je tokom posjete Plavšićeva zatražila od Arkana da kontrolu nad Bijeljinom preda JNA, on je odgovorio da tu još nije sredio "stvari" i da će nakon toga srediti situaciju u Bosanskom Brodu. Plavšićeva nije ustrajala u svom zahtjevu i više puta je pohvalila Arkana za dobro obavljen posao spašavanja lokalnog srpskog stanovništva od muslimanske opasnosti. Kada se grupa vratila u zgradu opštine, Plavšićeva se javno zahvalila Arkanu i poljubila ga. To su prisutni pripadnici lokalnog SDS-a dočekali s uzvicima odobravanja.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 303.
2249	Arkanovci su ostali u Bijeljini najmanje do maja 1992.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 303.
v. Logor Batković – Prilog C, 2.1		
2250	Najkasnije od juna 1992. pa do kraja perioda na koji se odnosi Optužnica, Srbi su držali zatočene Muslimane i Hrvate u logoru Batković u opštini Bijeljina.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 304, 5.
2251	Zatočnici su bili iz niza različitih opština, između ostalih, iz Brčkog, Ključa, Lopara, Rogatice, Sokoca, Ugljevika, Vlasenice i Zvornika. Mnogi su onamo bili prebačeni iz drugih zatočeničkih objekata, naročito iz logora Sušica u Vlasenici i logora Manjača u Banjoj Luci.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 304.
2252	U avgustu 1992. komandant logora bio je Velibor Stojanović.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 304.

2253	U avgustu 1992. komandant logora bio je Velibor Stojanović. U to vrijeme je u jednom skladištu bilo zatočeno oko 1.280 muškaraca Muslimana. Posebno je bilo zatočeno nekoliko žena, djece i staraca.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 304.
2254	Higijenski uslovi u Batkoviću bili su loši, a zatočeni su dobijali malo hrane i vode.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 304.
2255	Srpski čuvari su tukli zatočeničke u logoru Batković.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 304.
2256	Deset zatočenika izdvojeno je i prema njima se izuzetno grubo postupalo. Tukli su ih tri puta dnevno, morali su se međusobno tući, a više puta su morali međusobno vršiti ponižavajuće polne radnje u prisustvu ostalih zatočenika.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 304.
2257	Zatočenički u Batkoviću su morali svakodnevno obavljati fizičke poslove, uključujući kopanje rovova i nošenje municije na liniji fronta, zakopavanje leševa, rad u poljima i fabrikama i pomaganje u gradnji aerodroma nedaleko od Bijeljine.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 304.
2258	Krajem avgusta ili u septembru 1992., kada su predstavnici MKCK-a posjetili Batković, najmlađi i najstariji zatvorenici, zajedno s najžešće premlaćenim zatočenicima, privremeno su uklonjeni iz logora.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 304.
2259	Uslovi u Batkoviću su poboljšani nakon što su predstavnici MKCK-a počeli da obilaze objekat.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 304.
vi. Lišavanje života vezano za logor Batković – Prilog B, 2.1		
2260	Tri zatočenika su pretučena nasmrt dok je jedan ubijen vatrenim oružjem.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 304.
vii. Uklanjanje nesrba		

2261	Najkasnije od jula 1992. Muslimani u Bijeljini bili su predmet organizovane kampanje pljačke i protjerivanja.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 307.
2262	SDS Bijeljina sastavio je spisak imena dobrostojećih Muslimana. Uz pomoć Mauzerovih ljudi, Vojkan Đurković iz SDS-a Bijeljina obilazio je ljude na spisku kako bi od njih iznudio imovinu. Neki od tih Muslimana su na početku plaćali kako bi ostali u Bijeljini. Drugi su odmah zatočeni, oduzete su im dragocjenosti i prebačeni su u “međuprostor” između zaraćenih strana gdje su ponekad boravili danima prije nego što su mogli preći na teritoriju pod muslimanskom kontrolom.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 307.
2263	Napuštene muslimanske kuće su opljačkane, a potom ih je Đurković dodijelio Srbima uz nadoknadu.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 307.
2264	SDS Bijeljina je riješio da opštinu očisti od Muslimana koji su ostali. Plan je bio ubiti po jednu muslimansku porodicu na svakoj strani grada i stvoriti atmosferu straha. Taj plan je u septembru 1992. provela jedinica specijalne policije Duška Malovića, na podsticaj Drage Vukovića, radnika lokalnog MUP-a i člana Kriznog štaba Bijeljina. U isto vrijeme, srpska Skupština opštine donijela je odluku da će se sa posla otpustiti Muslimani koji se nisu odazvali na mobilizaciju, da će im se isključiti struja, voda i telefon, te da se moraju prijaviti za prisilni rad. Istaknuti Muslimani izloženi su poniženju jer su morali obavljati najniže fizičke poslove, a oni koji su to odbili, odvedeni su u logor u Batković ili protjerani iz opštine. Ova SDS-ova operacija natjerala je velik broj Muslimana da pobjegnu iz Bijeljine.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 308.
28. OPŠTINA BOSANSKA KRUPA		
i. Zauzimanje opštine		
2265	Približno u martu 1992. SDS je obrazovao svoje policijske snage u opštini i zahtijevao da se Bosanska Krupa podijeli na srpska i muslimanska područja. Od pripadnika policije na područjima na koja su Srbi polagali pravo tražilo se da potpišu izjavu o lojalnosti republici bosanskih Srba.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 394.
2266	Dana 19. aprila 1992. Srbi su unilateralno proglasili Bosansku Krupu srpskom opštinom.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 395.
2267	Dana 19. i 20. aprila srpski civili su viđeni kako odlaze iz Bosanske Krupe.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 395.

2268	Dana 21. aprila 1992. Srbi su putem radija dali ultimatum da se svi Muslimani presele na lijevu obalu Une, čime su naredili da se opština podijeli prema nacionalnoj strukturi.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 396.
2269	Istog dana srpske snage su napale grad. Pripadnici srpskih paravojskih snaga granatirali su grad minobacačima s okolnih brda. Neki objekti, naročito policijska stanica, gađani su vatrom iz snajpera i granatirani iz teškog naoružanja.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 396.
2270	Otpor u Bosanskoj Krupi trajao je četiri dana i za to vrijeme je pobjegla većina muslimanskog stanovništva.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 396.
ii. Osnovna škola "Petar Kočić" — Prilog C, 3.1		
2271	Higijenski uslovi u školi "Petar Kočić" su bili loši.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 397.
2272	Dana 21. maja 1992. svjedok 34 i još 20 zatočenika odvedeni su u logor Kamenica u opštini Drvar.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 397.
iii. Zločini vezani za imovinu		
2273	Dana 25. maja 1992., Ratno predsjedništvo Bosanske Krupe "predložilo" je Komandi 1. podgrmečke brigade da se pripremi za "čišćenje" lijeve obale Une. U sklopu akcije čišćenja trebalo je uništiti i opustošiti što je moguće veći broj stambenih i drugih objekata. Svrha tog prijedloga bila je "rušenje morala kod neprijatelja i izazivanje straha i panike".	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 400.
iv. Uklanjanje nesrba		
2274	Dana 28. aprila 1992. Gojko Kličković, koji je postao predsjednik Ratnog predsjedništva Bosanske Krupe, naredio je komandantima tri bataljona 1. podgrmečke brigade da smjesta "izvrše evakuaciju muslimanskog stanovništva" s teritorije pod njihovom kontrolom. Napisao je da Ratno predsjedništvo "muslimanskom stanovništvu ne može garantovati potpunu sigurnost" i da se smatra da je neophodno izvršiti evakuaciju nekoliko sela, među kojima i Arapuše.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 398.

2275	U skladu s tim naređenjem Izvršni odbor Mjesne zajednice Arapuša je, zajedno s lokalnim "odborom izbjeglica" i "komandom bataljona" 1. maja 1992. izdao nalog za evakuaciju svih mještana Arapuše i izbjeglica — ukupno 460 ljudi.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 398.
2276	Dana 1. maja 1992. svjedok je s još 460 ljudi premješten u selo Fajtovići u opštini Sanski Most, u kojem je već bilo zatočeno 1.200 ljudi.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 398.
2277	Dana 22. maja 1992. Ratno predsjedništvo Bosanske Krupe izdalo je naredbu SJB-u i vojnoj policiji "o evakuaciji preostalog muslimanskog stanovništva" sa područja srpske opštine Bosanska Krupa.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 400.
2278	Do maja 1992. većina Muslimana je otišla s lijeve obale Une iz straha i zbog nepodnošljivih okolnosti, i da su se na kraju gotovo svi Muslimani iselili iz te opštine.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 402.
29. OPŠTINA BOSANSKI NOVI		
i. Zauzimanje opštine		
2279	Sredinom aprila 1992., novoimenovani načelnik policije srpske nacionalnosti otpustio je sve policajce Muslimane u Bosanskom Novom zato što su odbili potpisati izjavu o lojalnosti srpskim vlastima. Preostalim policajcima izdate su nove maskirne uniforme sa srpskom zastavom na epoleti. Bez posla su ostali i Muslimani koji su radili u preduzećima u opštini Bosanski Novi.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 404.
2280	Krajem marta 1992. u muslimanskom selu Suhača započeli su razgovori s predstavnicima SDS-a iz sela Jošave o predaji muslimanskog oružja.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 405.
2281	Krajem aprila, Muslimani u Suhači su odlučili Srbima predati vatreno oružje. Nedugo poslije toga, seljanima je rečeno da odu na jedno polje u Jošavi, gdje su morali čekati dok su srpski vojnici pretraživali Suhaču u potrazi za eventualno zadržanim oružjem. Ništa nije pronađeno.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 405.
2282	Tri dana nakon tog pretraživanja, srpske snage su izvršile artiljerijski napad na Suhaču, za koji se ne zna koliko je tačno trajao. Na izlaze iz sela postavljene su barikade, čime je onemogućen bijeg.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 405.

2283	Dana 9. maja 1992. ili približno tog datuma, Krizni štab Bosanskog Novog na čelu s Radomirom Pašićem izdao je putem radija Bosanski Novi ultimatum Muslimanima u toj opštini da predaju oružje u roku od 24 sata.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 406.
2284	Narednih dana nakon 9. maja 1992., srpske snage su napale Blagaj-Japru teškom artiljerijom koja je ranije postavljena oko tog sela. Selo je dva dana granatirano, a vojnici JNA su vatrenim oružjem gađali i ranjavali civile.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 406.
2285	Tokom maja 1992., izvršeni su napadi na druga muslimanska sela u dolini Japre, poput Hozića i Agića, i paljene su kuće.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 407.
2286	Dana 24. maja, srpske jedinice su u selo Blagaj-Japru potjerale cjelokupno muslimansko stanovništvo doline Japre, koje su činili stanovnici sela Gornji Agići, Hozići i Suhača, kao i sela Donji Agići, Dedići, Dolovljani, Crna Rijeka, Ekići i Maslovare. Srpski vojnici su Muslimanima u Suhači rekli da moraju otići jer im se više ne može garantovati bezbjednost. Operacija je završena za dva dana.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 407.
ii. Stadion Mlakve – Prilog C, 4.1		
2287	Vojnici su te Muslimane tokom njihovog zatočeništva prozivali i odvodili u policijsku stanicu, Vatrogasni dom ili hotel "Una".	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 409.
iii. Policijska stanica Bosanski Novi – Prilog C, 4.3		
2288	U maju 1992. počeli su odvoditi članove SDA iz Bosanskog Novog na ispitivanje u gradski hotel, policijsku stanicu i Vatrogasni dom, gdje su ih žestoko tukli.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 406.
iv. Policijska stanica Bosanska Kostajnica – Prilog C, 4.4		
2289	Srpske vlasti su 1992. godine civile pretežno muslimanske i hrvatske nacionalnosti držale zatočene u policijskoj stanici u Bosanskoj Kostajnici.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 414.
v. Razaranja svetišta navedena u Prilogu D, 4		

2290	U granatiranju Blagaj Japra je oštećeno nekoliko kuća i džamija.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 406.
vi. Uklanjanje nesrba		
2291	Početak juna 1992., u više navrata su vođeni pregovori između predstavnika Muslimana, srpskih opštinskih vlasti i predstavnika međunarodne zajednice. Pregovaralo se o odlasku konvoja Hrvata i Muslimana iz Bosanskog Novog. Ti pregovori su se održavali u kancelariji Radomira Pašića u Dvoru, dvaput u kući svjedoka Emina Purića i dvaput na mostu na Uni. Nije se razgovaralo o mogućnosti povratka tih ljudi.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 410.
2292	Krajem juna ili početkom jula 1992., Krizni štab Bosanski Novi izdao je uputstvo kojim se regulišu uslovi za dobijanje dozvole za odlazak. Oni koji u svom vlasništvu nisu imali nikakvu imovinu morali su od opštinskog katastra dobiti službenu potvrdu o tome. Oni koji su u svom vlasništvu imali neku imovinu morali su sastaviti ugovor kojim tu imovinu ostavljaju Srbima ili srpskoj državi, ili je se jednostavno odriču. Oni koji su željeli otići morali su, osim toga, dostaviti spisak svih članova domaćinstva, pribaviti uvjerenje o nekažnjavanju, pribaviti potvrdu da su svi računi za komunalne usluge plaćeni, od opštinskog sekretarijata za narodnu odbranu dobiti potvrdu da su odslužili vojni rok, te od SJB-a dobiti dozvolu za odlazak. U svim dokumentima je moralo stajati da postupaju dobrovoljno.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 416.
2293	U izvještaju Stanice javne bezbjednosti Bosanski Novi sačinjenom nekoliko sedmica kasnije stoji da je do 23. jula "odjavila" 5.629 Muslimana koji su zatražili da "dobrovoljno" odu iz opštine.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 417.
30. OPŠTINA BOSANSKI PETROVAC		
i. Mjere preduzete protiv nesrba		
2294	Dana 24. maja 1992., Krizni štab Bosanski Petrovac odlučio je da SJB, uz pomoć JNA i TO a, započne s razoružavanjem paravojnih grupa i građana "koji neovlašteno posjeduju oružje". Putem sredstava javnog informisanja i iz oklopnog transportera koji je kružio po gradu, Muslimanima je naređeno da predaju oružje.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 421.
2295	Dana 27. ili 28. maja, u potrazi za oružjem, izvršen je pretres muslimanskih kuća u gradu. Na puteve oko opštine postavljene su barikade, a nesrbima je ograničeno kretanje.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 421.

2296	Dana 16. juna 1992., Krizni štab je odlučio pritvoriti sva lica koja su "nelegalno posjedovala oružje ili su registrovani muslimanski ekstremisti zbog čega predstavljaju potencijalnu opasnost". Krizni štab je dotad već identifikovao četrdesetak muslimanskih "ekstremista" i za većinu njih je utvrđeno da protivzakonito posjeduju oružje.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 423.
2297	Dana 29. juna, Krizni štab je planirao hapšenje i pritvor svih vojno sposobnih Muslimana za koje se mislilo da bi mogli nauditi Srbima.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 423.
2298	U periodu od aprila do juna 1992., Krizni štab u Bosanskom Petrovcu je otpustio s posla velik broj Muslimana i uveo diskriminatorne mjere protiv njih.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 428.
2299	U periodu od aprila do juna 1992., Krizni štab je otpustio mnoge Muslimane u toj opštini i naredio da se muslimanskim domaćinstvima isključi telefon.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 421.
ii. Logor drvosječa Kozila — Prilog C, 5.1		
2300	Dana 15. juna 1992., srpska policija je uhapsila Mihdu Družića, Muslimana iz Bosanskog Petrovca, premda je on predao svoju lovačku pušku, i privela ga u SJB [C6.2], gdje je zatočen sa još tridesetak muškaraca Muslimana. Dana 1. jula, ta grupa je odvedena u logor Kozila, dvadesetak kilometara od Bosanskog Petrovca.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 424.
2301	Taj logor je zatvoren 21. avgusta, nakon što je MKCK zatražio da obide te objekte.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 424.
iii. Zločini vezani za imovinu		
2302	Srpski vojnici su u više navrata tokom istog perioda napadali i palili muslimanske kuće u selu Bjelaj, prisiljavajući seljane muslimanske nacionalnosti da spavaju u skloništimu u okolini sela.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 422.
iv. Razaranja svetišta navedena u Prilogu D, 5		
2303	U periodu od maja do septembra 1992., u vazduh su dignute četiri džamije u toj opštini	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 422.

2304	Džamije su hotimično oštećivane ili su dizane u vazduh.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 428.
v. Uklanjanje nesrba		
2305	U julu i avgustu 1992., opštinske vlasti su, osim toga, zatražile pomoć u iseljavanju Muslimana iz te opštine od UNPROFOR-a, MKCK-a i UNHCR-a. Te organizacije su to odbile, navodeći kao razlog etničko čišćenje, i umjesto toga od lokalnih vlasti zatražile da ljudima dozvole da ostanu gdje žele.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 426.
2306	Dana 31. jula 1992., opštinske vlasti su odlučile formirati komisiju koja će utvrđivati ko može otići iz opštine. Ta komisija će onima koji žele otići usloviti odlazak zamjenom imovine ili prepisivanjem te imovine na srpsku opštinu.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 427.
2307	Dana 28. oktobra, Ratno predsjedništvo Bosanskog Petrovca donijelo je odluku u kojoj se kaže: "Sve porodice koje su sklopile ugovore o zamjeni stanova, kuća i druge nepokretne imovine mogu napuštati područje opštine Petrovac." Muslimanskim porodicama koje nisu predočile ugovore o zamjeni dozvoljeno je da odu samo ako su prethodno svu svoju pokretnu i nepokretnu imovinu darovale opštini Bosanski Petrovac. Zbog tih odluka Muslimani nisu imali drugog izbora do da prepisu svoju imovinu na srpsku opštinu, pri čemu zauzvrat nisu dobili ništa osim pismene dozvole za odlazak s tog područja.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 427.
31. OPŠTINA BRATUNAC		
i. Zauzimanje opštine		
2308	Početkom aprila 1992. muslimanski policajci u opštini Bratunac bili su primorani da predaju oružje, a 9. aprila Srbi su osnovali sopstvene policijske snage koje su nosile oznake republike bosanskih Srba. Nakon toga su Srbi iz Bratunca postavili barikade i kontrolne punktove i izveli napade vatrenim oružjem i eksplozivnim sredstvima. U vazduh su dignuta dva kafića, od kojih je jedan vlasnik bio Musliman, a drugi Hrvat.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 311.
2309	Dana 16. aprila mobilisan je bratunački TO, a u sljedećih nekoliko dana u opštinu su stigle Arkanove i Šešeljeve paravojne jedinice i jedna jedinica JNA pod komandom kapetana Reljića.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 311.
2310	Dok su pripadnici JNA i TO-a počeli da razoružavaju muslimansko stanovništvo u selima po cijeloj opštini, uključujući i sela s većinskim muslimanskim stanovništvom Podčauš i Suha, pripadnici paravojnih snaga šikanirali su lokalno stanovništvo i pljačkali napuštene muslimanske kuće. Većina muslimanskog rukovodstva otišla je iz opštine Bratunac u Srebrenicu nakon prijetnji koje su im uputili pripadnici tih srpskih paravojnih jedinica.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 311.

2311	Srpske vlasti utvrdile su 29. april kao rok do kojeg su nesrbi, gotovo isključivo Muslimani, morali potpisati izjave lojalnosti srpskoj vlasti u opštini.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 312.
2312	Većina Muslimana je do 29. aprila 1992. godine već otišla iz Bratunca.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 312.
2313	Srpski vojnici su pljačkali napuštenu muslimansku imovinu.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 312.
2314	Dana 1. maja 1992. Krizni štab Bratunac naredio je da u roku od sedmice dana svi pripadnici paravojnih snaga i “nelegalni građani” prestanu s djelovanjem i napuste opštinu. Međutim, paravojne jedinice nisu otišle. Pored toga, štab je objavio da samo jedinice JNA i TO-a imaju pravo da se bave vojnim stvarima i vrše dužnosti za vrijeme ratnog stanja koje je proglašeno na teritoriji.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 313.
2315	Istog dana, 17. maja, Srbi su granatirali muslimansko naselje Konjević Polje , nedaleko od Hrnčića, i napali ga 27. maja.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 317.
ii. Lišavanje života, Prilog A		
a. Prilog A, 3.1		
2316	Dana 3. maja 1992. godine srpski TO je opkolio muslimansko selo Hranča i zapalio 43 kuće.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 313.
2317	Tokom sljedeće sedmice pripadnici srpskog TO-a napali su i uhapsili ostale stanovnike sela. Zarobili su devet mještana i ubili njih četvero, između ostalih i jednu šestogodišnju djevojčicu.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 313.
2318	Dana 9. maja 1992. godine pripadnici istog TO-a vatrenim oružjem ubili su osam Muslimana	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 313.
b. Prilog A, 3.2		

2319	Dana 8. maja 1992., tokom napada Muslimana na pripadnike srpskih paravojnih snaga u Potočarima, ubijen je Goran Žekić, istaknuti član Glavnog odbora SDS-a koji je došao u posjetu iz Srebrenice. Članovi Kriznog štaba Bratunac sastali su se istog dana i isplanirali da sljedeće jutro napadnu muslimansko selo Glogova.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 314.
2320	Dana 9. maja 1992. godine snage JNA i jedinice srpskog TO-a opkolile su Glogovu. Nije bilo oružanog otpora naletu Srba jer je selo razoružano 25. aprila. Otprilike 65 mještana Glogove ubijeno je u tom napadu. Preostali Muslimani odvedeni su u srpski zatvor, a većina objekata u selu je potom spaljena.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 314.
iii. Fudbalski stadion u Bratuncu i škola "Vuk Karadžić" – Prilog C, 6.1 i 6.2		
2321	Sljedećeg dana srpski vojnici su napali muslimanska sela Suha i Mihaljevići, nedaleko od Bratunca. Muški stanovnici sela su zarobljeni i odvedeni u školu "Vuk Karadžić", dok su žene i djeca odvedeni na fudbalski stadion u Bratuncu.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 314.
iv. Fudbalsko igralište u Bratuncu – Prilog C, 6.1		
2322	Dana 17. maja 1992. šef policije Vidoje Radović zatražio je da svi Muslimani u selu Vitkovići predaju svoje oružje. Selo su opkolili naoružani lokalni Srbi u maskirnim uniformama. Sljedećeg dana vojnici Novosadskog korpusa ušli su u selo i rekli Muslimanima da u podne sa svojim stvarima izađu na ulice, odakle će biti odvezeni u Tuzlu. Oko podneva su stigla dva autobusa u pratnji naoružanih paravojnih jedinica. Svjedok Džafić i mještani iz njegovog sela odvedeni su na fudbalsko igralište u Bratuncu. Kasnije su smješteni u autobuse i poslani u opštinu Vlasenica, u kojoj su bili zatočeni pod stražom drugih naoružanih pripadnika srpskih paravojnih jedinica, među kojima je bilo arkanovaca i "Belih orlova".	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 317.
2323	Od sredine maja nadalje, zatočenici na fudbalskom igralištu u Bratuncu morali su da se ukrcavaju u autobuse i odlaze u opštinu Vlasenica.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 320.
2324	Preko 5.000 muslimanskih civila bilo je zatočeno na fudbalskom igralištu u Bratuncu u maju 1992. godine. Naoružani Srbi prisilili su Muslimane da predaju svoje dragocjenosti, a potom su žene i djecu odvojili od muškaraca, smjestili ih u autobuse i odvezli iz opštine.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 320.
v. Škola "Vuk Karadžić" – Prilog C, 6.2		
2325	Dana 10. maja 1992. pripadnici srpskih paravojnih jedinica napali su i Krasan Polje, nedaleko od Vitkovića u opštini Bratunac. Tog dana je preko 500 muslimanskih muškaraca iz bratunačkih sela zatočeno u školi "Vuk Karadžić".	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 315.

2326	Zatočenici iz škole "Vuk Karadžić" su teško zlostavljani i više puta pretučeni.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 315.
2327	Dana 11. maja 1992. godine srpski TO iz Bratunca doveo je otprilike 250 mještana iz Hranče u salu opštine u Bratuncu. Odatle je otprilike 60 ljudi, uključujući svjedoka Ibiševića, odvedeno u školu "Vuk Karadžić".	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 313.
vi. Lišavanja života vezana za školu "Vuk Karadžić" – Prilog B, 4.1		
2328	Stražari su izveli nekoliko zatočenika iz škole "Vuk Karadžić" i ubili ih.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 315.
vii. Zločini vezani za imovinu		
2329	Dana 9. maja 1992. godine srpske snage su zapalile kuće u muslimanskim selima Cerivac i Polje u opštini Bratunac.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 314.
viii. Razaranja svetišta navedena u Prilogu D, 6		
2330	Četiri muslimanska spomenika u opštini Bratunac teško su oštećena ili potpuno razorena u periodu od aprila do juna 1992., između ostalog, džamija u mjestu Bratunac i džamija u Glogovi, koja je uništena eksplozivom u napadu izvedenom 9. maja 1992. godine.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 318.
2331	U napadima na muslimanska sela, uključujući Glogovu, srpske snage hotimično su palile i razarale muslimanske kuće i džamije.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 320.
ix. Uklanjanje nesrba		
2332	U periodu od 10. do 29. aprila 1992. većina muslimanskog stanovništva otišla je iz opštine zbog prijetnji pripadnika srpskih paravojnih snaga.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 320.

32. OPŠTINA BRČKO

i. Zauzimanje opštine

2333	U februaru 1992. funkcioneri SDS a Brčko počeli su da otvoreno pozivaju na podjelu opštine prema nacionalnoj strukturi. Milenko Vojnović (dr Beli) upozorio je da će podjela, ako bude potrebno, biti izvedena silom. U gradu Brčkom pojavile su se karte koje su pokazivale podjelu koju je predlagao SDS.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 322.
2334	Dana 17. aprila, u nadi da će izbjeći krvoproliće, članovi SDA u Skupštini opštine Brčko prihvatili su prijedlog SDS-a o fizičkoj podjeli grada Brčkog.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 322.
2335	Još u februaru 1992. JNA je počela pripreme za vojna dejstva u Brčkom. U februaru ili martu, JNA je razdijelila oružje stanovnicima Srbima i podigla kontrolne punktove na glavnim putevima oko grada Brčkog.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 323.
2336	Do kraja aprila 1992. JNA je preselila skladišta artiljerije, oružja i municije iz Brčkog u susjedna srpska sela. U tom periodu mobilisani su lokalni Srbi i ukupno 3.400 Srba priključilo se vojnim jedinicama. Plan je bio staviti regrute pod komandu garnizona JNA u Brčkom koji bi vodio sve ratne operacije kako lokalno srpsko stanovništvo ne bi formiralo paravojne grupe.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 323.
2337	Članovi Kriznog štaba Brčko svakodnevno su se sastajali s lokalnim Srbima i govorili im da im prijete opasnost od Muslimana.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 323.
2338	Dana 30. aprila 1992. dignuta su u vazduh dva mosta preko Save koja povezuju Brčko s Hrvatskom.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 324.
2339	Srpske snage, sastavljene uglavnom od paravojskih grupa, brzo su preuzele kontrolu nad gradom Brčko početkom maja 1992. Naročito su gađali muslimanske dijelove grada i razorili nekoliko džamija u opštini.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 337.
2340	Dana 1. maja 1992. godine ukupno 1.000 pripadnika srpskih snaga, među kojima su bili pripadnici srpskih jedinica JNA iz Bosne i Srbije, "Beli orlovi", arkanovci i drugi, izveli su napad na grad Brčko teškim naoružanjem, tenkovima i artiljerijom. Danima su granatirana područja grada sa pretežno muslimanskim stanovništvom.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 324.

2341	Velike paravojne formacije došle su sa drugih područja SAO Semberije-Majevice, u kojoj je bila opština Brčko, da učestvuju u operacijama u gradu Brčkom. Prva grupa je bila Srpska (narodna) garda, koju je obrazovala SAO Semberija-Majevice i u čijem je sastavu bilo 600 ljudi pod Mauzerovom komandom. Druga grupa su bili srpski radikali pod komandom Mirka Blagojevića.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 324.
2342	Blagojevićeva grupa stavila se na raspolaganje Ratnom predsjedništvu Brčkog i saradivala s lokalnim oficirima JNA, uključujući i Pavla Milinkovića (komandanta garnizona u Brčkom) i kapetana Šehovca.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 324.
2343	Među ostalim formacijama koje su bile u Brčkom u vrijeme napada bio je bataljon TO-a iz Bijeljine, koji je poslalo Predsjedništvo SAO Semberije-Majevice.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 324.
2344	Na početku napada na Brčko grupe naoružane lakim pješadijskim oružjem odgovorile su na napad. Međutim, srpske snage su brzo preuzele kontrolu nad gradom.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 325.
2345	Dana 2. maja 1992. TO iz susjedne Bijeljine preuzeo je kontrolu nad SJB-om Brčko.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 325.
2346	Ratno predsjedništvo imenovalo je Dragana Veselića za načelnika policije i počelo da popunjava SJB Srbima, pripadnicima prijeratnih policijskih snaga.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 325.
2347	Dana 4. maja 1992. godine grupa vojnika pod Mauzerovom komandom stigla je u brčansku bolnicu u koju se sklonilo 40 do 50 muslimanskih civila. Mauzer je prisutnima rekao da je grad Brčko sada pod njegovom kontrolom. Ispitivao je i tukao nekoliko članova bolničkog osoblja. Kasnije su odvedeni u logor "Luka".	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 325.
ii. Lišavanje života, Prilog A		
a. Prilog A, 4.1		
2348	Otprilike 26 ljudi bilo je zatočeno u hotelu "Posavina"	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 326.

2349	Goran Jelisić pretukao je nekoliko zatočenika u hotelu, a od trojice koja su kasnije ubijena, Jelisić je ubio dvojicu.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 326.
b. Prilog A, 4.2		
2350	Istog dana su Mauzer i vojnici koji su se predstavili kao šeseljerci ustrijelili najmanje šest muškaraca Muslimana koji su se skrivali u dijelu Brčkog zvanom Mujkići.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 327.
e. Prilog A, 4.3		
2351	Dana 7. maja 1992. dogodio se niz incidenata u kojima su policija i vojnici pogubili otprilike dvanaest nenaoružanih civila nedaleko od policijske stanice u Brčkom.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 327.
iii. Zatočenički objekti – opšti navodi – Prilog C, 7.1 – 7.5		
2352	Od 3. maja 1992. nadalje, Muslimani i Hrvati, muškarci, žene i djeca, sistematski su zatvarani na raznim lokacijama u opštini Brčko.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 328.
iv. Zgrada SJB u Brčkom – Prilog C, 7.1		
2353	Dana 4. maja 1992. Blagojević je pretukao muslimanske vatrogasce koje su vojnici JNA zatočili u Vatrogasnom domu i odveo ih u zgradu SUP-a, u kojoj su vidjeli druge zatočenike obilivene krvlju. Srpski vojnici su odveli još 30 ljudi, uglavnom Muslimana, u zgradu SUP-a.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 326.
v. Logor "Luka" – Prilog C, 7.2		
2354	Od 4. maja do najmanje avgusta 1992. mnogi nesrbi iz opštine Brčko odvedeni su u logor Luka i zatočeni u pretrpanom hangaru u nehigijenskim uslovima.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 333.

2355	Jelisić je na početku bio zadužen za logor. Negdje krajem maja ili u junu na dužnosti ga je smijenio Kosta (Kole) Simonović, lokalni policajac srpske nacionalnosti.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 333.
2356	Početkom maja velik broj muslimanskih i hrvatskih žena, djece i staraca prebačen je iz opštine Brčko u Čelić, selo s pretežno muslimanskim stanovništvom u susjednoj opštini Lopare. Vojno sposobni muškarci zatočeni su u logoru Luka.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 333.
2357	Mnogi zatočeniци premješteni su u logor Luka iz drugih privremenih zatočeničkih objekata.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 333.
2358	Od 27. maja do 7. juna u logoru Luka bilo je 100 do 200 zatočenika, uglavnom muškaraca Muslimana u dobi od 20 do 60 godina.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 333.
2359	Srpski stražari, naročito Jelisić i Ranko Češić, sistematski su zlostavljali zatočenike u logoru Luka.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 333.
2360	Zatočeniци u logoru "Luka" su često premlaćivani.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 333.
2361	a neke zatočeniце u logoru "Luka" su silovane.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 333.
vi. Lišavanja života vezana za logor "Luka" – Prilog B, 5.1		
2362	Više puta iz hangara u logoru Luka su odvedene i po kratkom postupku pogubljene grupe zatočenika. Tako je ubijeno najmanje devet zatočenika.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 334.
2363	Dana 9. maja 1992. Jelisić je u hangar doveo Stipu Glavočevića, Muslimana, držeći u ruci njegovo odsječeno uho. Potom je sabljom udario Glavočevića i ubio ga.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 334.

2364	Drugi zatočnici su morali da pomažu u odnošenju leševa, koje su bacali u kanal ili Savu.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 334.
2365	Jelisić, koji se prozvao "srpskim Adolfom Hitlerom", rekao je zatočnicima da mu je dužnost da iskorijeni Muslimane, a ponekad se hvalio brojem ljudi koje je ubio.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 334.
2366	Dok je bio u logoru, jedan zatočenik je vidio dokument pod naslovom "Spisak ljudi za ubistvo, za likvidaciju", u kojem su bila navedena imena pedesetak istaknutih, obrazovanih ili dobrostojećih Muslimana i Hrvata.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 334.
2367	Leševi nekih osoba ubijenih u opštini Brčko, uključujući i one ubijene u logoru Luka, zakopani su u jame i posuti ostacima razrušenih džamija.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 334.
vii. Zgrada Autobuskog preduzeća "Laser" — Prilog C, 7.3		
2368	Od 5. do 7. maja 1992. lokalni Srbi u uniformama zatočili su ukupno 200 Muslimana i Hrvata, muškaraca, žena i djece, u autobuskom preduzeću "Laser" u Brčkom	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 330.
2369	Goran Jelisić je 6. maja rekao zatočnicima da je već ubio 80 Muslimana i da će i njih da ubije.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 330.
viii. Sportska dvorana "Partizan" u Brčkom — Prilog C, 7.4		
2370	Srpske vlasti su 1992. godine držale uglavnom muslimanske i hrvatske civile u DTV Partizan.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 335.
ix. Drvena džamija (Kolobara) — Prilog C, 7.5		
2371	Dana 3. maja 1992. vojnici u uniformama JNA, arkanovci i "Beli orlovi" zatočili su otprilike 200 ljudi u džamiji u Kolobarama.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 329.

2372	Vojnici su za premlaćivanje posebno izdvajali istaknute članove SDA, one za koje se sumnjalo da pripadaju SDA i vjerske vođe.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 329.
2373	Međutim, ispitivanja i premlaćivanja nisu bila ograničena na Muslimane, jer se isto tako postupalo i s Hrvatima, pa čak i Srbima koji nisu podržavali politiku SDS-a.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 329.
2374	Jedan arkanovac je pucao na zatočenika Zikreta Suljića, koji je pokušao da pobjegne, i ubio ga.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 329.
x. Razaranja svetišta navedena u Dodatku D, 7		
2375	U junu ili julu 1992. u centru Brčkog razorene su tri džamije u razmaku od nekoliko minuta. Vojnici viđeni nedaleko od jedne od džamija izrazili su zadovoljstvo zbog razaranja džamije. Jedan vojnik je rekao vatrogascima da ne gase požar u džamiji.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 336.
2376	Tokom 1992. još deset muslimanskih i katoličkih spomenika u opštini bilo je teško oštećeno ili potpuno razoreno eksplozivom ili granatiranjem.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 336.
33. OPŠTINA ČAJNIČE		
i. Zauzimanje opštine		
2377	U martu 1992., vođa lokalnog SDS-a i predsjednik opštine Duško Kornjača, preuzeo je kontrolu nad lokalnim vojnim snagama i funkciju predsjednika Kriznog štaba Čajniče, a postao je i ministar odbrane SAO Hercegovine.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 616.
2378	Tog mjeseca i lokalni Srbi u toj opštini formirali su paravojničku brigadu. Srbi su počeli otvoreno nositi oružje.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 616.
2379	U aprilu 1992., lokalne srpske vlasti otpustile su policajce Muslimane i smijenile mnoge Muslimane s položaja u državnim ustanovama. Srpske vlasti su postavile barikade na izlaze iz Čajniča, čime je uvedena kontrola kretanja Muslimana u toj opštini. Da bi otišli iz Čajniča, Muslimani su morali imati dokumente s Kornjačinih potpisom.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 616.

2380	Nakon što su u aprilu Muslimanima uvedene brojne restriktivne mjere i nakon što su otpušteni policajci muslimanske nacionalnosti, te smijenjeni Muslimani s položaja u državnim ustanovama, mnogi Muslimani su počeli odlaziti iz te opštine u Goražde i Crnu Goru.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 621.
2381	U aprilu 1992., Krizni štab Čajniče je naredio da se lokalni Muslimani razoružaju i da se poznati Muslimani uhapsu.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 617.
2382	U međuvremenu, početkom maja 1992., srpske snage, od kojih je dio bio u uniformama JNA, a dio u policijskim uniformama, zauzele su u sadejstvu s paravojnim snagama, uključujući "Plave orlove", i uz upotrebu sile, muslimanske gradove na tom području.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 619.
2383	Domovi Muslimana su opljačkani i spaljeni u više dijelova grada u zapadnom i centralnom Čajničju.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 619.
ii. Kontejner uz lovački dom "Mostina" - Prilog C, 8.1		
2384	Sredinom aprila 1992., nekoliko civila Muslimana uhapšeno je i zatočeno u kontejneru za skladištenje uz lovački dom "Mostina", koji je bio srpski kontrolni punkt na putu iz Čajniča za Pljevlju u Crnoj Gori.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 618.
2385	Tim kontrolnim punktom, na kojem je bila paravojna grupa "Plavi orlovi", rukovodio je brat Duška Kornjače, Milun Kornjača.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 618.
2386	Pripadnici te paravojne grupe su povremeno izvodili zatočeničke iz kontejnera i tukli ih.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 618.
iii. Lišavanja života vezana za kontejner uz lovački dom "Mostina" - Prilog B, 6.1		
2387	Dana 18. 19. maja 1992., pripadnici "Plavih orlova" ubili su približno 30 osoba zatočenih u lovačkom domu.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 621.
iv. Razaranja svetišta navedena u Prilogu D, 8		

2388	U junu 1992., srpske vlasti su artiljerijom i eksplozivom srušile džamije u gradu Čajniču	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 620.
2389	On je kasnije u toku 1992. godine naredio da se razore i svi drugi muslimanski vjerski lokaliteti kako bi se uništili tragovi prisustva Muslimana u Čajniču.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 620.
v. Uklanjanje nesrba		
2390	Nakon što su pripadnici "Plavih orlova" 18-19. maja 1992. godine ubili približno 30 osoba zatočenih u lovačkom domu, većina Muslimana je otišla iz Čajniča. Lokalni SDS je organizovao autobuse za odlazak ljudi iz te opštine. Kornjača je kasnije opravdavao tu evakuaciju tvrdeći da je ona bila u interesu Muslimana.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 621, 619.
34. OPŠTINA DONJI VAKUF		
i. Zauzimanje opštine		
2391	Komandir lokalne policijske stanice, Srbin, započeo je s pripremama za odvajanje srpskog SJB-a negdje u januaru 1992., a krajem februara stupio je u kontakt s CSB-om Banja Luka. Taj Centar je vođi tog projekta ponudio podršku, uz mogućnost finansijske pomoći.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 438.
2392	Srpski SJB Donji Vakuf osnovan je 17. aprila 1992. i istoga dana je preuzeo kontrolu nad cijelim gradom.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 438.
2393	Dana 6. maja 1992., proglašena je opšta mobilizacija Srba, a Muslimanima je naloženo da polože oružje. Sljedećeg dana, na zgradu opštine postavljena je srpska zastava.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 439.
2394	U periodu od maja do septembra 1992., VRS i srpska policija su, u sadejstvu, preuzele kontrolu nad cjelokupnom teritorijom opštine Donji Vakuf. Došlo je do najmanje sedam sukoba između Muslimana i srpske policije, koja je povremeno imala podršku jedinica VRS-a.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 439.
2395	Srpske snage su u septembru 1992. pod svojom kontrolom imale cijelu opštinu Donji Vakuf.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 443.

ii. Zločini vezani za imovinu		
2396	Kada su Muslimani i Hrvati otišli iz Donjeg Vakufa, njihovu imovinu su pokrala civilna i uniformisana lica, među kojima je bilo i rezervnih policajaca. Stanica javne bezbjednosti je vojnoj policiji uputila 35 zahtjeva za pokretanje prekršajnih postupaka u vezi s takvim krivičnim djelima.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 440.
2397	Stanica javne bezbjednosti, prema riječima njenih predstavnika, nije bila u stanju spriječiti krađu imovine Muslimana i Hrvata zato što je bila uključena u neposredna borbena dejstva.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 440.
35. OPŠTINA FOČA		
i. Lišavanje života – Prilog A, 5.4		
2398	Početkom jula 1992., lokalni srpski vojnici, među kojima su bili Gojko Janković i Radimir Kovač, napali su muslimansko selo Mješaja/Trošanj. U tom napadu poginulo je mnogo civila.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 638.
2399	Ostali seljani Muslimani, u grupi od približno 50, potjerani su silovito prema jednoj livadi, a dvoje seljana muškog pola surovo je zlostavljano.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 638.
2400	Srpski vojnici su te seljane tukli kundacima i granama, udarali ih nogama i nazivali ih ustašama. Uslijed surovog premlaćivanja jedan Musliman je izgubio oko.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 638.
2401	Na toj livadi, srpski vojnici su odvojili muškarce od žena i žene potjerali nizbrdo prema selu Trošanj. Sedam zatočenika je ubijeno.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 638.
ii. Lišavanja života vezana za KP dom Foča – Prilog B, 8.1		
2402	U masovnoj grobnici na planini Maluši, opština Foča, pronađena su i ekshumirana još 62 leša.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 647.

2403	Ti leševi su bili muškog pola i obučeni u civilnu odjeću, a za više njih je utvrđeno da je riječ o leševima Muslimana.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 647.
2404	Gotovo svima su bili vezani udovi, a otkriće velikog broja čahura od municije ispaljene iz pješadijskog naoružanja u blizini te grobnice pokazuje da su te osobe ubijene na toj lokaciji.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 647.
2405	Vijeće zaključuje da su ti ljudi bili civili Muslimani koji su bili u zatočeništvu u KP domu u Foči vrijeme kada su ubijeni.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 647.
iii. Karamanova kuća u Miljevini – Prilog C, 10.2		
2406	Radovan Stanković je upravljao Karamanovom kućom u Miljevini.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 641.
iv. Radničke barake u Buk Bijeloj – Prilog C, 10.4		
2407	Srpski vojnici su odveli dio žena iz sela Mješaja/Trošanjski u zatočenički centar na gradilištu Buk-Bijela, kojim je upravljao Gojko Janković.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 638.
v. Dvorana "Partizan" – Prilog C, 10.5		
2408	Policajci su tako radili kao čuvari u sportskoj dvorani "Partizan".	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 640.
vi. Srednja škola "Foča" – Prilog C, 10.7		
2409	Na čelu stražara u srednjoj školi bio je Mitar Sipčić.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 638.

vii. Uklanjanje nesrba		
2410	Mnogi Muslimani su otišli iz te opštine, strahujući za svoju bezbjednost. Da bi otišli, morali su pribaviti potvrdu lokalne policije i potpisati formular kojim svu imovinu u svom posjedu prepisuju na republiku bosanskih Srba.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 649.
2411	U jesen 1994., Momčilo Krajišnik se obratio skupu u gradu Foči i zahvalio im što su stvorili "pravi srpski grad" i spriječili da postane "druga Meka".	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 651
36. OPŠTINA KALINOVIK		
i. Zauzimanje opštine		
2412	U opštini Kalinovik, Srbi su još od 1991. zlostavljali i fizički zastrašivali Muslimane.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 661.
2413	Dana 20. aprila 1992., po naređenju Momčila Mandića, otpušteni su policajci muslimanske nacionalnosti, među kojima i načelnik policije.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 661.
2414	U maju 1992., predsjednik Skupštine opštine i predsjednik opštinskog Kriznog štaba SDS a Grujo Lalović uputio je muslimanskom stanovništvu zahtjev za predaju oružja.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 661.
2415	Osim toga, Srbi su išli od sela do sela u opštini i od Muslimana tražili da predaju oružje. Muslimansko stanovništvo je učinilo što se od njega tražilo.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 661.
2416	Dana 17. maja 1992., Krizni štab SDS a izdao je naređenje kojim se svim vojno sposobnim muškarcima Muslimanima naređuje da se javljaju u opštinski sekretarijat za narodnu odbranu i u policiju dvaput sedmično.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 662.
2417	Takođe u maju 1992., Muslimani u toj opštini morali su imati dozvolu Kriznog štaba da bi se mogli slobodno kretati.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 662.

2418	Kada su srpske oružane snage 11. juna 1992. proglasile opštinu Kalinovik ratnom zonom, kretanje muslimanskog stanovništva još više je ograničeno.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 662.
2419	Krajem jula i početkom avgusta 1992., VRS je granatirao, spalio i zauzeo sela među kojima i Ljutu, Jelašicu, Jezero, Mjehovinu i Daganj. U tim napadima su poginuli mnogi seljani, među njima stari i žene.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 664.
ii. Osnovna škola "Kalinovik" (škola "Miladin Radojević") — Prilog C, 14.1		
2420	Dana 25. juna 1992., sekretar opštinskog sekretarijata za narodnu odbranu Neđo Banjanin izdao je naređenje kojim se muškarci Muslimani pozivaju da dođu u zgradu Skupštine opštine radi preuzimanja radnih zadataka za preduzeće Drvna industrija i šumarstvo "Zelengora". Odazvalo se šezdesetak Muslimana, koji su uhapšeni i odvedeni u osnovnu školu u Kalinoviku. Oni koji se nisu odazvali pozivu su kasnije uhapšeni i takođe odvedeni u tu školu.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 663.
2421	U periodu od 1. do 5. avgusta 1992., Srbi su uhapsili, pokupili, razdvojili i zatočili gotovo sve preostale Muslimane i Muslimanke iz Kalinovika, kao i približno 190 žena, djece i staraca iz Gacka. Svi zatočeni su poslije odvedeni u osnovnu školu u Kalinoviku.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 665.
2422	U zatočeništvu su neki zatočeni pretučeni i ubijeni, a žene su silovane. Jedini razlog za takvo postupanje prema civilima bio je taj što su po nacionalnosti bili Muslimani.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 665.
iii. Skladište municije u Jelašačkom Polju — Prilog C, 14.2		
2423	Dana 6. jula 1992., zatočeni su prebačeni u skladište baruta Jelašačko polje, gdje je do početka avgusta 1992. bilo zatočeno približno 85 muškaraca Muslimana i gdje su mnogi zatočeni žestoko premlaćivani.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 663.
2424	U skladištu nije bilo sanitarnih čvorova, zatočeni su morali spavati na betonskom podu i nisu dobijali dovoljno hrane i vode.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 663.
iv. Lišavanje života vezana za skladište municije u Jelašačkom Polju — Prilog B, 9.1		

2425	Dana 5. avgusta 1992., srpski vojnici su prozvali oko 25 zatočenih Muslimana i, uz policijsku pratnju, odvezli ih u selo Ratine, pokraj Jelača, opština Foča. Ti zatočeni su podvrgnuti teškom zlostavljanju, ruke su im zavezane žicom, a vrijedni predmeti su im oduzeti. Kod jedne štale u Ratinama, konvoj se zaustavio i dvadesetak Muslimana je ustrijeljeno. Četvorica su pošteđena i naređeno im je da mrtva tijela odnesu u štalu. Kasnije su i oni ustrijeljeni. Vojnici su po tijelima posuli benzin, zapalili štalu i otišli. Samo jedan čovjek je preživio.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 663.
37. OPŠTINA KLJUČ		
i. Zauzimanje opštine		
2426	U februaru 1992. na teritoriji opštine su već bile "Crvene beretke", "Beli orlovi" i više jedinica JNA, a srpski TO već je bilo organizovan.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 445.
2427	Dana 5. maja, Jovo Banjac, u svojstvu predsjednika Savjeta narodne odbrane, uveo je u opštini Ključ policijski čas u skladu s odlukom vlade ARK-a.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 445.
2428	U narednim danima, srpske jedinice 6. partizanske brigade JNA preuzele su kontrolu nad putevima prema gradu Ključu. Na zgradi opštine i na lokalnoj policijskoj stanici istaknuta je srpska zastava.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 445.
2429	Dana 7. maja, od policajaca u aktivnoj službi i rezervnih policajaca zatraženo je da izjave lojalnost ARK-u i izdate su im uniforme s oznakama ARK-a. Policajcima muslimanske i hrvatske nacionalnosti pružena je još jedna prilika da potpišu izjavu o lojalnosti 21. i 22. maja. Oni koji su je odbili potpisati razriješeni su dužnosti.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 445.
2430	U danima prije 7. maja, Muslimani su otpušteni iz SDK-a i s lokalnog radija. Muslimani koji nisu potpisali izjavu o lojalnosti novoj državi, kao i jedan Srbin oženjen Muslimankom, otpušteni su s rukovodećih položaja u društvenim ustanovama i preduzećima.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 445.
2431	Dana 21. jula, Ratno predsjedništvo opštine Ključ donijelo je odluku prema kojoj na svim ključnim položajima u društvenim ustanovama i preduzećima mogu biti samo Srbi lojalni republici bosanskih Srba. Nakon te odluke, Ratno predsjedništvo je naložilo da se nekoliko nersba, među kojima i predsjednik i potpredsjednik opštinskog Izvršnog odbora, razriješi dužnosti u opštini.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 445.
2432	Dana 25. maja 1992., nakon razoružavanja policajaca muslimanske nacionalnosti, srpska policija je postavila kontrolni punkt između većinski muslimanskih sela Biljani i Sanica. Muslimanima je izuzetno ograničena sloboda kretanja.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 446.

2433	Dana 29. maja 1992., u selu Krasulje došlo je do oružanih sukoba između seljana muslimanske nacionalnosti i srpske policije.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 446.
2434	Osim toga, svim stanovnicima te opštine koji su u tom trenutku bili u sastavu naoružanih jedinica, uključujući "Bele orlove", naređeno je da se stave pod komandu odbrambenih operativnih snaga Ključa.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 446.
2435	Srpska vojska i "Beli orlovi" pretražili su 30. maja 1992. selo Biljane u potrazi za oružjem. Prilikom tog pretresa, nije pronađeno nikakvo oružje.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 449.
2436	Vojnici JNA i "Beli orlovi" su 27. juna 1992. ponovo pretražili selo Biljane.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 449.
ii. Lišavanja života, Prilog A		
a. Prilog A, 7.2		
2437	Približno 1. juna 1992., stotinjak srpskih policajaca naoružanih automatskim oružjem stiglo je u muslimansko selo Prhovo. Okupili su četrdesetak seljana muškog pola i jedan broj žena i djece; niko od njih nije bio naoružan. Tim seljanima, među kojima je bio i svjedok Brković, naređeno je da se poredaju licem prema zidu jedne kuće. Nekoliko mještana su tukli, a ubijeno je pet do osam ljudi.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 450.
2438	Komandir te srpske jedinice, Marko Adamović, je pomoću megafona izdao vojnicima naređenje da zapale to selo i pobiju žene i djecu.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 450.
b. Prilog A, 7.3		
2439	Dana 10. jula 1992., po naređenju komandanta lokalnog bataljona, vojnici VRS-a okupili su Muslimane muškog pola, stare od 18 do 60 godina, u blizini osnovne škole u Biljanima.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 453.
iii. Zgrada SJB u Ključu – Prilog C, 15.1		

2440	Dana 28. maja 1992., predsjednik Izvršnog odbora opštine Ključ kojeg je na tu funkciju imenovao SDA, Asim Egrić, uhapšen je na kontrolnom punktu i odveden u policijsku stanicu u Ključu, gdje je teško premlaćen.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 448.
2441	Istoga dana, dva Srbina u vojnim uniformama uhapsila su Muhameda Filipovića, odbornika u Skupštini opštine Ključ i privela ga u lokalnu policijsku stanicu, gdje su ga dva srpska vojnika pretukla. Tada su u stanici bila zatočena još najmanje 22 Muslimana.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 448.
2442	Zatočenici, među kojima su bili i Egrić i Filipović, kasnije su odvedeni iz te policijske stanice u Staru Gradišku, a nakon toga, u logor Manjača u Banjoj Luci.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 448.
2443	Dana 24. juna, jedan bivši rezervni policajac muslimanske nacionalnosti uhapšen je po naređenju komandira policije u Ključu Dragana Stojčića i priveden u policijsku stanicu u Ključu. Ondje su četiri rezervna policajca i jedan čovjek u civilnoj odjeći teško premlatila tog zatočenika. Sutradan je prebačen u logor Manjača, a u decembru 1992. su ga odvezli u Hrvatsku.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 448.
iv. Osnovna škola "Nikola Mačkić" – Prilog C, 15.2		
2444	Dana 2. juna 1992. ili približno tog datuma, srpska rezervna policija zatočila je približno 300 muškaraca Muslimana u osnovnoj školi u Ključu.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 452.
2445	Srpska rezervna policija je 5. juna 1992. sprovela te zatočenike iz škole u logor Manjača u opštini Banja Luka.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 452.
v. Lišavanje života vezano za školu u Velagićima – Prilog B, 10.1		
2446	Srpska policija i vojne vlasti, koji su na to mjesto došli nakon otvaranja vatre u školi u Velagićima, organizovali su prebacivanje tijela na lokalitet masovne grobnice u šumi u blizini Laništa. Iz masovne grobnice na Grmeču (Lanište II), opština Ključ, ekshumirano je ukupno 77 tijela.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 451.
2447	Sva tijela koja su pronađena na tom lokalitetu bila su tijela civila muškog pola i muslimanske nacionalnosti za koje je utvrđeno da su bili stanovnici sela Velagići koje su paravojne srpske snage 1. juna 1992. ubile kod osnovne škole u Velagićima. Nakon tog događaja, u tu školu je poslat istražni sudija da napiše zapisnik o zločinu. U vezi s tim ubistvima, uhapšeno je nekoliko vojnika VRS-a. Osumnjičeni su prebačeni u Mali Logor, u Banjoj Luci, gdje su nakratko zadržani, prije nego što su pušteni da se vrate u svoje jedinice u Ključu, a da im prethodno nije suđeno za učešće u tim ubistvima.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 451.

vi. Zločini vezani za imovinu		
2448	Nakon tog naređenja Kriznog štaba, srpske snage su tokom 1992. godine potpuno razorile ili teško oštetile paljbom ili eksplozivom, 3.500 kuća u vlasništvu Muslimana.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 447.
2449	U skladu s naredbom Kriznog štaba za predaju oružja, jedan bataljon VRS-a, zajedno s drugim jedinicama, izvršio je operacije "čišćenja terena" u periodu od 28. maja do približno 31. maja 1992. Širom opštine, srpske snage su ulazile u sela ili ih napadale. Među tim selima bili su i Hadžići i [zaselak] Pudin Han. Stanovništvo Hadžića je bilo gotovo isključivo muslimansko. Kuće su opljačkane i uništene.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 449.
vii. Razaranja svetišta navedena u Prilogu D, 13		
2450	Nakon tog naređenja Kriznog štaba, srpske snage su tokom 1992. godine potpuno razorile ili teško oštetile paljbom ili eksplozivom jednu katoličku crkvu i najmanje četiri muslimanska spomenika u opštini Ključ, uključujući džamiju Atik u gradu Ključu.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 447.
2451	Kuće su opljačkane i razorene, seoska džamija u Pudin-Hanu srušena je sa zemljom, a seljani su protjerani.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 449.
viii. Uklanjanje nesrba		
2452	Krizni štab je još 27. maja 1992. osnovao agenciju za prihvata i iseljenje izbjeglica. Osobe koje su se željele iseliti iz te opštine morale su dobiti dozvolu opštinskih vlasti.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 455.
2453	U skladu s odlukom Kriznog štaba od 30. jula, oni koji su željeli otići iz opštine morali su predati izjavu u kojoj kažu da odlaze zauvijek, a svoju imovinu su morali razmijeniti ili ostaviti opštini. Za izdavanje potrebnih dokumenata bili su zaduženi SNO i SJB.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 455.
2454	U skladu s odlukom ARK-a od 4. avgusta, osobe koje su odlazile iz ARK-a mogle su sa sobom ponijeti najviše 300 njemačkih maraka.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 455.
2455	Od približno 17.000 Muslimana koji su živjeli na području opštine Ključ, do ljeta 1992. ostalo ih je samo oko 600.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 455.

2456	Vijeće zaključuje da se većina Muslimana iselila iz te opštine u ljeto 1992. zbog neizdržljivih uslova i iz straha.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 456.
2457	U izvještaju Komande 17. lake pješadijske brigade 2. krajiškog korpusa VRS-a iz Ključa od 16. februara 1993., navode se brojevi podaci o ljudima koji su napustili muslimanska sela i mjesne zajednice u opštini Ključ u periodu od maja 1992. do januara 1993. 4.154 od 4.200 stanovnika Sanice; 3.429 od 3.649 stanovnika Velagića (sastavljeni su i spiskovi željenih odredišta preostalih 220 stanovnika); 2.655 od 2.815 stanovnika Peći; 1.250 od 1.732 stanovnika Humića; svih 778 stanovnika Sokolova; i svih 24 stanovnika Gornjeg Ribnika.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 455.
38. OPŠTINA KOTOR VAROŠ		
i. Lišavanje života, Prilog A		
a. Prilog A, 8.1		
2458	Dana 25. juna u naselju Kotor došlo je do borbe između muslimanskih formacija i paravojne jedinice pod komandom Slobodana Dubočanina. Pripadnici te jedinice odveli su grupu Muslimana iz Kotora van grada, tukli ih puškama, vrijeđali govoreći im da su "balije" i "ustaše", i oteli im sve vrijedne predmete. Osim toga, na jednog od Muslimana su pustili psa, a nekoliko Muslimana su prisilili da tuku članove svoje porodice. Potom su izjavili da je ubijen jedan Srbin i upozorili da će "za jednog [Srbina] da ubiju pet" nesrba. Pripadnici te paravojne jedinice ubili su šestoricu iz te grupe, a mnoge druge su zlostavljali. Osim toga, prisilili su ih da pale radnje i kuće u gradu.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 459.
2459	U blizini bolnice ubijen je još jedan Musliman. Ubio ga je policajac u prisustvu komandira policijske stanice.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 459.
b. Prilog A, 8.4		
2460	Početkom oktobra 1992., mali džep oko većinski muslimanskog sela Večići bio je jedino područje opštine Kotor Varoš koje nije bilo pod kontrolom 1. krajiškog korpusa VRS-a. Seljani muslimanske i hrvatske nacionalnosti su se naoružali i branili Večiće tokom ljetnih mjeseci. Na tom području je bilo borbenih dejstava, kao što je napad iz zasjede i ubijanje srpskih vojnika.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 465.
2461	Međutim, u jesen su srpske snage opkolile stanovnike Večića i započeli su pregovori o predaji stanovništva. Zbog toga što se dio muslimanskog i hrvatskog stanovništva nije htio razoružati, srpske vlasti su razmatrale mogućnost da se ljudi puste da odu prije nego što se razoružaju.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 465.

2462	Dana 2. novembra, na sjednici Ratnog predsjedništva Kotor Varoša, pukovnik Blagojević je sve prisutne obavijestio da je od generala Mladića dobio izričitu naredbu da se nikom ne dozvoli da ode iz Večića dok se ne izvrši безусловna predaja naoružanja.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 465.
2463	U noći između 2. i 3. novembra, naoružani ljudi iz Večića pokušali su pobjeći u pravcu Travnika, dok su se žene i djeca odlučili predati. Srpska vojska je saznala za to i VRS je naoružane ljude koji su bježali iz Večića sačekao u zasjedi i zarobio. Dio je ubijen, a dio je odveden u školu u Grabovici.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 465.
2464	U toj školi su zadržali samo naoružane ljude, dok su autobusima koje je obezbijedio Krizni štab žene, starce i djecu otpremili da se priključe preostalom dijelu stanovništva.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 465.
2465	Ratno predsjedništvo je odlučilo da konvoj krene čim to bude moguće. Osim toga, odlučilo je zadužiti Pejića, Župljanina, Balabana i potpukovnika Novakovića za zarobljene vojnike.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 465.
2466	Usprkos tome, 4. novembra 1992. u školi u Grabovici ubijeno je približno 150 tih ljudi	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 465.
2467	Prema izvještaju Komande 1. krajiškog korpusa: "Nad zarobljenim pripadnicima Zelenih beretki otpočeo je žestok masakr zbog ranjavanja 4 i pogibije 1 borea iz lbr Kotor Varoši, kao i zbog spaljivanja ranjenih boraca na Goljoj Planini (Jajce).	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 465.
2468	"Nedeljko Đekanović, predsjednik Kotor Varoša, otišao je 5. novembra 1992. u školu u Grabovici da nadgleda "asanaciju terena i čišćenje škole".	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 465.
ii. Pilana u Kotor Varošu — Prilog C, 16.3		
2469	U avgustu 1992., u Pilani je bilo zatočeno približno 1.000 civila — žena, djece i staraca	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 463.
2470	Srpski vojnici su silovali mnoge žene i djevojčice stare 13 ili više godina prije nego što su ih otpremili u Travnik, gdje su puštene na slobodu.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 463.

2471	Na putu za Travnik, u Skender Vakufu, u autobus u kojem su se vozili ušli su arkanovci i šešeljevi i oduzeli zatočenicima preostali novac i nakit.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 463.
iii. Osnovna škola u Kotor Varošu – Prilog C, 16.4		
2472	U periodu od 8. jula do kraja septembra 1992., srpski vojnici i snage specijalne policije tukli su i mučili neke od preko 100 Muslimana i Hrvata zatočenih u osnovnoj školi u Kotor Varošu, među kojima je bilo i dječaka.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 462.
2473	Osnovnom školom u Kotor Varošu upravljala je srpska specijalna policija.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 462.
iv. Razaranja svetišta navedena u Prilogu D, 14		
2474	Godine 1992. vatrom, eksplozivom, granatiranjem ili kombinacijom svega navedenog teško je oštećeno ili potpuno uništeno ukupno četrnaest muslimanskih i katoličkih spomenika u opštini Kotor Varoš, većina u julu i avgustu te godine. Među tim spomenicima bile su džamije u Hanifićima, gradu Kotor Varošu, Vrbanjima, Hrvaćanima, Ravni, Vraniću, Donjoj Varoši i Večićima.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 467.
2475	U avgustu 1992. godine, nova džamija u Večićima lakše je oštećena granatiranjem.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 467.
v. Uklanjanje nesrba		
2476	Krizni štab Kotor Varoš je već 29. juna 1992. odlučio osnovati agenciju koja će nadzirati preseljenja; sve autobuse u toj opštini trebalo je staviti na raspolaganje za tu svrhu.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 466.
2477	Prema odluci Kriznog štaba, svi koji su se željeli iseliti iz Kotor Varoša morali su osnovnom sudu u Kotor Varošu predati pismeni zahtjev i ispuniti određene formulare u kojima će navesti svoju imovinu i izjaviti da je "ostavljaju" društveno-političkoj zajednici.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 466.
2478	Osobe koje su se iseljavale iz opštine trebalo je obavijestiti da sa sobom mogu ponijeti samo 300 njemačkih maraka.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 466.

2479	Osobe koje su željele otići trebale su opštini predati svu svoju nepokretnu imovinu i izjaviti da odlaze dobrovoljno.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 466.
2480	Dana 28. jula 1992., Ratno predsjedništvo Kotor Varoša je odlučilo da se novac zaplijenjen od ljudi koji su se iseljavali neće vratiti tim osobama nego će se upotrijebiti za pomoć porodicama poginulih boraca i za druge opštinske troškove.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 466.
2481	Drugi Muslimani i Hrvati otišli su autobusima koje su obezbijedili Krizni štab i jedna agencija.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 468.
2482	U julu i avgustu bilo je incidenata u kojima su srpski vojnici, kao i šešeljevci i arkanovci, Muslimanima i Hrvatima koji su odlazili iz Kotor Varoša oduzimali vrijedne predmete.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 466.
2483	Zbog neizdržljivih uslova u toj opštini, 1992. godine iz te opštine iselio se velik dio nesrpskog stanovništva; iz nekih sela, poput Večića, Sokoline, Viševice, Ravni i Bilica, otišlo je cjelokupno muslimansko stanovništvo.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 468.
39. OPŠTINA PRIJEDOR		
i. Objekti zatočavanja – opšti navodi		
2484	U nepotpisanom izvještaju s pečatom "Komanda Operativne grupe Doboj 2" od 22. avgusta 1992. upućenom Operativnoj grupi Prijedor stoji: "sada svi peru ruke od logora i prihvatnih centara, pokušavajući da odgovornost prebace na nekog 'drugog' za izdavanje naređenja za masovne likvidacije civila u logorima i centrima. Ovo je posebno izraženo posle posjete stranih novinara Prijedoru, odnosno Omarskoj i Trnopolju. Čak su pojave izrade lažne dokumentacije (antidatirane) o svemu ovome Sigurno je jedno: nepotrebno prosuta krv Muslimana već počinje da nam se sveti."	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 495.
2485	Odgovarajući na zahtjev Ministarstva zdravlja, Simo Drljača je 28. avgusta 1992. obavijestio CSB da u Prijedoru nema logora, zatvora ili sabirnih centara, kao i da je 1.335 "ratnih zarobljenika" prebačeno u Manjaču.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 496.
2486	Dana 24. septembra 1992. ili približno tog datuma, Milomir Stakić, predsjednik lokalnog SDS-a, odgovorio je na pritužbe lokalnih Srba u vezi s puštanjem zatočenika iz Keraterma, Omarske i Trnopolja na slobodu objašnjavajući da ih je vlada na Palama odlučila pustiti iz dva razloga: "pritis[ka] svjetskog javnog mnijenja i oficijalne politike i ogromni[h] troškov[a] održavanja zatvora".	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 496.

ii. Logor Omarska – Prilog C, 20.2		
2487	Jedna od grupa koje su zlostavljale zatvorenike u Omarskoj bio je specijalni odred MUP-a stavljen pod komandu CSB-a Banja Luka.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 490.
2488	Početak avgusta 1992. ili približno u to vrijeme, srpskim i stranim novinarima dozvoljeno je da uđu u logor Omarska. Zatočenici su upozoreni da se ne žale na uslove zatočenja.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 491.
2489	Od ukupnog broja osoba obrađenih u Omarskoj do sredine avgusta 1992., 1.773 je prebačeno u objekte u Trnopolju, a 1.331 u logor Manjača, u Banjoj Luci.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 492.
iii. Ubistva vezana za logor Trnopolje – Prilog B, 15.6		
2490	Dana 23. ili 24. avgusta, policijska jedinica iz Prijedora se, zajedno sa Simom Drljačom i Stojanom Župljaninom, vratila na Korićanske stijene i uklonila tijela lica koja su pogubljena 21. avgusta 1992. godine.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 489, 491, 494.
2491	Taj događaj se ponovo pominje u izvještaju 1. krajiškog korpusa Glavnom štabu VRS-a od 3. septembra 1992. U njemu se tvrdi da je odgovoran Drljača i dodaje: "Takav postupak izazvao je revolt ne samo građana već i boraca 1. krajiškog korpusa. Tamna mrlja koja je napravljena nije imala podršku, a sva je sreća što o tome nije detaljnije saznala međunarodna javnost."	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 494.
2492	Na zahtjev Miće Stanišića, ministra unutrašnjih poslova, da provede istragu o tome, Drljača je 14. septembra odgovorio da se istraga ne može provesti zato što su službena lica koja su učestvovala u sprovođenju kolone trenutno raspoređena na ratište.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 494.
iv. Uklanjanje nesrba		
2493	U periodu od početka sukoba u aprilu do avgusta 1992. iz opštine Prijedor, iz straha ili zbog neizdržljivih okolnosti, odselilo se više od 30.000 njenih stanovnika muslimanske i hrvatske nacionalnosti.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 499.
40. OPŠTINA ROGATICA		

i. Zauzimanje opštine		
2494	Do početka 1992., jedan od istaknutih ljudi u vrhu SDS-a i član Opštinskog odbora SDS-a Rogatica Rajko Kušić formirao je paravojnu jedinicu u čijem sastavu je bilo 45 do 50 Srba i među kojima je bilo pristalica SDS-a iz opštine Rogatica.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 675.
2495	Kušić i predsjednik opštinskog SDS-a Sveto Veselinović tražili su podjelu opštine, kao i podjelu policije i TO-a Rogatice. U martu 1992. pregovarači Muslimani pristali su na podjelu kako bi izbjegli rat.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 675.
2496	Srbi su potom proveli podjelu policijske stanice, zadržavajući oružje koje su zadužili, dio policijske zgrade i dvije trećine vozila.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 675.
2497	Približno u isto vrijeme SDS je osnovao srpski Krizni štab, a Kušić i Veselinović su postali njegovi članovi.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 675.
2498	Srbi su, osim toga, proglasili osnivanje srpske opštine Rogatica.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 675.
2499	Kušić i SDS su svim Muslimanima u opštini Rogatica, prijeteći im hapšenjem i progonom, naredili da predaju oružje.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 675.
2500	Dana 5. ili 6. marta 1992., pedesetak ljudi u maskirnim uniformama i s automatskim oružjem, uključujući šest pripadnika rezervnih policijskih snaga, okupilo se u većinski srpskom selu Borike, proglasilo se "srpskom milicijom" i krenulo u obilazak drugih većinski srpskih sela u opštini, prijeteći muslimanskom stanovništvu pucanjem u vazduh.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 676.
2501	Krajem marta 1992., iz grada Rogatice je otišla većina stanovnika srpske nacionalnosti. Po njihovom odlasku, na grad je, radi provokacije, otvorena vatra iz pušaka i protivavionskih mitraljeza postavljenih u selima Plješevica i Krnčići.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 677.
2502	Početkom maja 1992., predstavnici lokalnog SDS-a, uključujući člana odbora SDS-a Tomu Batinića i Milorada Sokolovića, koji je tada već bio predsjednik Kriznog štaba, u pregovorima s predstavnicima Muslimana tražili su kontrolu nad cijelom opštinom Rogatica. Muslimanske vlasti su se tome protivile.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 677.

ii. Srednja škola "Veljko Vlahović" – Prilog C, 21.1		
2503	U noći između 12. i 13. maja 1992., područje Živaljevine u opštini Rogatica gađano je iz minobacača i protivavionskog oruđa, aviona i topova iz sela Plješevica i Seljani.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 678.
2504	Nakon granatiranja Rogatice, koje je počelo 22. maja 1992. godine i trajalo oko sedam dana, Srbi su Muslimanima naredili da se okupe na centralnom gradskom trgu. Vojnici u uniformama JNA, među kojima je i bio jedan rezervni kapetan JNA, tražili su od muslimanskog stanovništva da potpišu izjavu o lojalnosti, predaju se i presele u srednju školu "Veljko Vlahović", prijeteci da će ih ubiti ako to ne učine. Na gradskom trgu se okupilo ukupno 2.500-3.000 Muslimana.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 678.
2505	Pripadnici srpske policije i drugi ljudi u maslinastosivim uniformama su sve one koji nisu postupili po naređenju da odu u srednju školu istjerali iz njihovih domova, potom razdvojili muškarce od žena i muškarce pretukli.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 678.
2506	Lokalni Srbi su kasnije, s ovlaštenjem dobijenim od Rajka Kušića, u toj srednjoj školi zatočili do 1.100 rogatičkih Muslimana.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 679.
2507	Oko srednje škole su postavljeni stražari i mitraljeska gnijezda, a zatočenicima je saopšteno da su oko škole postavljene mine.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 679.
2508	Srpski vojnici, policajci, pripadnici specijalnih i paravojnih jedinica ispitivali su Muslimane koji su u toj srednjoj školi bili zatočeni i do tri i po mjeseca.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 679.
2509	Stražari su tukli, silovali i mučili zatočene Muslimane.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 679.
2510	Srpske snage su držale u srednjoj školi u Rogatici držano je do 1.100 zatočenih osoba, koje su ondje zlostavljane, premlaćivane i silovane u periodu od juna do avgusta 1992.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 685.
iii. Lišavanja života vezana za srednju školu "Veljko Vlahović" – Prilog B, 16.1		

2511	U nekoliko prilika u periodu od juna do septembra 1992., neke zatočene muškarce su izveli i ubili.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 679.
iv. Uklanjanje nesrba		
2512	Grupa od 1.500 do 2.000 Muslimana otišla je u maju 1992. iz grada Rogatice zbog sve intenzivnijeg granatiranja. Kada je ta grupa stigla u selo Vragolovi u opštini Rogatica, zatekla je približno 5.000 do 6.000 raseljenih Muslimana i izbjeglica. Kada su srpske snage u julu granatirale Vragolove, 1.500 od tih Muslimana pobjeglo je u Goražde. U avgustu, nakon upozorenja da slijedi još jedan srpski napad, iz tog sela su u Goražde otišle sve izbjeglice osim njih deset.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 682.
v. Razaranja svetišta navedena u Prilogu D, 18		
2513	Do kraja 1992. minirano je više od deset džamija u toj opštini. To su, između ostalog, bile rogatička gradska džamija, džamija Arnaudija i tri džamije na području Vragolova, zapadno od grada Rogatice, uključujući džamiju u Vragolovima.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 684.
41. OPŠTINA SANSKI MOST		
i. Zauzimanje opštine		
2514	U martu 1992., lokalni funkcioneri SDS-a su, postupajući po nalogima banjalučkih funkcionera SDS-a na nivou regije, u Skupštini opštine više puta zatražili raspravu o pripajanju Sanskog Mosta republici bosanskih Srba. Kada je to Skupština odbila, lokalni funkcioneri SDS-a pozvali su na podjelu opštine po nacionalnoj osnovi.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 509.
2515	Dana 25. marta 1992., proglasom koji su potpisali predsjednik lokalnog ogranka SDS-a Vlado Vrkeš i predsjednik Skupštine opštine Sanski most Nedjeljko Rašula, sva srpska područja u opštini proglašena su dijelom republike bosanskih Srba kao jedinstvena srpska opština Sanski Most.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 509.
2516	Dana 3. aprila, srpska Skupština Sanskog Mosta odlučila je da će ta opština postati dio ARK-a.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 509.
2517	Srpski Krizni štab Sanskog Mosta izdao je saopštenje da su na teritoriji srpskog Sanskog Mosta od 20. aprila na snazi samo Ustav i zakoni republike bosanskih Srba. Istoga dana, Krizni štab je proglasio dotadašnju Skupštinu opštine nezakonitom.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 509.

2518	Krizni štab je otpustio mnoge Muslimane i Hrvate, uključujući sudije i direktore društvenih preduzeća, lokalnog radija i Doma zdravlja, dok su drugi odvracani od odlaska na posao zbog toga kako se ondje s njima postupalo, i zamijenjeni su Srbima. Opušteni su i direktori Srbi koji su dopuštali Hrvatima i Muslimanima da rade u njihovim preduzećima. Predsjednik SDS-a Vrkeš, u pratnji pripadnika SOS-a i srpske policije, istjerao je direktoricu opštinskog SDK, Hrvaticu, i na njeno mjesto imenovao osobu srpske nacionalnosti.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 509.
2519	Dana 11. aprila 1992., svjedok Adil Draganović, predsjednik Opštinskog suda u Sanskom Mostu, Musliman, primio je prijeteće pismo koje su potpisali pripadnici "Belih orlova" u kojem se kaže da on i zamjenik opštinskog tužioca Enver Cerić, takođe Musliman, moraju otići iz Sanskog Mosta do 15. maja 1992. ili će njihove porodice nastradati. Dana 15. maja 1992., srpska policija je saopštila zaposlenima muslimanske nacionalnosti na sudu da moraju na prisilni dopust. Draganović je razriješen dužnosti i sudska vlast je, po naređenju Kriznog štaba, prešla u ruke Srba.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 510.
2520	Dana 17. aprila 1992., načelnik CSB-a Banja Luka Stojan Župljanin naredio je podjelu policije po nacionalnoj osnovi. Policajcima je naređeno da pokažu svoju lojalnost srpskoj opštini nošenjem oznaka republike bosanskih Srba i potpisivanjem izjave o poštovanju njenih zakona i propisa. Tu izjavu su potpisale samo osobe srpske nacionalnosti.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 511.
2521	Dio policajaca nesrba i vođe SDA sklonili su se u zgradu opštine, gdje su se nastavili pregovori između političkih stranaka. Dana 19. aprila, Krizni štab je ljudima u toj zgradi dao ultimatum.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 511.
2522	Zgradu su opkolili vojnici 6. krajiške brigade JNA. Oni koji su bili u zgradi uspjeli su pobjeći u okolna sela. Nedjeljko Rašula je, kao načelnik Kriznog štaba, iz policije otpustio policajce muslimanske i hrvatske nacionalnosti.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 511.
2523	Istoga dana, srpske snage su napale zgradu opštine u tom gradu. Približno u isto vrijeme, pripadnici SOS-a su, uz podršku SDS-a, naoružani automatskim oružjem i obučeni u maskirne uniforme, razorili 28 radnji i restorana u vlasništvu Muslimana i Hrvata na području Sanskog Mosta.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 511.
2524	Ti napadi i druga djela zastrašivanja u martu i aprilu 1992. dovela su do toga da su mnogi stanovnici muslimanske i hrvatske nacionalnosti otišli iz opštine.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 511.
2525	U martu i aprilu 1992., srpske snage, uključujući vojnike 6. krajiške brigade JNA i srpsku policiju, postavile su kontrolne punktove po gradu Sanskom Mostu i oko nesrpskih sela, a Krizni štab je uveo policijski čas, zabranivši kretanje noću. Na tim kontrolnim punktovima naoružane srpske snage provjeravale su Muslimane koji su tu prolazili.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 512.
2526	Tokom maja 1992., u toj opštini su viđene razne naoružane grupe, uključujući SOS, "Bele orlove", jedinice lokalnog SUP-a i JNA.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 513.

2527	Dana 25. maja 1992., na Radiju Sanski Most emitovani su pozivi Muslimanima da predaju oružje srpskim vlastima. Oružje su sakupljale srpske patrole. U tim radio emisijama nekoliko osoba – imućnih Muslimana i Muslimana intelektualca – poimenično je pozvano na predaju. Srpske snage su iste večeri granatirale grad Sanski Most. Srpske snage su granatirale i zaselak Okreč, sa većinskim muslimanskim stanovništvom.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 514.
2528	Dana 25. maja ili približno tog datuma, 6. krajiška brigada JNA i TO su takođe izvršile artiljerijski napad na muslimanska naselja Mahalu, Muhiće i Otoku. Srpski vojnici su natjerali stanovnike Mahale da se okupe na jednom igralištu, nakon čega su granatirali naselje i djelomično razorili kuće i lokalnu džamiju.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 514.
2529	Dana 27. maja 1992., 50 do 100 srpskih vojnika opkolilo je većinski muslimansko selo Lukavicu i naredilo da se selo evakuiše kako bi izvršili pretres kuća u potrazi za oružjem.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 515.
2530	Krajem maja 1992., srpske snage su počele hapsiti vođe Hrvata i Muslimana. Neki, među kojima je bio i sekretar Opštinskog odbora SDA, sudija muslimanske nacionalnosti, i načelnik opštinske policije, ubijeni su.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 523.
ii. Lišavanja života – Prilog A, 12.3		
2531	Dana 27. juna 1992. ili približno tog datuma, u muslimanski zaselak Kenjari stigli su lokalni rezervisti srpske nacionalnosti u maslinastosivim uniformama.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 520.
2532	U obližnjoj kući, 20 muškaraca muslimanske nacionalnosti uhapšeno je, ispitano i odvedeno pred Vladu Vrkeša, predsjednika SDS-a Sanski Most, koji im je rekao da se nemaju čega plašiti. Vojnici srpske nacionalnosti su ih odveli u jednu kuću u zaselku Blaževići. Vojnici su u tu kuću ubacili eksploziv, a potom otvorili vatru iz pušaka na one koji su pokušali pobjeći. Tijela mrtvih su vraćena u kuću, a kuća je zapaljena.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 520.
iii. Zgrada SJB i zatvor u Sanskom Mostu – Prilog C, 22.1		
2533	Muslimanski vjerski vođa iz Vrhpolja, Emir Seferović, zlostavljan je češće od drugih zatočenika i zatvorski stražari su ga prisiljavali da jede svinjetinu.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 525.
2534	Nedjeljko Rašula je u nekoliko navrata viđen kako jede u zatvorskoj kuhinji.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 525.

2535	Uslovi u toj policijskoj stanici su bili loši: nije bilo dovoljno hrane ni dovoljno prostora da bi se moglo leći, nužnika ni tuševa.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 523.
2536	Policijci, vojnici i obični građani redovno su žestoko tukli zatočenike u policijskoj stanici. Zatočenicima nije pružana nikakva medicinska njega.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 523.
iv. Garaža fabrike "Betonirka", škola "Hasan Kikić" i hala fabrike "Krings" – Prilog C, 22.2 – 22.4		
2537	Krizni štab opštine Sanski Most otvorio je početkom maja 1992. zatvorenički centar u "Betonirki" i hali fabrike "Krings", kao i u sportskoj dvorani "Hasan Kikić".	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 522.
2538	Zatočenike su, po naređenjima dobijenim direktno od Kriznog štaba, u te centre dovodili vojska i SJB.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 522.
2539	Za obezbjeđenje tih zatočeničkih centara bio je zadužen SJB.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 522.
2540	Prema informacijama vlasti bosanskih Srba, od 1.655 zatočenih u ta tri centra, većina su bili muškarci stari između 18 i 65 godina; 1.538 njih su bili Muslimani, a ostalo Hrvati. Približno 900 zatočenika je, po naređenju Kriznog štaba, poslato u logor Manjača u Banjoj Luci, a 600 je oslobođeno.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 522.
v. Lišavanja života vezana za garažu fabrike "Betonirka" – Prilog B, 17.1		
2541	Dana 22. juna, otprilike 20 zatočenika iz zatvoreničkog logora "Betonirka" odvedeno je u obližnju Krivu Cestu, gdje su im vojnici u maslinastosivim uniformama pod prijetnjom oružja naredili da iskopaju vlastite grobove.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 524.
2542	Grupa od deset osoba, među kojima je bio i Nedjeljko Rašula, sjedila je za obližnjim izletničkim stolom i posmatrala ih kako kopaju.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 524.
vi. Hala fabrike "Krings" – Prilog C, 22.4		

2543	Početkom jula 1992., svi Muslimani iz Hrustova, Trnopolja i Kamička koji su se sklonili u osnovnu školu u Tomini, odvedeni su u halu fabrike "Krings" u Sanskom Mostu, gdje su zatočeni sa još 600 osoba.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 526.
2544	Higijenski uslovi u tom zatočeničkom centru su bili izuzetno loši.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 526.
2545	Srpski policajci su zatočenike tukli pendrecima i puškama.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 526.
vii. Vojni objekat u Magarici – Prilog C, 22.5		
2546	Faik Bišćević, član Glavnog odbora lokalne SDA, uhapšen je 27. maja 1992. Bio je dva dana zatočen u kući u selu Magarice bez hrane i vode.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 525.
viii. Zločini vezani za imovinu		
2547	Krajem maja 1992., pripadnici 6. krajiške brigade srušili su Hasanbegovu džamiju u Sanskom Mostu. Na groblju te džamije napravljeno je parkiralište.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 521.
ix. Razaranje svetišta navedeno u Prilogu D, 19		
2548	Sredinom 1992., SDS je naredio da se sruši džamija u Donjem Kamengradu. Jedan član SDS-a je naredio Mladenu Majkiću, vojnom inženjeru, da u tu džamiju postavi eksploziv.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 521.
x. Uklanjanje nesrba		
2549	Dana 30. maja 1992., Krizni štab Sanskog Mosta raspravljao je o "problemu izbjeglica" na području Mahale, kao i o problemu Muslimana i Hrvata nelojalnih republici bosanskih Srba i njenim zakonima.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 529.

2550	Krizni štab je odlučio da će se svim osobama koje nisu uzele oružje u ruke i koje žele otići iz opštine dopustiti da to učine. Odlučeno je i da treba stupiti u kontakt s rukovodstvom ARK-a u vezi s preseljenjem stanovništva.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 529.
2551	U maju ili junu, policija bosanskih Srba je viđena u muslimanskom dijelu Sanskog Mosta kako tjera ljude iz njihovih domova.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 529.
2552	U junu 1992., Besim Islamčević, Musliman iz Podbriježja, sazvaio je sastanak na kojem je bio prisutan Vlado Vrkeš i na kojem se razgovaralo o proceduri odlaska Muslimana. Muslimani koji su htjeli ostati morali su potpisati izjavu o lojalnosti srpskim vlastima.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 530.
2553	Nakon pojačanog pritiska na muslimansku zajednicu u junu i julu, predstavnici Muslimana su zaključili da bi za Muslimane bilo bezbjednije da odu iz Sanskog Mosta.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 530.
2554	Nakon što su srpski vojnici ubili jednog muškarca i šesnaest žena i djece koji su se sklonili u jednoj garaži u Jelečevićima, muslimanskom selu na području Hrustovog, dana 31. maja 1992. godine, pedeset do sto srpskih vojnika sprovelo je preživjele, zajedno s približno 200 stanovnika susjednih sela, u zaselak Kljevce, gdje su im zaplijenjeni vrijedni predmeti. Srpski vojnici su te seljane držali zatočene na raznim lokacijama prije nego što su ih autobusom i vozom prevezli u Doboj, gdje im je naredeno da sami nađu put do teritorije pod kontrolom Muslimana.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 516.
2555	Dana 22. juna 1992., Krizni štab Sanskog Mosta obaviješten je o odluci Kriznog štaba ARK-a da svaka opština u toj regiji treba da imenuje osobu zaduženu za pitanja preseljenja i razmjene stanovnika i zatvorenika, te da ta osoba treba da podnosi izvještaje Voji Kuprešaninu iz ARK-a. Krizni štab Sanski Most je za to imenovao Vrkeša i osnovao peteročlanu komisiju za migraciju stanovništva.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 531.
2556	Krizni štab je, nadalje, 2. jula 1992. odlučio da se dozvoli odlazak osobama koje su opštinskim vlastima prethodno dale izjavu da zauvijek odlaze iz opštine i koje su razmijenile svoju nepokretnu imovinu ili je prepustile opštini.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 531.
2557	U periodu od maja do avgusta 1992., iz opštine Sanski Most otišlo je približno 3.000 ljudi, a do 16. avgusta 1992. SJB je odobrio molbe 12.000 ljudi, uglavnom muslimanske nacionalnosti, koji su željeli, a nisu mogli, otići iz opštine.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 532.
2558	Dana 4. juna 1992., Krizni štab Sanski Most zadužio je Mirka Vručinića, Nedjeljka Rašulu i pukovnika Aničića da zatočenike u toj opštini razvrstaju po kategorijama, radi prebacivanja u logor Manjača. Te kategorije su bile: "političari", "nacionalno-ekstremni" i ljudi "nepoželjni" u opštini Sanski Most.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 527.

2559	Iz opštine Sanski Most su 1992. godine otišli gotovo svi Muslimani.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 533.
42. SARAJEVSKE OPŠTINE – HADŽIĆI, ILIDŽA, ILIJAŠ, NOVI GRAD, NOVO SARAJEVO, PALE I VOGOŠĆA		
i. Zauzimanje sarajevskih opština – opšti navodi		
2560	Dana 1. marta 1992., Srbi, uključujući Srbe zaposlene u MUP-u Bosne i Hercegovine, kao što su tadašnji pomoćnik ministra unutrašnjih poslova Momčilo Mandić i načelnik SJB-a Novo Sarajevo Milenko Jovanović, i funkcionere SDS-a, kao što su Rajko Dukić, Jovan Tintor i Ratko Adžić, počeli su organizovati postavljanje barikada na strateškim mjestima u Sarajevu i okolnim opštinama.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 575.
2561	Narednih mjeseci, srpska policija i srpski vojnici u uniformama JNA nastavili su ograničavati kretanje nesrba.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 575.
ii. Zauzimanje Hadžića		
2562	Od sredine aprila 1992., vođe SDS-a i starješine iz kasarne JNA u Hadžićima otvoreno su saradivale u dovođenju rezervnih jedinica JNA iz Srbije i Crne Gore. Te jedinice su u drugoj polovini aprila 1992. zauzele strateški važne zgrade i položaje u gradu Hadžićima.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 542.
2563	Početkom maja 1992., SDS je održao sjednicu na kojoj je osnovana srpska opština Hadžići i definisane granice te opštine.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 542.
2564	Dana 7. maja 1992., naoružani srpski rezervisti i policajci ušli su u opštinsku zgradu u Hadžićima i istjerali zaposlene.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 542.
2565	Dana 7. maja 1992., SDS je izdao ultimatum kojim se od policajaca, pripadnika TO-a i pripadnika drugih opštinskih organa muslimanske nacionalnosti traži da do sljedećeg dana odu iz opštine Hadžići.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 542.
2566	Dana 8. maja 1992., izvršen je artiljerijski napad na policijsku stanicu u Hadžićima. U sljedećih nekoliko dana Srbi su preuzeli kontrolu nad dijelovima te opštine i počeli s hapšenjima, protjerivanjem i deložacijama velikog dijela nesrpskog stanovništva.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 542-543.

2567	Dvije do tri hiljade muškaraca, žena i djece muslimanske i hrvatske nacionalnosti otišlo je iz Hadžića, a mnogi od njih su krenuli pješice kroz šumu. Žene i djeca srpske nacionalnosti evakuisani su iz Hadžića autobusima. Od prvobitnih stanovnika muslimanske i hrvatske nacionalnosti, samo je dvije ili tri stotine njih ostalo u gradu Hadžićima.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 543.
2568	Srpski rezervisti su postavili kontrolne punktove i položaje u centru grada, ograničivši time kretanje.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 543.
2569	U periodu od 15. do 20. maja 1992., Srbi su granatirali i Musiće, dio sela Ušivak.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 544.
2570	Vijeće zaključuje da su srpske snage preuzele vlast u gradu Hadžićima i dijelovima opštine Hadžići uz pomoć snaga JNA, te da su protjerale najveći dio nesrpskog stanovništva u maju 1992.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 550.
2571	Krajem 1992. godine, srpska Skupština opštine Hadžići odlučila je oduzeti državljanstvo republike bosanskih Srba svim nekadašnjim stanovnicima Hadžića koji se nisu vratili na teritoriju te opštine ili nisu obrazložili zašto se nisu mogli vratiti do 20. jula 1992. Tom odlukom su ukinuta i njihova stanarska prava i prava stečena radnim odnosom. U toj odluci se kaže da će se njihova imovina privremeno koristiti za potrebe odbrane te opštine.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 549.
iii. Zauzimanje Ilidže		
2572	Početak marta 1992., nakon što su otpušteni policajci Muslimani, formiran je srpski SJB.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 552.
2573	Krajem aprila 1992., teška artiljerija, raketni bacači, protivavionski topovi i tenkovi JNA, po narednjima potpukovnika Tadije Manojlovića, svakodnevno su gađali mete u Sarajevu, između ostalog, u četvrtima Butmir i Hrasnica u opštini Ilidža. U tim napadima učestvovao je i srpski SJB.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 553.
2574	Početak maja 1992. godine, Ilidža je već bila pod kontrolom srpskih snaga.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 553.
iv. Zauzimanje Hijaša		

2575	U martu 1992., na zgradu opštine u Ilijašu i na policijsku stanicu obješene su srpske zastave, a predstavnici SDA i HDZ a prestali su dolaziti na sjednice Skupštine opštine. Približno u isto to vrijeme, SJB se podijelio po nacionalnoj osnovi. Srpski dio je sebe nazvao "Srpska policija" SAO Romanije i došao pod kontrolu srpskog Kriznog štaba.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 558.
2576	Otpušteni su policajci Muslimani i Hrvati, kao i Muslimani i Hrvati zaposleni u školama, bankama i bolnicama.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 558.
2577	Muslimani su potom formirali vlastiti Krizni štab i policijsku stanicu u jednom selu blizu mjesta Ilijaš.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 558.
2578	Srpski Krizni štab je preuzeo kontrolu nad svim većim vojnim i civilnim ustanovama i objektima u opštini, uključujući SDK, banke, skladište preduzeća INA i sredstva javnog informisanja. Lokalnom SDS u je pomagala jedna paravojna jedinica.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 559.
2579	Srpski Krizni štab te opštine je kasnije, 14. juna 1992., zatražio podršku od arkanovaca u vidu barem jednog vođa.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 559.
v. Zauzimanje Novog Grada		
2580	Dana 22. februara 1992. ili približno tog datuma, u Rajlovcu je osnovana srpska opština koju su činila sela sa mješovitim stanovništvom, uključujući većinski muslimansko selo Ahatoviće.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 567.
2581	Srbi su u aprilu 1992. postavili barikade na drugim mjestima u toj opštini. Jedna barikada je postavljena na mostu preko rijeke Bosne u naselju Reljevo i tuda su mogli proći samo Srbi.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 567.
vi. Zauzimanje Novog Sarajeva		
2582	Krajem aprila 1992., snage JNA su granatirale Sarajevo i prigradska naselja, poput Bijelog Polja i Novog Sarajeva.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 576.

2583	Od juna 1992. nadalje, vojnici raspoređeni na snajpersku dužnost zauzeli su položaje na gornjim spratovima četiri višespratnice u naselju Grbavica.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 576.
2584	Pripadnici srpske vojske, srpske policije i šešeljevci pretražili su, u potrazi za oružjem, kuće Muslimana i Hrvata u naselju Grbavica.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 576.
2585	U tim pretresima kuća u periodu od juna do septembra 1992., jedan naoružani čovjek po imenu Batko silovao je tri žene, došavši u njihove stanove: dvije Muslimanke i jednu ženu mješovitog etničkog porijekla.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 576.
2586	Batko je u junu i julu 1992. godine vršio pljačke i krađe u Grbavici.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 576.
vii. Zauzimanje Pala		
2587	Početkom marta 1992. godine, Muslimani su otpušteni iz policije na Palama.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 584.
2588	Tokom marta 1992. godine, Srbi su započeli kampanju poticanja Muslimana na odlazak iz te opštine. U nekim dijelovima te opštine, policajci i komandanti paravojske srpske nacionalnosti nastojali su, svakoga dana i tokom mnogo sedmica, ubijediti Muslimane da im je bolje da mirno odu i tako izbjegnu probleme kasnije.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 584.
2589	U martu i aprilu 1992., pripadnici srpske paravojske, lokalne policije i vojnici rezervisti postavili su na Palama kontrolne punktove, čime su u velikoj mjeri ograničili kretanje Muslimana. S tim u vezi, mnogi mještani srpske nacionalnosti bili su naoružani i pomagali su na barikadama.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 584.
2590	U maju i junu 1992. bilo je sve više redovne vojske i paravojske u opštini Pale.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 584.
2591	Dana 22. maja, srpske snage su napale i granatirale većinski muslimansko selo Donja Vinča, paleći kuće i tjerajući seljane iz sela.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 584.

viii. Zauzimanje Vogošće		
2592	Početak marta 1992., odbornici SDS-a napustili su Skupštinu opštine Vogošća i osnovali vlastitu skupštinu.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 595.
2593	Član Glavnog odbora SDS-a i predsjednik Kriznog štaba Vogošća Jovan Tintor, predsjednik lokalnog ogranka SDS-a Rajko Koprivica i druge vođe lokalnog SDS-a htjeli su da se opština Vogošća podijeli po nacionalnoj osnovi. Tom podjelom, kako su je oni zamislili, Srbi bi dobili centar grada, važne komunikacije i svu lokalnu industriju.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 595.
2594	U martu je JNA postavila barikade oko važnih sarajevskih fabrika, između ostalog, i oko pogona za proizvodnju artiljerije i raketa "Pretis" u Vogošći, tada jednog od najvećih pogona te vrste u Evropi.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 595.
2595	Krajem marta, policija je podijeljena po nacionalnoj osnovi.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 595.
2596	Jedinice srpske vojske i policije su, u organizaciji Kriznog štaba Vogošća, u periodu od 4. do 17. aprila 1992. upotrebom vojne sile stavile velik dio Vogošće pod srpsku kontrolu.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 596.
2597	Dana 30. jula 1992., Ratno povjereništvo Vogošće odlučilo je plaćati dobrovoljce pod komandom majora Jove Ostojića, poznate kao odred "Šoša".	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 596.
2598	Na osnovu uputstava dobijenih od MUP-a i lokalne vojne komande, sve srpske policijske snage u opštini Vogošća poslate su na liniju fronta već sredinom aprila 1992. Policajci nisu održavali red i mir, već su učestvovali u borbenim dejstvima.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 597.
2599	Mnogi policajci su učestvovali u kažnjivim radnjama, kao što je pljačka muslimanskih kuća.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 597.
2600	Specijalni vod sa Sokoca, pod vodstvom Duška Malovića i dodijeljen Mići Stanišiću, učestvovao je u velikoj krađi automobila iz fabrike TAS u Vogošći, dok je rezervna policija pljačkala muslimanske kuće.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 597.

2601	Dana 2. maja 1992., Srbi su opkolili i granatirali sela Svrake i Semizovac u opštini Vogošća. Ta sela su bombardovali vojni avioni, nakon čega su seljani predali oružje. Nakon zauzimanja Svrake i Semizovca početkom maja 1992., Srbi su odveli 470 muškaraca, žena i djece muslimanske nacionalnosti u kasarnu u Semizovcu. Žene, djeca i starci su kasnije pušteni na slobodu, ali muškarci su zadržani. Oni su trebali biti razmijenjeni za devet Srba koje su zarobile muslimanske snage.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 599.
ix. Lišavanje života, Prilog A		
a. Prilog A, 6.1		
2602	Pripreme za zauzimanje većinski muslimanskog sela Lješeva započele su u martu 1992. kada su Srbi podigli kontrolne punktove, podijelili oružje mještanima i na okolna brda postavili tešku artiljeriju.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 560.
2603	U aprilu 1992., Muslimani u tom selu su organizovali seosku stražu, a u maju su osnovali Krizni štab, zadužen za organizaciju života i rada u selu.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 560.
2604	U maju je i srpska policija naredila Muslimanima da predaju oružje. Većina Muslimana je postupila po naređenju i 60 do 80 posto Muslimana je otišlo iz sela u strahu od napada.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 560.
2605	Dana 4. juna 1992., na Lješevo je otvorena minobacačka i artiljerijska vatra. Granate su pogodile nekoliko kuća u muslimanskom dijelu sela, u kojem nije bilo nikakvih vojnih ciljeva.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 560.
2606	Dana 5. juna 1992., srpski vojnici su ušli u selo i ubili približno 20 seljana Muslimana, nakon što su ih zarobili i spalili njihove lične dokumente.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 560.
b. Prilog A, 9.1		
2607	U martu 1992., na razgovorima između predstavnika lokalnog ogranka SDA i SDS-a u tom selu, Srbi su zaprijetili da će napasti Muslimane ako ne odu iz sela. Muslimani su se odbili povinovati tom zahtjevu i osnovali su lokalni Krizni štab, postavili barikade, organizovali seosku stražu i naoružali se pješadijskim naoružanjem.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 567.

2608	Dana 24. ili 25. maja 1992., žene, djeca i starci su iz Ahatovića pokušali pobjeći u obližnju opštinu Visoko, ali su ih u tome spriječili srpski vojnici koji su pucali u njih. Nakon tog događaja, približno 120 muškaraca iz Ahatovića, naoružanih samo lakim pješadijskim oružjem, organizovalo je odbranu sela.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 567.
2609	Dana 27. maja 1992. ili približno tog datuma, srpski tenkovi i oklopna vozila zauzeli su položaje na brdima oko Ahatovića. Srbi su, služeći se megafonom, pozivali seljane da se predaju. Prijetili su: "Balije, predajte se, ili ćemo vam pobiti djecu /prijevod s engleskog/". Kada su oni to odbili učiniti, srpska pješadija je izvršila napad, koji su Muslimani odbili.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 567.
2610	Srpske snage su potom s brda granatirale selo Ahatovići. Vojnici bivše JNA Srbi i "Beli orlovi" su tada oklopnim transporterima i tenkovima ušli u selo, nakon čega su se seljani Muslimani predali. U napadu je poginulo više seljana Muslimana, a srpski vojnici su pogubili oko petnaest ranjenih i zarobljenih Muslimana.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 567.
x. Garaža zgrade Skupštine opštine Hadžići – Prilog C, 11.1		
2611	Dana 20. maja 1992., naoružani Srbi u uniformama JNA ili u maslinastosivim maskirnim uniformama ušli su u Musiće, pokupili četrnaest muškaraca muslimanske nacionalnosti i odveli ih u garažu zgrade Skupštine opštine Hadžići. U toj garaži je bilo zatočeno još 46 muškaraca.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 544.
2612	Srpske snage su maltretirale zatočenike u garaži zgrade Skupštine opštine Hadžići i nisu im davale dovoljno hrane i vode.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 544.
2613	Otpribliže 25. juna 1992., žena koja je u predmetu <i>Tužilac protiv Krajišnika</i> (IT-00-39) bila svjedokinja 141 i njena sestra preseljene su u garažu zgrade opštine iz štaba Civilne zaštite u Hadžićima, gdje je jedan pripadnik srpske paravojne formacije seksualno zlostavljao sestru svjedokinje.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 547.
xi. Dom kulture i sportski centar u Hadžićima – Prilog C, 11.2		
2614	Dana 25. maja 1992., srpske snage su prebacile neke zatočenike iz garaže zgrade Skupštine opštine u sportski centar u Hadžićima gdje su tada bili zatočeni 60 muškaraca i jedna žena.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 545.
2615	To je bila odluka kriznog štaba da se Muslimani zadrže u sportskom centru u Hadžićima.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 545.

2616	Zatočenike su tokom njihovog zatočeništva u sportskom centru u Hadžićima pripadnici paravojnih jedinica često tukli i seksualno zlostavljali.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 545.
2617	Dana 22. juna 1992. ili približno tog datuma, zatočenici su radi razmjene prebačeni iz sportskog centra u Hadžićima u kasarnu "Slaviša Vajner Čiča" u Lukavici, opština Novo Sarajevo.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 546.
2618	Nakon neuspješnih pokušaja razmjene, svjedok Musić je 8. septembra 1992. vraćen u Hadžiće i zatočen u tamošnjem sportskom centru zajedno s još 500 zatočenika. Većina zatočnika su bili žene i djeca.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 546.
xii. Grafička škola – Prilog C, 12.2		
2619	Srpske vlasti su 1992. godine zatvorili uglavnom civile Hrvate i Muslimane u grafičku školu.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 554.
xiii. Osnovna škola u Ilijašu (škola u Gornjoj Bioči) – Prilog C, 13.3		
2620	Približno u maju 1992. Muslimani u većinski muslimanskom selu Gornja Bioča organizovali su se u straže, naoružani vojnim i lovačkim puškama.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 562.
2621	Dana 29. maja 1992. godine srpske snage granatirale su selo Gornja Bioča.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 562.
2622	Lokalni srpske vojnici zatočili su seljane Muslimane iz Gornje Bioče, uključujući žene i djecu, i držali ih zatočene pet dana u seoskoj osnovnoj školi.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 562.
2623	Vojnici su potom odveli 80 muškaraca u drugu školu u Podlugovima. Zatočenike u Podlugovima su čuvali Srbi. Spavali su na podu i nisu dobijali dovoljno hrane, a bilo je dana kada je uopšte nisu dobili.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 562.

2624	Negdje u avgustu 1992., predstavnik Ministarstva pravde republike bosanskih Srba posjetio je zatočenike i saopštio im da će zbog loših uslova zatočenja biti preseljeni.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 562.
2625	Dana 17. avgusta ili približno tog dana, zatočenici su doista prebačeni u zatočenički centar u Semizoveu, opština Vogošća.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 562.
xiv. Cisterne nedaleko od kasarne u Rajlovcu – Prilog C, 17.1		
2626	Dana 2. juna 1992., nakon napada na Ahatoviće, svjedok 122, Elvir Jahić i drugi Muslimani iz tog sela odvedeni su u kasarnu u Rajlovcu, gdje je već bilo zatočenih Muslimana. Na putu prema kasarni, Srbi su psovali Aliju Izetbegovića i "balijske majke /prijevod s engleskog/".	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 568.
2627	Komandant zatočeničkog centra u toj kasarni bio je Mile Stojanović.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 568.
2628	U zatočeništvu, zatočenici nisu dobijali hranu, kao ni dovoljno vode.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 568.
xv. Lišavanja života vezana za cisterne u blizini kasarne u Rajlovcu – Prilog B, 12.2		
2629	Dana 14. juna 1992. godine, Srbin zvani Žuti i još nekoliko stražara odveli su 52 zatočenika autobusom u Sokolinu, u blizini Srednjeg, u opštini Ilijaš. Stražari i vozač su se ondje iskrcali iz autobusa, te na autobus počeli bacati bombe i pucati iz automatskog oružja. Tom prilikom je ubijeno ukupno 47 zatočenika.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 569.
xvi. Kasarna "Slaviša Vajner Čiča" u Lukavici - Prilog C, 18.1		
2630	Drugi zatočenički centar u Novom Sarajevu u kojem su bili zatočeni nesrbi bio je u nadležnosti vojske i smješten u Lukavici, u Novom Sarajevu.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 578.
2631	Zatočenici su redovno premlaćivani u Lukavici.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 578.

2632	U kasarni Lukavica, zatočeni su bili prisiljavani da obavljaju fizičke poslove poput kopanja rovova i grobova.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 578.
xvii. KP Dom Butmir (zatvor Kula) – Prilog C, 18.2		
2633	Od izbijanja sukoba do oktobra 1992., u KP domu Butmir ili Kula smješteno je 10.000 civila muslimanske nacionalnosti svih godina starosti, na period od nekoliko dana do nekoliko mjeseci.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 577.
2634	U periodu od 12. maja 1992. do 20. maja 1992., snage TO-a su u Kuli po raznim osnovama zatočile 118 nenaoružanih osoba, među kojima 31 iz Dobrinje.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 577.
2635	Kula je bila u nadležnosti srpskog MUP-a do početka avgusta 1992., kada ju je preuzelo Ministarstvo pravde.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 577.
2636	Zatočeni su redovno premlaćivani u Kuli.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 578.
2637	Zatočeni su u Kuli bili prisiljavani da obavljaju fizičke poslove poput kopanja rovova i grobova.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 578.
2638	U nekoliko slučajeva, zatočeni su za manje od mjesec dana nakon dolaska u kasarnu u Lukavici prebačeni u zatvor u Kuli.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 578.
xviii. Lišavanja života vezana za KP Dom Butmir (zatvor Kula)		
a. Prilog B, 13.1		
2639	Stražari su 7. aprila 1992. ili približno tog datuma, u Kuli nasmrtno pretukli dva zatočenika.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 578.

b. Prilog B, 13.3		
2640	Zatočenici u Kuli su morali učestvovati u radu radnog voda. Neki su po naređenju morali da kopaju rovove na liniji fronta, zbog čega su najmanje četiri zatočenika poginula u snajperskoj vatri ili granatiranju, a neki su ranjeni.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 578.
xix. Bivši Dom kulture na Palama (koji se naziva i sportskim kompleksom) – Prilog C, 19.2		
2641	Svjedok Mirsad Smajš i drugi zatočenici sa područja Sarajeva premješteni su 10. maja 1992. iz zatvora u Kuli u Novom Sarajevu u sportski kompleks na Palama. Prije nego što su razmijenjeni, bili su tri dana zatočeni u tom sportskom kompleksu. U to vrijeme, u sportskom kompleksu bilo je smješteno 400 do 600 zatočenika.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 585.
2642	Sredinom maja 1992., u taj sportski kompleks dovedeni su svjedok Rešid Hasanović i drugi koji su bili uhapšeni i zatočeni u Bratuncu.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 585.
2643	Kada su 4. juna 1992. Srbi u maskirnim uniformama koji su vozili policijske automobile doveli svjedoka Azema Omerovića i još trojicu muškaraca u taj sportski kompleks, ondje je već bilo zatočeno pedesetak ljudi.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 585.
2644	Uslovi života u tom zatočeničkom centru bili su teški: zatočenici su spavali na podu bez ćebadi i dobijali su hranu svaki drugi dan.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 585.
2645	Mnoge zatočenike su ponižavali i zlostavljali stražari i muškarci srpske nacionalnosti, kojima je bio dozvoljen ulaz u taj objekat.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 585.
2646	Početkom avgusta zatočenicima su rekli da ih vode na razmjenu, ali su ih umjesto toga vratili u Kulu.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 585.
xx. Lišavanja života vezana za bivši Dom kulture na Palama (koji se naziva i sportskim kompleksom) – Prilog B, 14.1		
2647	Jednom su nasmrt pretučena tri zatočenika.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 585.

xxi. Planjina kuća u Svrakama – Prilog C, 26.1		
2648	Dana 29. maja 1992., srpske snage su bombardovale Gornju Bioču. Neki od muškaraca Muslimana koji su dotad čuvali Gornju Bioču lovačkim i vojnim puškama pobjegli su u šumu. Uhapšeni su i zatočeni u Planjinoj kući u Semizovcu 31. maja 1992.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 600.
2649	Od početka juna 1992., srpska policija je u Planjinoj kući zatočavala i muškarce iz sela Lješeva, opština Ilijaš.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 600.
2650	Dana 8. jula 1992., opštinski sekretarijat za urbanizam, imovinsko-pravne, stambeno-komunalne poslove i katastar nekretnina odlučio je, na zahtjev Ministarstva pravde, da se Planjina kuća Ministarstvu privremeno dodijeli na upotrebu kao zatvor.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 600.
2651	Dana 17. avgusta 1992., policajci u maskirnim uniformama prebacili su grupu od preko 80 muškaraca Muslimana, dotad zatočenih u školi u Podlugovima, opština Ilijaš, u Planjinu kuću.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 600.
2652	U Planjinoj kući bilo je zatočeno ukupno 113 muškaraca, od kojih je većina bila muslimanske nacionalnosti, mada je bilo i Hrvata, kao i jedan Srbin. Žene i djeca su držani odvojeno u prostorijama na spratu. Čuvali su ih srpski vojnici i policajci u maskirnim uniformama, koji su ih često žestoko tukli.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 600.
2653	U oktobru 1992. godine, 172 ljudi je zatočeno u Planjinoj kući.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 600.
2654	U periodu od avgusta do novembra 1992., Srbi su vikendom dolazili iz Srbije da tuku zatočenike i prisiljavaju ih na ponižavajuće seksualne radnje.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 600.
2655	Krajem avgusta 1992., pripadnici srpske vojske su počeli da odvođe zatočenike iz Planjine kuće na rad na liniju fronta u Ravnama i na Žuči. Taj rad je uključivao kopanje rovova, nošenje municije i odnošenje tijela srpskih vojnika poginulih u borbi. Grupe zatočenika iz Planjine kuće su ponekad korištene kao živi štit.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 601.
xxii. Lišavanja života vezana Planjinu kuću u Svrakama – Prilog B, 19.1		

2656	Tokom septembra 1992. godine, najmanje petnaest zatočenih Muslimana iz Planjine kuće poginulo je prisilnom radu na liniji fronta ili dok su korišteni kao živi štit, a nekoliko zatočenika je ranjeno.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 601.
xxiii. Zgrada SJB u Vogošći – Prilog C, 26.2		
2657	Dana 1. maja 1992., srpski TO uhapsio je jednog policajca muslimanske nacionalnosti iz Sarajeva i njegovog kolegu dok su se vozili kući u Vogošću. Odvedeni su u policijsku stanicu u Vogošći, gdje ih je ispitivao i tukao Jovan Tintor.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 598.
xxiv. "Bunker" u Vogošći – Prilog C, 26.3		
2658	U maju 1992., čovjek po imenu Boro Radić izveo je dio zatočenika iz zatočeničkog objekta zvanog "bunker" [C33.2], u kojem je bilo zatočeno 35 seljana muškog pola iz većinski muslimanskog sela Svrake, i takođe ih poslao da kopaju rovove na Žući	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 602.
xxv. Zločini u Ilijašu vezani za imovinu		
2659	Tokom 1992., srpske snage su razorile veliki broj istorijskih i vjerskih lokaliteta, uključujući i džamiju u Srednjem.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 564.
xxvi. Zločini u Novom Gradu vezani za imovinu		
2660	Gotovo svih 130 kuća u Ahatovićima je oštećeno ili uništeno u tom napadu.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 567.
xxvii. Razaranja svetišta navedena u Prilogu D, 11		
2661	Tokom 1992. godine, srpske snage su razorile katoličku katedralu u Taračinu Dolu, džamiju u Starom Ilijašu, džamiju u Misoči i mekteb u Bioči.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 564.

xxviii. Razaranje svetišta navedeno u Prilogu D, 15		
2662	Nekoliko dana nakon napada na Ahatoviće, seoska džamija je dignuta u vazduh.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 567.
xxix. Uklanjanje nesrba iz Ilidže		
2663	Zbog represivnih mjera koje se bile preduzimane protiv njih, mnogi Muslimani su pobjegli i odselili se iz te opštine.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 555.
2664	Ratni načelnik SJB a Ilidža Tomislav Kovač je jednom prilikom rekao da su civilne vlasti proglasile opštu politiku progona Muslimana sa Ilidže.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 555.
2665	Dana 25. juna 1992., predsjednik Kriznog štaba Ilidža Nedjeljko Prstojević razgovarao je s lokalnim funkcionerom sa Ilidže Radetom Ristićem o situaciji na području Kasindola. Nakon što je čuo da Srbi drže zauzete položaje, Prstojević je Ristiću rekao: "Dobro ali nek to se drži čvrsto i nek se potare to sve, ovako molim te. Što je muslimansko sve potraži što je i Alija. Nijednog Muslimana neću da vidim tamo živog koji je borbeno sposoban".	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 555.
2666	On je nadalje ovlastio Ristića da stanove Muslimana na tom području da Srbima koji su učestvovali u borbama, rekavši da je odštampao potrebne formulare za prijenos vlasništva, kao i da su toga dana vlasti na Ilidži već ispunile 30 takvih formulara za stanove na području Nedžarića, istočno od Ilidže.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 555.
xxx. Uklanjanje nesrba iz Novog Grada		
2667	Nakon napada na Ahatoviće, svi preživjeli Muslimani iz tog sela su zarobljeni ili protjerani, a uz njih i neki Srbi i Hrvati koji su bili u braku s Muslimanima.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 567.
2668	U izvještaju MUP-a iz maja 1993. se kaže da je iz te opštine otišlo 13.000 Muslimana i 40 Hrvata, a u nju je došlo 3.400 Srba.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 572-573.
xxxi. Uklanjanje nesrba iz Novog Sarajeva		

2669	Da bi izbjegli šikaniranje ili hapšenje, mnogi nesrbi su početkom juna 1992. srpskim vlastima dali velike svote novca za dozvolu da odu iz te opštine. Srpske snage su izvršile masovni progon Muslimana iz naselja Grbavica.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 581.
2670	Srpske snage su 30. septembra 1992. izvršile masovni progon Muslimana iz naselja Grbavica.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 582.
xxxii. Uklanjanje nesrba sa Pala		
2671	Krajem juna i početkom jula, organizovan je transfer Muslimana iz te opštine, uz obavještenja i rasporede u kojima je za svaki dan bilo navedeno koje su ulice na redu. To je izvršeno uz pomoć Kriznog štaba SDS-a.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 587.
2672	Dvadesetak autobusa Muslimana prebačeno je u muslimanski dio Sarajeva. Mogli su da uzmu samo one predmete koje su mogli nositi.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 587.
43. OPŠTINA SOKOLAC		
i. Zauzimanje opštine		
2673	U martu 1992. postavljene su barikade, a neki lokalni Srbi su se počeli pojavljivati u uniformama JNA i maskirnim uniformama, naoružani automatskim oružjem.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 687.
2674	Tokom marta ili aprila 1992. načelnik SJB-a Sokolac Zoran Cvijetić otpustio je iz službe sve policajce Muslimane.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 687.
2675	Tokom aprila 1992., nekoliko paravojnih jedinica stacioniralo se u gradu Sokocu i okolnim selima. Među tim jedinicama bili su arkanovci, "Beli orlovi" i nekoliko lokalnih grupa.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 687.
ii. Lišavanja života, Prilog A, 13.1		

2676	Dana 22. septembra 1992., pripadnici 2. romanijske brigade VRS-a okružili su selo Novoseoke i, premda nije bilo oružanog otpora, ubili 40 do 45 muškaraca muslimanske nacionalnosti, ukrkali žene i djecu u autobuse i odvezli ih u Sarajevo.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , para. 691, 693.
2677	General Krstić 22. septembra 1992. obavijestio Glavni štab VRS-a da je: "U toku dana vršeno čišćenje sela Novoseoci".	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 691.
iii. Osnovna škola "Slaviša Vajner Čiča" – Prilog C, 23.2		
2678	Dana 20. jula 1992. ili približno tog datuma, četiri Srbina sa Sokoca i iz Knežine u uniformama vojne policije, koji su se vozili u oklopnom transporteru na kojem je bio protivavionski mitraljez, uhapsili su Gagulu, učitelja muslimanske nacionalnosti iz Knežine u opštini Sokolac. Odveli su ga u jednu baraku u nekadašnjoj fabrici KTK u Knežini, gdje ga je jedan od tih policajaca ispitivao i tukao.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 690.
2679	Potom su ga lokalni srpski vojnici prebacili u osnovnu školu "Slaviša Vajner Čiča" na Sokocu u kojoj je, sa još trinaest ljudi, bio zatočen do 3. oktobra 1992. Gagulu su, po dolasku u školu, još jednom ispitali i pretukli srpski vojnici.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 690.
iv. Bivša osnovna škola u Čavarinama – Prilog C, 23.1		
2680	Zajedno s drugim zatočenicima, Gagula je 3. oktobra 1992. prebačen u bivšu osnovnu školu u Čavarinama.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 690.
2681	Uslovi u zatočeničkom centru su bili teški, nije bilo dovoljno hrane i sanitarnih čvorova.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 690.
2682	Zatočenike u bivšoj osnovnoj školi u Čarevinama su tukli pripadnici srpskih paravojnih jedinica koji bi došli iz Ilijaša.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 690.
2683	Gagula je bio zatočen u Čavarinama do 15. marta 1993., kada je premješten u logor Batković u Bijeljini.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 690.

v. Razaranja svetišta navedena u Prilogu D, 20		
2684	U periodu od kraja jula do kraja septembra 1992., 2. romanijska brigada VRS-a napala je i razorila nekoliko muslimanskih sela u opštini Sokolac, uključujući Pihlice, Kaljinu, Sahbegoviće, Manguriće i Meljine. Napadi su počinjali artiljerijskom vatrom, nakon čega bi uslijedili upadi pješadije, a završavali su se paljenjem sela. U tim napadima je dignuto u vazduh ili razoreno svih pet džamija u opštini Sokolac – džamije u Knežini, Kruševcima, Kaljini, Novoseocima i Košutici.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 689.
vi. Uklanjanje nesrba		
2685	Muslimansko stanovništvo grada Sokoca i sela Knežina je u maju 1992. počelo napuštati svoje domove zbog toga što je vjerovalo da im prijeti nasilje i zbog toga što nije imalo zaštitu opštinskih vlasti.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 693.
44. OPŠTINA VLAZENICA		
i. Zauzimanje opštine		
2686	Od kraja 1991. do maja 1992. s posla su otpušteni Muslimani zaposleni u državnim preduzećima i drugim javnim službama u opštini Vlasenica. Muslimani vlasnici radnji plašili su se držati otvorene radnje, a muslimanskim radnicima u lokalnoj fabrici boksita prestali su isplaćivati plate, dok su njihove kolege Srbi i dalje primale plate.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 347.
2687	U opštini je bio prisutan veliki broj vojnika i rezervista, a u prvim danima aprila 1992. dopremljeni su tenkovi, artiljerija i borbena vozila iz Milića, Han Pijeska i Šekovića.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 348.
2688	Takođe, početkom aprila 1992. godine SDS i lokalni Muslimani pregovarali su o podjeli opštine na srpski i muslimanski dio.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 348.
2689	Izetu Redžiću, predsjedniku Izvršnog odbora opštine Vlasenica kojeg je na tu funkciju imenovao SDA, je Tomislav Savkić, predsjednik lokalnog SDS-a, prijetio da će uslijediti oružana intervencija ako Muslimani odbiju podjelu.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 348.
2690	Dana 23. aprila 1992. ili približno tog datuma, vojnici JNA zauzeli su mjesto Vlasenicu uz pomoć naoružanih lokalnih Srba, preuzevši kontrolu nad opštinom, policijskom stanicom, poštom i bankom. Neposredno poslije toga, sjedište srpske opštine Vlasenica premješteno je iz Milića u Vlasenicu i obrazovan je srpski Krizni štab.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 349.

2691	Krizni štab, pod rukovodstvom Milenka Stanića, izdavao je propusnice koje su Muslimani morali imati za kretanje po opštini Vlasenica ili za putovanje u druge opštine.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 349.
2692	Postavljani su kontrolni punktovi koji su bili u nadležnosti Dragiše Milakovića, člana SDS-a.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 349.
2693	Krizni štab je naredio Muslimanima da predaju oružje srpskim vlastima i uveo je radnu obavezu za Muslimane.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 349.
2694	U maju i junu 1992. specijalna jedinica MUP-a, pod vodstvom Miće Kraljevića, a u krajnjoj instanci pod komandom lokalnog Kriznog štaba, izvela je dvije operacije, jednu u Sušici, a drugu u Gradini i drugim muslimanskim zaselcima u opštini, povremeno nailazeći na otpor. Imali su naređenje da traže oružje, pritvore radi ispitivanja ljude koji su se predali, ubiju one koji pokušaju da bježe i pošalju žene i djecu u Vlasenicu. Neki ljudi su uhapšeni, zatočeni u opštinskom sudu i zatim prebačeni u logor Sušica. U tim operacijama jedinica je dobila izričito naređenje da spali sve kuće kako bi se spriječio povratak vlasnika, te su zapravo su gotovo sve muslimanske kuće na tom području uništene.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 351.
ii. Lišavanja života, Prilog A		
a. Prilog A, 15.1		
2695	Rano ujutro 2. juna 1992. srpski vojnici su, uz podršku oklopnog transportera s mitraljezom, napali zaselak Drum nedaleko od Vlasenice u kojem je muslimansko stanovništvo bilo u većini. Vojnici su išli od kuće do kuće pucajući iz automatskog oružja i provaljujući u kuće. Preko 20 muškaraca Muslimana ubijeno je za nekoliko minuta. Napad su preživjela samo tri mještana Druma muškog pola.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 352.
2696	Vojnici su autobusom odvezli tri preživjela čovjeka i 20 Muslimanki u logor Sušica.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 352.
b. Prilog A, 15.2		
2697	Početak maja 1992. srpska delegacija koju je predvodio Milenko Đurić, direktor rudnika boksita u Milićima i član SDS-a, zatražila je od Muslimana u Zaklopači, selu s većinskim muslimanskim stanovništvom, da predaju oružje. Muslimani nisu udovoljili tom zahtjevu i sakrili su svoje lovačke puške.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 350.

2698	Dana 16. maja 1992. u Zaklopaču je stiglo četiri - pet vojnih vozila i bijeli policijski auto. Ljudi u tim vozilima bili su u vojnim i policijskim uniformama, a neki su nosili maske. Stanovništvo je pokušalo da bježi, ali su Srbi vatrenim oružjem ubili otprilike 80 ljudi, uglavnom muškaraca. Leševi su ostavljeni da leže po selu.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 350.
iii. Zgrada SJB u Vlasenici – Prilog C, 25.1		
2699	Muslimani u dobi od 18 do 60 godina i pet maloljetnika zatočeni su u policijskoj stanici u Vlasenici, gdje su bili više puta zlostavljani i udarani željeznim cijevima, lancima i drugim predmetima. Nije bilo nikakve zdravstvene njege, a uslovi u pritvoru bili su loši.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 355.
iv. Ubistva vezana za zgradu SJB u Vlasenici		
a. Prilog B, 18.3		
2700	Džemal Ambešković, koji je organizovao lokalni referendum o nezavisnosti, ubijen je u pritvoru u policijskoj stanici 22. maja 1992. ili približno tog datuma.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 355.
b. Prilog B, 18.4		
2701	Dana 21. maja 1992. godine, zatočenicima su dva policajca naredila da izađu iz ćelija i da uđu u autobuse u kojima su im vojnici zaplijenili lične stvari, između ostalog, novac i dokumente.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 355.
2702	Autobus je krenuo u pravcu Bratunca u pratnji jednog oklopnog vozila i četiri automobila. Zaustavio se na rubu sela Nova Kasaba, gdje je zatočenicima naredeno da izađu iz autobusa u grupama od po pet ljudi. Dok su zatočenicima izlazili, na njih su srpski vojnici pucali iz automatskih pušaka i mitraljeza montiranog na oklopnom vozilu. Vojnici su pregledali preživjele i pucali im u glavu.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 355.
v. Zgrada zatvora u Vlasenici – Prilog C, 25.2		
2703	Otprilike 150 zatočenika držano je veoma teškim uslovima u pet prostorija opštinskog zatvora u Vlasenici, pod kontrolom policije.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 354.

2704	Zatočenici opštinskog zatvora u Vlasenici su morali da obavljaju različite poslove, od zakopavanja leševa, odnošenja imovine iz napuštenih muslimanskih kuća do kopanja rovova na liniji fronta.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 354.
2705	Međutim, kada je bio prisutan komandant zatvora Sukanović, prostorije su zračene i čišćene i nije bilo zlostavljanja zatočenika.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 354.
vi. Logor Sušica – Prilog C, 25.3		
2706	Logor Sušica osnovan je 31. maja 1992. po naređenju Svetozara Andrića, komandanta Birčanske brigade, i u skladu s odlukom SAO Birač kojom je regulisano iseljavanje muslimanskog stanovništva s birčanske teritorije.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 353.
2707	Stražari u logoru, pod komandom upravnika Veljka Bašića i zamjenika Vidosava Mladenovića, bili su pripadnici MUP-a i VRS-a.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 353.
2708	Lokalni MUP i opštinski Krizni štab, pod vodstvom Milenka Stanića, redovno su primali izvještaje o situaciji u logoru.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 353.
2709	Krizni štab je donosio odluke o logoru i zatočenicima, kao što su odluke o puštanju na slobodu, posjetama i razmjenama.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 353.
2710	Kroz logor Sušica prošlo je oko 2.000 do 2.500 Muslimana oba pola i svih godišta.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 353.
2711	Logor Sušica je radio četiri mjeseca, od juna do septembra 1992.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 353.
2712	U prvim danima u logoru Sušica je bilo zatočeno preko 1.000 ljudi. Samo nekoliko dana kasnije srpski funkcioneri dozvolili su odlazak velikoj većini žena – više od 800 - nakon što su im oduzete dragocjenosti i pošto su potpisale izjavu da dobrovoljno napuštaju opštinu.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 353.

2713	Zatočenici u logoru Sušica su morali na prisilni rad više vrsta; između ostalog, zakopavali su ljude ubijene u Drumu, kopali rovove i nosili municiju na liniji fronta.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 353.
2714	Zatočenici u logoru Sušica nisu dobijali dovoljno hrane, vode je bilo veoma malo, higijenski uslovi su bili loši i nije bilo medicinske njege.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 353.
2715	Negdje u junu 1992. Sušicu je preuzeo Dragan Nikolić. Rekao je zatočenicima da je on "Bog i zakon" i podvrgavao ih raznim vrstama zlostavljanja, između ostalog i čestim prelaćivanjima.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 353.
2716	Članovi međunarodnih organizacija su dva puta obišli logor. Tokom obje posjete Nikolić je uspio da sakrije mnoge zatočenike i stvarne uslove u kojima su živjeli zatočenici.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 353.
vii. Ubistva vezana za logor Sušica		
a. Prilog B, 18.1		
2717	Stražari u logoru ubili su devet zatočenika logora Sušica ili su ti zatočenici umrli od posljedica zlostavljanja. Te smrti prijavljene su upravniku Bašiću, ali bez posljedica.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 353.
b. Prilog B, 18.2		
2718	Posljednjeg dana septembra 1992. u Vlasenici je javno sahranjeno više od 20 srpskih vojnika koje su pripadnici Armije Bosne i Hercegovine ubili iz zasjede.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 357.
2719	U noći 30. septembra 1992. godine, tri oficira MUP-a su stigla autobusom u logor Sušica i u četiri navrata odvezla svih 140 ili 150 zatočenika i ubila ih.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 357.
2720	O tom masakru obaviješteni su pripadnici Kriznog štaba u Vlasenici, koji nisu preduzeli nikakve druge mjere osim što su naredili raspuštanje logora i sakrivanje tragova o njemu.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 357.

viii. Uklanjanje nesrba		
2721	Dana 17. maja 1992. godine Srbima su se predali jedna grupa žena i djece i jedan starac. Srbi su ih odveli u opštinsku zgradu u gradu Vlasenici, gdje su žene morale da potpišu izjave kojima se odriču svojih kuća i imovine u korist, prema riječima jednog svjedoka, "Srba". Potom su ih smjestili u autobus i iskreali na jednom mjestu desetak kilometara od Kladnja. Odande su pješice otišli u Kladanj.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 350.
45. OPŠTINA VIŠEGRAD		
i. Lišavanja života, Prilog 14.3		
2722	U junu 1992. i narednim mjesecima, ubijeno je približno 200 civila nesrba, pretežno Muslimana, među kojima je bilo žena, djece i staraca. Dio ih je ubijen na mostu na rijeci Drini, nakon čega su njihova tijela gurnuta s mosta.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 698.
2723	Njihovi leševi su ekshumirani iz više grobnica 2000. i 2001. godine.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 698.
2724	Tokom tih ekshumacija zaključeno je da su žrtve bile u civilnoj odjeći i da nisu bile naoružane. Na nekim tijelima ili pokraj tijela pronađene su ligature kojima su bili vezani.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 698.
2725	Većina žrtava je ubijena iz vatrenog oružja, uglavnom jednim hicem. Broj rana na donjoj polovini tijela bio je razmjerno mali, što ukazuje na malu udaljenost između počinioca i žrtve.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 698.
2726	Na određenom broju tijela nađeni su tragovi traume od udaraca tupim predmetom, što upućuje na to da su povrede nanesene prije smrti udarcima oružjem ili, što je manje vjerovatno, uzrokovane udarcima nogom ili padom.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 698.
46. OPŠTINA ZVORNIK		
i. Zauzimanje opštine		

2727	Dana 3. aprila 1992., usprkos tome što su još bili u toku razgovori između predstavnika SDA, SDS-a i JNA o mjerama odbrane od eventualnog napada, iz grada Zvornika je otišao dugačak konvoj Srba.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 360.
2728	Dana 5. aprila 1992. mobilisan je srpski TO u skladu s naređenjem srpskog Kriznog štaba. Otprilike u to vrijeme u opštinu su počele da pristižu paravojne snage, među kojima su bili "Beli orlovi", "Žute ose" i "Crvene beretke". Pozvao ih je Branko Grujić, predsjednik kriznog štaba Zvornik.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 360.
2729	Dana 5. i 6. aprila 1992., pripadnici srpske policije i paravojnih snaga – uglavnom arkanovci – postavili su barikade po cijeloj opštini, policija je podijeljena po nacionalnom principu u skladu s depešom Momčila Mandića, a srpski pripadnici SJB-a Zvornik premjestili su se u Karakaj, gdje je bio srpski Krizni štab.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 361.
2730	U noći 7. aprila 1992. SDA je takođe podigla barikade na mostu koji povezuje Zvornik sa Srbijom. Kada je 8. aprila 1992. počela pucnjava, barikade su privremeno uklonjene, te su stotine Muslimana i Srba otišle iz opštine.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 361-362.
2731	Srpskim civilima je rečeno da postoji plan da budu pobijeni, a neke su pripadnici srpskih paravojnih snaga prisilili da napuste svoje domove.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 362.
2732	Zbog tog preuzimanja vlasti, mnogi Muslimani su otišli u obližnje napušteno selo Kula Grad, koje su pripadnici paravojnih snaga i policije takođe napali i zauzeli 26. aprila 1992.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 362.
2733	Već krajem aprila 1992. srpske vlasti su preuzele kontrolu nad muslimanskim selom Đulići u opštini Zvornik, a mještani su predali oružje pripadnicima srpskih snaga.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 365.
2734	Da bi ostali zaposleni, Muslimani su morali da potpišu izjavu o lojalnosti srpskim vlastima.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 365.
2735	Takođe, krajem aprila ili početkom maja 1992., srpske snage zatražile su predaju muslimanskog sela Divič. Međutim, prije nego što je istekao rok za predaju, srpske snage, u čijem sastavu su bili arkanovci, "Beli orlovi" i rezervni policajci, napale su Divič. Otprilike 1.000 Muslimana pobjeglo je u obližnje selo Jošanica. Kad su neki pokušali da se vrate kasnije u maju, srpske snage su odbile da ih propuste.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 365.
2736	Već krajem maja 1992. velik broj mještana Muslimana okupio se u selu Kozluk u kojem su Muslimani bili većinsko stanovništvo, plašeći se pripadnika paravojnih i srpskih snaga koji su ih uznemiravali zahtjevima da predaju oružje.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 366.

2737	Poslije preuzimanja vlasti u Zvorniku, paravojne grupe i lokalni Srbi postavili su barikade u obližnjim selima i izolovali Kozluk.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 366.
2738	Policijske snage u selu Kozluk podijelile su se na muslimansku i srpsku stranu.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 366.
2739	Početkom juna 1992. policajci Muslimani u Kozluku morali su da predaju svoje uniforme i oružje jednom srpskom policajcu.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 366.
2740	U noći 20. juna 1992. srpski TO pod komandom Marka Pavlovića napao je Kozluk.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 366.
ii. Lišavanje života, Prilog A		
a. Prilog A, 16.1		
2741	Dana 8. aprila 1992. godine, pripadnici raznih srpskih snaga – policije, TO-a, JNA i arkanovaca – izveli su napad na Zvornik, koji je, barem djelomično, počeo sa teritorije Srbije.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 362.
2742	U napadu su ubijeni mnogi civili, a srpske snage su zauzele Zvornik u roku jednog dana. Na vrhu glavne gradske džamije istaknuta je srpska zastava.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 362.
2743	Dana 10. aprila 1992. arkanovci su opljačkali kuće u Zvorniku i na kamione utovarili desetine leševa, između ostalih, leševe djece, žena i staraca. još leševa je ležalo na ulicama i ispred kuća;	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 362.
b. Prilog A, 16.3		

2744	Dana 5. juna 1992. ukupno 550 zatočenika iz Tehničke škole u Karakaju, među kojim i svjedok 571 iz predmeta <i>Tužilac protiv Krajišnika</i> (IT-00-39), kamionom su odvezeni u bioskopsku salu u Pilicama. Odande su svjedok 571 i još 63 muškarca odvedeni u Gerinu klaonicu u Karakaju. Stražari u uniformama JNA natjerali su muškarce da se licem okrenu zidu, a potom su ih ubili iz vatrenog oružja. Svjedok, koji je uspio da se spasi pogubljenja, vidio je kako u klaonicu stižu još dva autobusa. Ukupno je pogubljeno 190 muškaraca.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 371.
iii. Dom kulture u Čelopeku – Prilog C, 27.1		
2745	Od kraja maja 1992. nadalje, Muslimani su bili zatočeni u zgradi Doma kulture u selu Čelopek i surovo fizički i psihički zlostavljani.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 372.
2746	Početkom juna 1992. godine, jedna paravojna grupa iz Srbije je napala zatočenike u Domu kulture željeznim šipkama sa šiljcima i lancima.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 372.
2747	Neki zatočenici u zgradi Doma kulture u selo Čelopek su bili prisiljeni da tuku jedan drugoga.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 372.
2748	Sredinom jula 1992. preostali zatočenici su premješteni, uz pomoć srpskih opštinskih vlasti u Zvorniku, u logor Batković u opštini Bijeljina.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 372.
iv. Lišavanja života vezana za Dom kulture u Čelopeku – Prilog B, 20.2		
2749	Pripadnici "Žutih osa", na čijem su čelu bila braća Vučković, Repić i Žučo, stigli su 11. juna u Dom kulture i ubili najmanje pet zatočenika. Jednom čovjeku su odsjekli uho, drugima prste na rukama, a najmanje dvojica su seksualno osakaćena. Repićevi ljudi su tjerali zatočenike da jedu odsječene dijelove tijela i ubili dvojicu koja to nisu mogla da urade.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 372.
2750	Dana 27. juna Repić se sam vratio u Dom kulture, ubio iz vatrenog oružja 20 zatočenika i ranio još 22.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 372.
v. Tehnička škola u Karakaju – Prilog C, 27.2		

2751	Krajem maja 1992. predstavnici Muslimana sastali su se s lokalnim Srbima, između ostalih i s članom privremene vlade u Zvorniku, kako bi razgovarali o preseljenju Muslimana iz opštine.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 370.
2752	Grupa od nekih 3.000 muškaraca, žena i djece Muslimana otišla je u strahu za svoju bezbjednost. Dana 1. juna 1992., čim je grupa krenula, srpski vojnici su iz kolone izdvojili vojno sposobne muškarce, a žene, djecu i starce odveli na područje pod muslimanskom kontrolom. Muškarci su odvedeni, zajedno s ostalim muškarcima Muslimanima zarobljenim istog dana u selu Klisa, u Tehničku školu u Karakaju, gdje su bili zatočeni u zgradi radionice.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 370.
2753	Tehničku školu u Karakaju su čuvali srpski vojnici.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 370.
2754	U roku od nekoliko sati po dolasku u Tehničku školu u Karakaju, otprilike 20 zatočenika umrlo je od toplotnog udara i nedostatka vode.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 370.
2755	U toku sljedećih nekoliko dana mnogi zatočenici u Tehničkoj školi u Karakaju su surovo pretučeni.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 370.
vi. Lišavanja života vezana za Tehničku školu u Karakaju – Prilog B, 20.3		
2756	Otprilike 160 zatočenika u Tehničkoj školi u Karakaju srpski stražari odveli su u malim grupama i pogubili.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 370.
vii. Fabrika "Alhos" – Prilog C, 27.3		
2757	Srpska policija, arkanovci i pripadnici "Belih orlova" zatočili su Muslimane u fabriku "Alhos" u dijelu Zvornika zvanom Karakaj, gdje su Muslimani podvrgnuti velikom zlostavljanju.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 367.
2758	Dana 9. aprila 1992., osobu koja je u predmetu <i>Tužilac protiv Krajišnika</i> (IT-00-39) svjedočila kao svjedoka 674 ispitivao je i tukao Branko Grujić, a istog dana ili nedugo poslije arkanovci su ubili još oko osamnaest zatočenika Muslimana.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 367.

viii. Preduzeće "Novi Izvor" (poznato i kao Ciglana) – Prilog C, 27.4		
2759	Fabriku "Novi izvor" čuvali su pripadnici rezervnog sastava policije.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 368.
2760	U fabriku "Novi izvor" 27. maja 1992. primljeno je još 186 zatočenika Muslimana iz sela Divič.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 368.
2761	Naoružane grupe, u čijem sastavu su bili i pripadnici paravojnih jedinica iz Srbije, često su dolazile u fabriku "Novi izvor" i surovo zlostavljale zatočenike.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 368.
ix. Lišavanja života vezana za zgradu u Drinjači (Dom kulture) – Prilog B, 20.1		
2762	Ubrzo nakon dolaska, jedna jedinica "Belih orlova" počela je da izvodi zatočenike u grupama od deset i ubija ih vatrenim oružjem. Ukupno je u Domu kulture ubijeno 88 ljudi.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 369.
x. "Ekonomija" – Prilog C, 27.6		
2763	Otpriblike 10. maja 1992. godine, srpska policija je premjestila nekoliko Muslimana iz fabrike "Standard" u Karakaju u "Ekonomiju", takođe u Karakaju, u kojoj je već bio zatočen velik broj muškaraca Muslimana. Nešto kasnije ponovo su premješteni, ovaj put u fabriku "Novi izvor".	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 368.
2764	Naoružane grupe, u čijem sastavu su bili i pripadnici paravojnih jedinica iz Srbije, često su dolazile u fabriku "Standard" i surovo zlostavljale zatočenike.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i>, par. 368.
xi. Lišavanja života vezana za "Ekonomiju" – Prilog B, 20.4		
2765	U fabrici "Ekonomiji" je umro jedan zatočenik.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 368.

xii. Fabrika "Standard" – Prilog C, 27.7		
2766	Krajem aprila 1992. nekoliko Muslimana zatočeno je u fabrici "Standard" u Karakaju, pod stražom lokalnih Srba	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 368.
2767	Naoružane grupe, u čijem sastavu su bili i pripadnici paravojskih jedinica iz Srbije, često su dolazile u fabricu "Standard" i surovo zlostavljale zatočenike.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 368.
xiii. Razaranja svetišta navedena u Prilogu D, 22		
2768	Većina od devetnaest muslimanskih spomenika u opštini Zvornik oštećena je ili potpuno razorena u granatiranju ili eksplozivom za vrijeme napada na muslimanska sela u aprilu i maju 1992.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 367.
xiv. Uklanjanje nesrba		
2769	Dana 10. aprila 1992. privremena vlada u Zvorniku naredila je svim ljudima sa stanarskim pravom u društvenim stanovima, kao i svim vlasnicima nekretnina, uključujući privatne kuće i poslovne prostore, da se vrate i prije 15. maja podnesu zahtjev za povrat te imovine, u protivnom će pravo na nju pripasti opštini.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 364.
2770	Dana 5. maja 1992. privremena vlada je osnovala "agenciju za razmjenu nekretnina" nadležnu za razmjenu nekretnina stanovnika opštine Zvornik i drugih opština.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 364.
2771	Približno 28. maja 1992. pripadnici "Žutih osa" natjerali su između 400 i 500 Muslimana iz sela Divič, među kojima žene, djecu i starce, da uđu u autobuse i rekli im da će ih odvesti na muslimansku teritoriju. U Crnom Vrh u su zarobljene pustili da nastave pješice.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 365.
2772	Istog dana major Svetozar Andrić, komandant 1. biračke brigade VRS, naredio je TO-u Zvornik da organizuje i koordinira odlazak muslimanskog stanovništva s opštinama kroz koje će proći. Iseljene su samo žene i djeca, dok su vojno sposobni muškarci trebali biti smješteni u logorima radi razmjene.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 365.
2773	Početkom juna 1992. Srbi su viđeni kako ulaze u sela u opštini Zvornik iz kojih su iseljeni Muslimani. Nekima je to naredila privremena vlada srpske opštine Zvornik.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 365.

2774	Dana 26. juna 1992. u Kozluk je stigao velik broj srpskih vojnika, pripadnika TO-a i paravojnih jedinica u tenkovima i drugim vojnim vozilima. U grupi su bili i Branko Grujić, predsjednik SDS-a Zvornik i Kriznog štaba, Pavlović, i Jovan Mijatović, član Kriznog štaba u Zvorniku i poslanik u skupštini bosanskih Srba. Obavijestili su Muslimane da imaju jedan sat da odu, u protivnom će ih ubiti. Osim toga, rekli su im da ne mogu sa sobom ponijeti nikakve lične stvari i natjerali su ih da potpišu izjave kojima se odriču svoje imovine.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 366.
2775	Dana 26. juna 1992. godine, u konvoju vozila, koji su organizovali Srbi koji su napali i zauzeli Kozluk, prevezeno otprilike 1.800 ljudi iz te opštine u Srbiju.	Prvostepena presuda u predmetu <i>Krajišnik</i> , par. 366.